

**Міністерство охорони здоров'я України
Запорізький державний медичний університет
Кафедра іноземних мов**

ЛАТИНСЬКА МОВА

Методичний посібник для викладачів

Запоріжжя 2015

УДК 811.124(072)
ББК 81.2 лат.
Л 27

Рецензенти:

Васецька Л. І., к. пед. н., доцент кафедри мовної підготовки ЗДМУ

Світлицький А. О., к. мед. н., доцент кафедри анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії ЗДМУ

Укладачі:

Тігієвська Т.В., ст. викладач кафедри іноземних мов ЗДМУ

Хабарова О.О., викладач кафедри іноземних мов ЗДМУ

Скрипник Ю.С., викладач кафедри іноземних мов ЗДМУ

Методичний посібник з латинської мови для викладачів містить розроблені практичні заняття I курсу 2 модулів («Анатомічна термінологія», «Клініко-фармацевтична термінологія») для спеціальностей «Лікувальна справа», «Педіатрія», «Стоматологія», «Лабораторна діагностика», які розроблені згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Методичний посібник є однією з форм допомоги викладачам у проведенні та організації навчальних занять в рамках даного курсу .

Рекомендовано до впровадження у навчальний процес:

кафедрою іноземних мов ЗДМУ (протокол № 10 від 30.03.2015);

цикловою методичною комісією з гуманітарних дисциплін ЗДМУ

(протокол №4 від 16.04.2015);

ЦМР ЗДМУ (протокол № 6 від 20.05.2015).

Передмова

Методичний посібник для викладачів складений на підставі існуючих вимог, поставлених вищою школою до викладання латинської мови та медичної термінології у медичних ВНЗ і відповідають типовій навчальній програмі з латинської мови за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. (Програма з латинської мови для студентів вищих медичних закладів освіти III – IV рівнів акредитації. Київ, 2005 р.).

Посібник призначений для викладачів при підготовці до практичних занять з латинської мови (I, II модуль) студентам I курсу медичних факультетів за напрямом 1101 Медицина, спеціальності «Лікувальна справа» 7.110101, «Педіатрія» 7.110104, «Стоматологія» 7.110106, «Лабораторна діагностика» 6.120102.

Згідно з навчальним планом латинська мова та медична термінологія вивчається студентами в I та II семестрах для спеціальностей «Лікувальна справа», «Педіатрія», «Стоматологія», «Лабораторна діагностика». Програма з латинської мови включає 2 модулі «Анатомічна термінологія», «Клініко-фармацевтична термінологія», які поділяються на 9 змістових модулів.

Посібник містить 36 розроблених практичних занять 9 змістових модулів (5 змістових модулів- I семестр) : «Фонетика» , «Структура анатомічного терміну», «Іменники III відміни», «Форми множини в анатомічних термінах» , «Структурні типи клінічних термінів» та (4 змістових модулів -II семестр)- «Клінічні терміни – складені слова. Грецькі терміноелементи», «Назви лікарських форм та фармацевтичних препаратів», «Структура рецепту» та «Хімічна номенклатура». Викладачами кафедри розроблена структура кожного практичного заняття, контрольних та самостійних робіт.

Зміст розроблених занять, їх цілі та завдання відповідають сучасним вимогам викладання латинської мови та медичної термінології при підготовці студентів медичних факультетів.

Розроблені заняття забезпечують розвиток умінь та навичок студентів утворювати анатомічні терміни за заданим лексичним матеріалом, знати лексику і граматичний матеріал для побудови клінічного діагнозу латинською мовою в основних галузях медицини, перекладати діагноз на латинську мову, виділяти змістовні морфеми в складених клінічних термінах, знати назви лікарських форм, фармацевтичних препаратів та хімічну номенклатуру, грамотно оформляти латинську частину рецепта.

Зміст

Передмова.....	3
Модуль I Анатомічна термінологія	
Змістовий модуль 1. Фонетика.....	5
Змістовий модуль 2. Структура анатомічного терміну.....	9
Змістовий модуль 3. Іменники III відміни.....	23
Змістовий модуль 4. Форми множини в анатомічних термінах.....	31
Змістовий модуль 5. Структурні типи клінічних термінів.....	36
Модуль II Клініко-фармацевтична термінологія	
Змістовий модуль 1 Клінічні терміни – складені слова. Грецькі терміноелементи	49
Змістовий модуль 2 Назви лікарських форм та фармацевтичних препаратів.....	82
Змістовий модуль 3 Структура рецепта.....	92
Змістовий модуль 4 Хімічна номенклатура.....	102
Список використаних джерел.....	114

**МОДУЛЬ 1. Анатомічна термінологія.
Змістовий модуль 1. Фонетика**

ЗАНЯТТЯ №1

Тема заняття: Алфавіт. Фонетика. Правила вимови голосних, приголосних, дифтонгів. -2 год.

Методичне забезпечення заняття:

Основна література:

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
2. Смольська Л.Ю., Кісельова О.Г., Латинська мова і основи медичної термінології.- К.: Медицина, 2008. – 358 с.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Запам'ятати назви та написання букв латинського алфавіту;
- Навчитися вимовляти звуки, що позначаються цими буквами;
- Навчитися вимові буквосполучень.

Загальноосвітня:

- Навчити використовувати на практиці матеріал;
- Навчити осмислювати отриману інформацію;
- Ознайомити із цікавими аспектами життя за темою

Розвиваюча:

- Розвивати навички використання пройденого фонетичного матеріалу;
- Розвивати навички читання;
- Розвивати увагу, мислення

Виховна:

- Виховати інтерес до вивчення іноземної мови;
- Виховати зацікавленість до оточуючої дійсності.

Додатковий матеріал:

1. Латинський алфавіт
2. Картки із правилами вимови звуків латинської мови
3. Картки із вправами на закріплення фонетичного матеріалу.

План заняття:

I. Вступна частина:

Організаційний момент:

- Привітання
- перевірка відсутніх
- ознайомлення студентів з організацією учбового процесу.

II. Основна частина:

-введення нового фонетичного матеріалу (підручник Чернявский М. Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии п. 1-7 стр. 19-25, додатковий фонетичний матеріал. Смольська Л. Ю. , Кісельова О. Г. Латинська мова і основи медичної термінології п. 1-7 стр. 5-10)

-закріплення фонетичного матеріалу (робота з вправами на вимови латинських звуків, читання)

III. Заключна частина

-пояснення домашнього завдання для педіатрів за Смольською п.1-7 стр. 5-10, впр. 1-4

- пояснення домашнього завдання для медиків Чернявский п. 1-7 стр. 19-25, п.8-9 читання, стр.29 впр. 11 письмово.

-підведення підсумків, виставлення оцінок.

Хід заняття:

I. Початок заняття

Організаційний момент. Привітання *Salvete studentes!* (у відповідь *Salvete magistra!*).

Вступна бесіда. Постановка цілі заняття. Викладач знайомить студентів з ціллю та планом заняття:

-вимоги до студентів згідно КМС навчання;

-вивчення латинського алфавіт;

-правил читання, особливостями вимови голосних та приголосних звуків.

II. Основна частина

Ціль: навчити правилам вимови латинських звуків

Прийом: введення нового фонетичного матеріалу.

Латинський алфавіт. (підручник Чернявский М. Н. Латинский язык и основы медицинской терминологии п. 1-7 стр. 19-25)

У латинському алфавіті 25 букв. (Латинський алфавіт читаємо хором за мною і повторюємо будь ласка, потім по одному).

Написання	Назва	Написання	Назва
A a	a	M m	ем
B b	бе	N n	ен
C c	це	O o	о
D d	де	P p	пе
E e	е	Q q	ку
F f	еф	R r	ер
G g	ге	S s	ес
H h	га	T t	те
I i	і	U u	у
J j	йота (йот)	V v	ве
K k	ка	X x	ікс
L l	ель	Y y	іпсилон
Z z	зета (зет)		

Літери **a, e, i, o, u, y** передають голосні звуки.

Літери **b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z** передають приголосні звуки.

Далі ознайомимося з правилами читання. (Картки із правилами вимови звуків латинської мови)

додаток Читання голосних (і приголосного j)

«E e» читається як [e]: vertebra [вэ'ртэбра] – хребець, medianus [мэдіа'нус] – серединний. На відміну від російських латинські приголосні перед звуком [e] не пом'якшуються: anterior [антэ'ріор] – передній, arteria [артэ'рія] – артерія. «I i» читається як [i]: inferior [инфэ'ріор] – нижній, internus [интэ'рнус] – внутрішній. На початку слова або складу перед голосними і читається як дзвінкий приголосний [j]: iugularis [югуля'ріс] – яремний, iunctura [юнкту'ра] – з'єднання, maior [ма'йор] – великий, iuga [ю'га] – підвищення. В зазначених позиціях в сучасній медичній термінології замість і використовується буква J j – йот: jugularis [югуля'ріс], junctura [юнкту'ра], maior [ма'йор], iuga [ю'га]. Буква j не пишеться тільки в словах, запозичених з грецької мови, тому що в неї не було звуку [й]: iatria [иа'трія] – лікування, iodium [ио'дум] – йод.

Дифтонги, особливості вимови:

ae - (e) - vertebrae

oe - (йо [ě]) - oedema

au-(ау)- auris

eu-(еу)- neuritis

Потім викладач пояснює особливості вимови та читання приголосних в латинській мові (робота з роздатковим матеріалом).

Диграфи зустрічаються в словах грецького походження:

ch - (х) - chiasma

ph - (ф) - pharynx

th - (т) - thorax

rh - (р) - rharpe

Після пояснення матеріалу студенти читають слова на закріплення фонетичного матеріалу на практиці (робота з картками -вправи на вимову латинських звуків-роздатковий матеріал). Далі студенти знайомляться з особливостями вимови та правопису слів грецького походження- Смольська Л. Ю., Кісельова О. Г. Латинська мова і основи медичної термінології п. 1-7 стр. 5-10 та додатковий матеріал з вправами.

III. Заключна частина

-Пояснення домашнього завдання :

засвоїти матеріал § 1-7.

§ 9 впр. 1-9 усно; впр. 11 письмово.

-Підведення підсумків, виставлення оцінок.

ЗАНЯТТЯ №2

Тема заняття: Наголос. Довгота і короткість голосних - 2 год.

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
2. Смольська Л.Ю., Кісельова О.Г., Латинська мова і основи медичної термінології.- К.: Медицина, 2008. – 358 с.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-

психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2.Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3.Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4.Тананушко К.А.Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

роздатковий матеріал – правила наголосу, схема довготи та короткості голосних звуків.

Мета заняття:

Практична:

- Оволодіння особливостями читання слів латинської мови
- Ознайомлення з наголосом у словах латинської мови
- Активізація фонетичних навичок студентів під час читання медичних термінів;
- Активізація пасивного словникового запасу студентів у запозиченнях з латинської мови та інтернаціоналізмах - похідних від латинської мови;

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I.Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II.Основна частина:

1. Перевірка домашнього завдання (40)
2. Пояснення нового матеріалу (35)

III.Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (10 хв)

Хід заняття:

I.Вступна частина - організаційний момент

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

Non est via in medicina sine lingua Latina

Usus magister est optimus

Si vis amari, ama!

II.Основна частина

1.Перевірка домашнього завдання

перевірка алфавіту

контрольне читання вправ – роздатковий матеріал

перевірка вправ для читання - підручник впр. 1-9 – вибіркоче читання з метою перевірки засвоєного матеріалу.

перевірка впр. 11 – біля дошки

nervus, subcutaneus, acusticus, organon, apex, sceleton, capitulum, maxilla, cauda, dentes, quantus, tensor, cella, sanguis, cellula, articulatio, rhinencephalon, mucosus, commissura, quadriceps, fibrosa, plexus, vas, vasa, os coxae, diaphragmaticus, skeleton.

2. Пояснення нового матеріалу (35)

за підручником: § 12-13, с. 30-34 (довгота та короткість складу, правила наголосу) та роздатковий матеріал.

3. Закріплення нового фонетичного матеріалу: підручник: § 15, впр. I-III, с. 34-35-студенти читають один за одним, викладач здійснює контроль читання, вимови латинських звуків та наголосу.

III. Заключна частина заняття:

а) підведення підсумків

Що нового дізналися на занятті? Який матеріал був знайомий, а який виявився складним?

б) подача домашнього завдання (Labor domesticos):

- вивчити правила наголосу
- зробити § 15, впр. 4,5 с. 35-36.

Виставлення оцінок. Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СТРУКТУРА АНАТОМІЧНОГО ТЕРМІНУ

ЗАНЯТТЯ №3

Тема заняття: Загальні відомості про латинські іменники. Граматичні категорії, характеристика відмін, словникова форма іменників. Неузгоджене означення.- 2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

роздатковий матеріал – узагальнена схема відмін, закінчень іменників.

Мета заняття:

Практична:

- Закріплення правил постановки наголосу та правил читання голосних, приголосних звуків, дифтонгів
- Вивчити правила розподілення іменників на 5 відмін
- Вивчити поняття категорії роду іменника та відповідні закінчення
- Вивчити структуру медичного терміну у латинській мові
- Активізація пасивного словникового запасу студентів у запозиченнях з латинської мови та інтернаціоналізмах - похідних від латинської мови;

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Перевірка домашнього завдання (40)
2. Пояснення нового матеріалу (35)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (10 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

Non est via in medicina sine lingua Latina

Usus magister est optimus

Si vis amari, ama!

II. Основна частина

1. Перевірка домашнього завдання (40)
 - перевірка алфавіту (з метою закріплення літер)
 - контрольне читання вправ (з метою перевірки засвоєного матеріалу з правил читання та правил постановки наголосу) – підр. с. 34-36 впр. №№ 1,2,3
2. Пояснення нового матеріалу (35), використовуючи роздатковий матеріал та схему на дошці.

У латинській мові іменники мають категорію роду. Виділяють 3 роди:

чоловічий *masculinum*, m

жіночий *femininum*, f

середній *neutrum*, n

Також іменники змінюються за числами:

однина *singularis* – sing.

множина *pluralis* – pl.

У латинській мові іменники змінюються за відмінками, яких нараховується 6:

!Nominatīvus (N) – називний відмінок

! Genetīvus (G) – родовий відмінок

Datīvus (D) – давальний відмінок

Accusatīvus (Acc) – знахідний відмінок

Ablatīvus (Abl) – орудний відмінок

Vocatīvus (V) – кличний відмінок

Словникова форма

Включає 3 компонента:

1. Саме слово у називному відмінку однини
2. Закінчення цього слова у родовому відмінку
3. Скорочене позначення роду

Наприклад: *costa, ae, f*

musculus, i, m, ligamentum, i, n

Визначення відміни іменника

Ознака – закінчення Родового відмінку однини. Всього – 5 відмін

I *ae costa, ae, f*

II *i musculus, i, m*

III *is foramen, inis, n*

IV *us genu, us, n*

V *ei facies, ei, f*

Визначення основи іменника

Основа – частина слова без закінчення

Щоб правильно визначити основу необхідно поставити слово в родовий відмінок однини та відкинути закінчення.

corpus, oris, n – corporis - corpor+is

Структура анатомічного терміну

Термін

однослівні	двослівні		багатослівні
<i>musculus</i>	узгоджені	неузгоджені	<i>processus articularis superior</i>
	ім. Н.в. + прикм	ім. Н.в.+ім.. Род. в.	
	<i>vertebra cervicalis</i>	<i>collum costae</i>	

N.B. Медичний термін починається з іменника

Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу § 23 впр. 1, 2 письмово;
§ 28 впр.1 усно.

III. Заключна частина заняття:

а) підведення підсумків

Що нового дізналися на занятті? Який матеріал був знайомий, а який виявився складним?

б) подача домашнього завдання (*Labor domesticos*):

-Засвоїти матеріал § 17, 18, 20 – 22, 24.

-стор. 50 – вивчити список іменників IV відміни чоловічого роду

-§ 28 впр. 3, 4, 5 письмово.

-Вивчити лексику § 32.

Підведення підсумків, виставлення оцінок. *Valete, studentes! – Vale, magistra!*

ЗАНЯТТЯ №4

Тема заняття Загальні відомості про прикметники. Розподіл на 2 групи. Граматичні категорії.- 2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
2. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми іменник. Актуалізація знань з теми структура медичного терміну у латинській мові.
- Вивчити основні характеристики прикметника як частини мови.
- Вивчити граматичні категорії прикметника у латинській мові.
- Активізація пасивного словникового запасу студентів у запозиченнях з латинської мови та інтернаціоналізмах - похідних від латинської мови;

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Перевірка домашнього завдання (40)
2. Пояснення нового матеріалу (35)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (10 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

Vivere est cogitare. - Жити значить мислити.

Pervise te. –Совершенствуй себя.

II. Основна частина

1.Перевірка домашнього завдання (40)

1.1 Усне опитування з теми Медичний термін у латинській мові

1.2 Усна перевірка вивчених термінів – чоловічого роду

1.3.Перевірка домашнього завдання - засвоїти матеріал § 17, 18, 20 – 22, 24.

-стор. 50 – вивчити список іменників IV відміни чоловічого роду

-§ 28 впр. 3, 4, 5 письмово. студенти читають один за одним, викладач здійснює контроль.

-Перевірка вивченої лексики § 32 –проведення словникового диктанту та виконання самостійної роботи за посібником.

2.Пояснення нового матеріалу (35)

Прикметники у латинській мові узгоджуються з іменником, до якого вони відносяться. Прикметники змінюються за родами, числами та відмінками. Роди: чоловічий, жіночий, середній.

longus – (m) – довгий; *longa* – (f) – довга; *longum* – (n) – довге

Числа: одинна, множина. Відмінки – 6. Відміни – I, II, III.

Поняття словникової форми прикметника, його порівняння зі словниковою формою іменника.

У словниках прикметники записуються у формі Н.в ч.р., потім уточнюються закінчення ж. р. та с.р.

	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>longus</i>	-a	-a	-um
<i>liber</i>	-a	-a	-um
<i>dexter</i>	-tra	-tra	-trum

Велика група прикметників має однакові закінчення у ч.р та ж.р. - -is. Словникова форма таких прикметників включає два компоненти - однакову форму для чол та жін. роду і закінчення с.р. -e:

<i>m, f</i>	<i>n</i>	
<i>vertebralis</i>	-e	хребетний
<i>frontalis</i>	-e	лобний

Невелика група прикметників має однакове закінчення для всіх родів. У словниковій формі таких прикметників вказується повна форма для Nom. sing для всіх родів та форма Gen. sing

sipmplex, icis *простий*

Отже, в латинській мові існують прикметники з 3, 2 і 1 закінченням.

Кількість закінчень	NOM. SING.			Значення
	m	f	n	
3	-us	-a	-um	<i>longus, a, um</i> (довгий)
	-er	-a	-um	<i>liber, a, um</i> (вільний)
	-er	-a	-um	<i>dexter, tra, trum</i> (правий)
	-er	-is	-e	<i>celer, is, e</i> (швидкий)
	-er	-is	-e	<i>saluber, bris, bre</i> (цілющий)
2	-is	-is	-e	<i>frontalis, e</i> (лобний)
	-s	-s	-s	<i>teres, etis</i> (круглий)

1	-x	-x	-x	simplex, icis (простий)
---	----	----	----	-------------------------

Дві групи прикметників

Залежно від характеру родових закінчень в Nom. sing. прикметники в лат. мові поділяються на 2 групи. Залежно від того, до якої групи належить прикметник, визначається його відміна.

ГРУПИ ПРИКМЕТНИКІВ	
ЗАКІНЧЕННЯ В NOMINATIVUS SINGULARIS	
I ГРУПА	II ГРУПА
-us, -a, um	-er, -is, -e
	-is, -e
-er, -a, -um	-s или -x
<i>m, f, n</i> <i>longus, longa, longum</i> <i>liber, libera, liberum</i> <i>dexter, dextra, dextrum</i>	<i>m, f, n</i> <i>saluber, salubris, salubre</i> <i>frontalis, frontalis, frontale</i> <i>teres, teres, teres</i>

Прикметники на -us, -a, um и на -is, -e

- Якщо у прикметника в чол. р. закінчення -us, то у жін.. роді буде закінчення -a, а у сер. р. -um.

medius media medium

- Якщо у прикметника в чол. р. закінчення -is, то у жін. роді буде закінчення -is, а у сер. р. -e.

dorsalis dorsalis dorsale

Відмінювання прикметників:

- Прикметники I групи відмінюються за I – II відмінами.
- Прикметники II групи відмінюються за III відміною, і у в Gen. sing. мають однакове закінчення для всіх родів.

Таким чином, більшість латинських прикметників в Nom. sing. и Gen. sing. мають наступні закінчення:

	m	f	n	m, f	n
NOM. SING.	-us	-a	-um	-is	-e
GEN. SING.	-i	-ae	-i	-is	-is

Узгодження прикметника з іменником

Узгодити прикметник з іменником означає поставити його у тому ж роді, числі, відмінку, що і іменник.

vertebra thoracica

vertebra cervicalis

Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу-

§ 30 впр. 2 усно; впр. 3 письмово.

§ 33 впр. 3 письмово.

§ 37 впр. 1, 2, 3 усно.

III. Заключна частина заняття:

а) підведення підсумків

б) подача домашнього завдання (Labor domesticos):

Засвоїти матеріал § 34 – 36, 40.

Впр. 1,2,3 с. 65-66, с.67 впр.3, с.69 впр.2

Вивчити лексику § 47.

Виставлення оцінок. Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №5

Тема заняття Узгоджене означення. Узгодження прикметників 2 груп з іменниками всіх відмін .- 2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

2. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми прикметник. Актуалізація знань з теми структура медичного терміну у латинській мові.
- Вивчити основні характеристики прикметника як частини мови.
- Вивчити граматичні категорії прикметника у латинській мові.
- Активізація пасивного словникового запасу студентів у запозиченнях з латинської мови та інтернаціоналізмах - похідних від латинської мови;

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5 хвилин)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25-30 хвилин)

2. Пояснення нового матеріалу (20 хвилин)

3. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хвилин)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент

- привітання *Salvete, studentes – Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

Ad impossibilia lex non cogit — закон не вимагає неможливого

Aequitas enim lucet per se — справедливість світить сама по собі

Dum spiro, spero — пока дихаю, сподіваюсь

II. Основна частина

Перевірка домашнього завдання

1. Усне опитування з теми «Медичний термін у латинській мові»

2. Усна перевірка вивчених термінів – лексичний мінімум

3. Перевірка впр. 1. с. 65

A. *Sulcus transversus, linea transversa, ligamentum transversum, canalis vertebralis, foramen vertebrale, incisura vertebralis, processus mastoideus, pars mastoidea, antrum mastoideum, valvula venosa, plexus venosus, sinus venosus, processus palatinus, os palatinum, sulcus palatinus, processus articularis, facies articularis, tuberculum articulare, sinus sphenoidalis, concha sphenoidalis, os sphenoidale, angulus frontalis, sutura frontalis, tuber frontale, musculus pterygoideus, fossa pterygoidea, arcus zygomaticus, os zygomaticum.*

Перевірка впр. 2 с. 66

A. *Foramen ovale, fascia thoracica, capsula externa, foramen spinosum, lobus parietalis, vena superficialis, arteria mediana temporalis, ramus petrosus, sutura palatina transversa, plexus pharyngeus, nodus cervicalis lymphaticus profundus.*

Перевірка впр. 3 с. 66

A. *Septum osseum nasi, valvula sinus venosi, truncus proas sinister, fossa cranii mediani, processus palatinus maxillae, processus vertebrae articularis.*

Робота з вивченим матеріалом -узгоджене означення (іменник називного відмінку + прикметник *vertebra cervicalis* шейний позвонок)

Тренувальні вправи с.67 впр.3

Protuberantia occipitalis externa-потиличний, внутрішній бугор,

facies articularis carpea-суглобова, зап'ятна поверхня

foramen occipitale magnum-велике, потиличний отвір,

musculus intercostalis externus-внутрішня міжреберний м'яз,

ligamentum sacrococcygeum dorsale profundum-глибока, спинна, крижово-куприкова зв'язка

ductus hepaticus communis-загальний печінковий прохід

substantia alba nigra- біла, чорна речовина.

Тренувальні вправи с.69 впр.2

scapula dextra, vena cutanea, spina scapulae, vena profunda, vena superficialis, processus spinosus, processus articularis, nucleus ruber, foramen spinosum, foramen vertebrale, plica palatina transversa, os nasale, facies articularis acromii, os trapezoideum, tunica mucosa nasi, lamina arcus vertebrae, fascia cervicalis, glandula thyreoidea, medulla thymi.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) повідомлення домашнього завдання

Засвоїти матеріал § 43.

§ 44 впр. 4 письмово.

§ 48 впр. 2 письмово, утворити форму Gen. sing.

Півторити лексику § 47.

Виставлення оцінок. Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №6

Тема заняття Ступені порівняння прикметників. Вищий ступінь - 2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

2. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми прикметник. Актуалізація знань з теми структура медичного терміну у латинській мові.
- Актуалізація набутих знань і вмінь з теми теми граматичні категорії прикметника
- Вивчити форми вищого ступеня порівняння прикметників у латинській мові.
- Збагачення активного словника студентів

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5 хвилин)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25-30 хвилин)

2. Пояснення нового матеріалу (20 хвилин)

3. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хвилин)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (3 хвилини)

- привітання *Salvete, studentes – Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Перевірка домашнього завдання (40 хвилин)
2. Усне опитування: повторення граматичних категорій прикметника - рід, число, відмінок; розділення на 2 групи і відмінювання (5-7 хвилин)
3. Перевірка дз – письмові вправи. Студенти читають переклад один за одним, разом з викладачем обговорюють помилки, пояснюють їх. (25 хвилин)
4. Самостійна робота з теми «Прикметник» (10 хвилин)

I ВАРІАНТ

I. Написати в формах називного і родового відмінків :

- 1) поперечний відросток
- 2) лобова порожнина

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) суглобова поверхня горбка ребра
- 2) борозна кам'янистого нерва

II ВАРІАНТ

I. Написати в формах називного і родового відмінків :

- 1) зовнішня апертура
- 2) скронева кістка

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) луска потиличної кістки
- 2) поперечна зв'язка коліна

III ВАРІАНТ

I. Написати в формах називного і родового відмінків :

- 1) седалищна кістка
- 2) шилоподібний відросток

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) зовнішня апертура водопроводу передодня
- 2) лівий поперековий ствол

3. Пояснення нового матеріалу (35 хвилин)

Утворення вищого ступеня

Вищий ступінь прикметників утворюється від основи прикметника в звичайному ступені додаванням до неї суфікса- *ior* - для чоловічого і жіночого родів , суфікса- *ius* - для середнього роду .

longus , *a* , *um*

м.р. - *Long + ior = longior*

ж.р. - *Long + ior = longior*

с.р. - *Long + ius = longius*

Словникова форма вищого ступеня

Словникова форма вищого ступеня дається так :

longior (*m* , *f*) , *ius* (*n*)

rubrior (*m* , *f*) , *ius* (*n*)

brevior , *ius*

simplicior , *ius*

Вищий ступінь прикметників великий, малий, верхній, нижній, передній, задній. Особливості вищого ступеня.

- Звичайний та вищий ступінь прикметників великий, малий утворюється від різних основ

Gradus positivus	Gradus comparativus
<i>magnus, a, um</i>	<i>major, jus</i>
<i>parvus, a, um</i>	<i>minor, us</i>

Вищий ступінь від прикметників *magnus, a, um* і *parvus, a, um* в медичній термінології вживається відносно парних анатомічних утворень, а на російську мову перекладається позитивної ступенем:

ala major - велике крило

ala minor - мале крило

trochanter major - великий вертел

trochanter minor - малий вертел

tuberculum majus - великий горбок

tuberculum minus - малий горбок

Однак, якщо мова йде про непарне утворення, то вживається звичайний ступінь латинського прикметника:

foramen occipitale magnum

- Прикметники передній, задній, верхній, нижній в латинській мові не мають звичайного ступеня. Тому їх вищий ступінь перекладається українською звичайним ступенем:

superior, ius - верхній

inferior, ius - нижній

anterior, ius - передній

posterior, ius - задній

Прикметники в вищому ступені узгоджуються з іменниками так само, як прикметники в позитивній ступеня.

Прикметники в вищому ступені відмінюються за III відміною. У Gen.

sing. они приймають закінчення - *is*.

Nom. sing	Gen. sing.
<i>longior</i>	<i>longioris (m, f)</i>
<i>longius</i>	<i>longioris (n)</i>

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ: форма Gen. sing. вищого ступеня прикметників всіх родів **однакова**.

Виконання тренувальних вправ:

§ 52 впр. 3 індивідуально письмово, утворити форму Gen. sing.;

впр. 4 письмово.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) повідомлення домашнього завдання

Засвоїти матеріал

§ 49 – 51, 53.

§ 52 впр. 5 письмово.

§ 56 впр. 2, 3 письмово.

Вивчити лексику § 59.

Виставлення оцінок. *Valete, studentes!* – *Vale, magistra!*

ЗАНЯТТЯ №7

Тема заняття Ступені порівняння прикметників. Найвищий ступінь. Неправильні ступені порівняння. - 2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
2. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми прикметник, ступені порівняння прикметників, вищий ступінь
- Актуалізація знань з теми структура медичного терміну у латинській мові.
- Актуалізація набутих знань і вмінь з теми теми граматичні категорії прикметника, ступені порівняння прикметників, вищий ступінь
- Вивчити форми найвищого ступеня порівняння прикметників у латинській мові.
- Збагачення активного словника студентів

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5 хвилин)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25-30 хвилин)
2. Виконання самостійної роботи (15 хвилин)
3. Пояснення нового матеріалу (20 хвилин)
4. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хвилин)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 3 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*

- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:
Vivere est cogitare.- Житть значит мыслить.
Pervice te. –Совершенствуй себя.

II. Основна частина

- 1.Перевірка домашнього завдання – письмові вправи Засвоїти матеріал § 49 – 51, 53, § 52 впр. 5 письмово, § 56 впр. 2, 3 письмово. Вивчити лексику § 59. Студенти читають переклад один за одним, разом з викладачем обговорюють помилки, пояснюють їх. (25 хвилин)
- 1.1 Усне опитування: повторення граматичних категорій прикметника - рід, число, відмінок, повторення вивченого матеріалу з теми ступені порівняння прикметників, вищий ступінь . (5-7 хвилин)
2. Самостійна робота з теми «Ступені порівняння прикметників» (15 хвилин)

I ВАРІАНТ

- I. Написати в формах називного і родового відмінків:
 - 1) Нижня носова раковина
 - 2) Верхній прями́й м'яз
- II. Перекласти анатомічні терміни:
 - 1) Верхня голівка бокового крилоподібного м'яза
 - 2) Скелет верхньої кінцівки

II ВАРІАНТ

- I. Написати в формах називного і родового відмінків :
 - 1) Передній куприковий отвір
 - 2) Задня сіднична лінія
- II. Перекласти анатомічні терміни:
 - 1) Мале крило крилоподібні кістки
 - 2) Устя верхньої порожнистої вени

III ВАРІАНТ

- I. Написати в формах називного і родового відмінків :
 - 1) Нижній суглобовий відросток
 - 2) Передня поздовжня зв'язка
- II. Перекласти анатомічні терміни:
 - 1) верхньощелепної відросток нижньої щелепи
 - 2) борозна великого кам'янистого нерва

IV ВАРІАНТ

- I. Написати в формах називного і родового відмінків :
 - 1) зовнішнє переддєнь
 - 2) бічний м'яз
- II. Перекласти анатомічні терміни:
 - 3) Малий горбок головки великогомілкової кістки
 - 4) Кістки нижньої кінцівки

3. Пояснення нового матеріалу (20)

Найвищий ступінь порівняння утворюється від основи вищого ступеня додаванням суффікса -issim- та родових закінчень -us, -a, um.

<i>Gradus positivus</i>	<i>Основа</i>	<i>Суфікс</i>	<i>Закінчення</i>	<i>Приклад</i>
<i>longus, a, um</i>	<i>long</i>	<i>-issim-</i>	<i>-us</i> <i>-a</i> <i>-um</i>	<i>longissimus</i> <i>longissima</i> <i>longissimum</i>
<i>brevis, e</i>	<i>brev-</i>	<i>issim-</i>	<i>-us</i> <i>-a</i> <i>-um</i>	<i>brevissimus</i> <i>brevissima</i> <i>brevissimum</i>

Найвищий ступінь прикметників на-er утворюється від основи звичайного ступеня додатком суфікса-*rim*-і родових закінчень-*us, -a, um* до форми називного відмінка прикметника чоловічого роду в звичайному ступені.

<i>Gradus positivus</i>	<i>Основа</i>	<i>Суфікс</i>	<i>Закінчення</i>	<i>Приклад</i>
<i>ruber</i> <i>rubra</i> <i>rubrum</i>	<i>ruber</i>	<i>-rim-</i>	<i>-us</i> <i>-a</i> <i>-um</i>	<i>ruberrimus</i> <i>ruberrima</i> <i>ruberrimum</i>

Ступені порівняння утворені від різних основ.

Є кілька прикметників, ступені порівняння яких утворюються від різних основ.

<i>Gradus positivus</i>	<i>Gradus comparativus</i>	<i>Gradus superlativus</i>
<i>magnus, a, um</i>	<i>major, us</i>	<i>maximus, a, um</i>
<i>parvus, a, um</i>	<i>minor, us</i>	<i>minimus, a, um</i>
---	<i>superior, ius</i>	<i>supremus, a, um</i>

Прикметники в найвищому ступені узгоджуються з іменниками за загальним правилом, тобто в роді, числі і відмінку:

- *musculus longissimus*
- *linea longissima*

Відмінюються прикметники в найвищому ступені так само, як прикметники I групи:

<i>Nom. sing.</i>	<i>Gen. sing.</i>
<i>-us</i>	<i>-i</i>
<i>-a</i>	<i>-ae</i>
<i>-um</i>	<i>-i</i>

4. Виконання тренувальних вправ:

§ 60 впр. Письмово стр. 77

§ 63 впр. письмово, утворити форму *Gen. sing.* стр. 79

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) повідомлення домашнього завдання

Засвоїти матеріал § 61 – 62, 64, 66, 70.

§ 72 впр. 2, 3 письмово за варіантами.

Вивчити лексику § 74.

Виставлення оцінок. *Valete, studentes! – Vale, magistra!*

Змістовий модуль 3. Іменники III відміни

ЗАНЯТТЯ №8

Тема заняття: Іменники чоловічого роду III відміни. Родові закінчення. Узгодження прикметників 2 груп з іменниками чоловічого роду. - 2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
2. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми прикметник: рід, число, відмінки, ступені порівняння
- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми іменник: рід, число, відмінок.
- Актуалізація знань з теми групи іменників, закінчення іменників у Nom. sing та Gen. sing усіх груп.
- Вивчення іменників чоловічого роду III відміни та їх родових закінчень.
- Вивчення правил узгодження прикметників 2 груп з іменниками чоловічого роду.
- Збагачення активного словника студентів

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5 хвилин)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25-30 хвилин)
2. Пояснення нового матеріалу (20 хвилин)
3. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хвилин)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

Вступна частина - організаційний момент – 3 хв

- привітання *Salvete, studentes – Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

Основна частина(45 хвилин)

1. Перевірка домашнього завдання

1.1 Усне опитування: повторення граматичних категорій іменника, прикметника - рід, число, відмінок, повторення вивченого матеріалу з теми ступені порівняння прикметників, вищий ступінь (5 хвилин)

1.2 Перевірка домашнього завдання – письмові вправи. Студенти читають переклад один за одним, разом з викладачем обговорюють помилки, пояснюють їх. § 72 впр. 2, 3 письмово за варіантами. (20) хв

1.3 Самостійна робота з теми «Найвищий ступінь порівняння прикметників (10 хвилин)

1.4. Словниковий диктант за лексичним мінімумом § 74.(10 хвилин)

ВАРІАНТ I

I. Напишіть у формах називного і родового відмінків .

- 1) Проста залоза
- 2) Задня поперечна зв'язка

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) Крижовий вигин прямої кишки
- 2) Найширший м'яз спини.

ВАРІАНТ II

I. Напишіть у формах називного і родового відмінків .

- 1) Круглий м'яз
- 2) Передня поверхня

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) Права півмісяцева (*semilunaris* , *e*) заслінка лівого шлуночка
- 2) Найвища носова раковина

ВАРІАНТ III

I. Напишіть у формах називного і родового відмінків .

- 1) Тонка кишка ,
- 2) Переднє крестцове отвір

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) Сумка найдовшого м'яза спини
- 2) М'язова сумка слизової стравоходу.

ВАРІАНТ IV

I. Напишіть у формах називного і родового відмінків .

- 1) Верхній суглобовий відросток
- 2) Кружний отвір.

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) Короткий м'яз мізинця (найменшого пальця) ;
- 2) Зовнішній отвір уретри.

3. Пояснення нового матеріалу (30 хвилин)

<i>Nom. Sing</i>	<i>Gen. sing</i>	<i>Приклад</i>	
		<i>Nominativus</i>	<i>Genetivus</i>
<i>-os</i>	<i>-oris</i>	<i>flos</i>	<i>floris</i>
<i>-or</i>	<i>-oris</i>	<i>tumor</i>	<i>tumoris</i>
<i>-o</i>	<i>-onis -inis</i>	<i>pulmo</i>	<i>pulmonis</i>
<i>-es</i>	<i>-etis – edis – dis</i>	<i>herpes</i> <i>pes</i>	<i>herpetis</i> <i>pedis</i>
<i>-ex</i>	<i>--icis</i>	<i>pulex</i>	<i>pulicis</i>
<i>-er</i>	<i>--eris -ris</i>	<i>sphincter</i> <i>venter</i>	<i>sphincteris</i> <i>ventris</i>

Виконання тренувальних вправ(10 хвилин)

§ 75 впр. 9 усно.

§ 83 впр. 1 усно; впр. 2 індивідуально письмово, утворити форму Gen. sing

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) повідомлення домашнього завдання

Засвоїти матеріал § 77, 82, 84.

§ 83 впр. 4, 5 письмово за варіантами.

§86 впр. 1, 2 письмово за варіантами.

Вивчити лексику § 85, 88, 89.

Виставлення оцінок. Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №9

Тема заняття Іменники жіночого роду III відміни. Родові закінчення. Узгодження прикметників 2 груп з іменниками жіночого роду. - 2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

2. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми прикметник: рід, число, відмінки, ступені порівняння
- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми іменник: рід, число, відмінок, іменники чоловічого роду III відміни та їх родових закінчень
- Актуалізація знань з теми групи іменників, закінчення іменників у Nom. sing та Gen. sing усіх груп.
- Вивчення іменників жіночого роду III відміни та їх родових закінчень.
- Вивчення правил узгодження прикметників 2 груп з іменниками жіночого роду.
- Збагачення активного словника студентів

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5 хвилин)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25-30 хвилин)

2. Пояснення нового матеріалу (20 хвилин)

3. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хвилин)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

Основна частина

1. Перевірка домашнього завдання (40)

1.1 Усне опитування: повторення граматичних категорій іменника, прикметника - рід, число, відмінок, повторення вивченого матеріалу з теми іменники чоловічого роду III відміни та їх родових закінчень . (5 хвилин)

1.2. Перевірка дз – письмові вправи. Студенти читають переклад один за одним, разом з викладачем обговорюють помилки, пояснюють їх. (15 хвилин)

- § 83 впр. 4, 5 письмово за варіантами.
- § 86 впр. 1, 2 письмово за варіантами.

1.3 Самостійна робота з теми «Іменники чоловічого роду III відміни» (10 хвилин)

ВАРІАНТ I

I. Написати в формах називного і родового відмінків:

- 1) Великий сідничний бугор
- 2) Переднє фронтальне черевце.

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) М'яка оболонка мозку
- 2) Латеральна поверхня виличної кістки.

ВАРІАНТ II

I. Написати в формах називного і родового відмінків:

- 1) Права і ліва легеня
- 2) Пульмональне серце.

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) Довгий м'яз, що відводить великий палець руки;
- 2) Барабанна стінка уліткової протоки.

ВАРІАНТ III

I. Написати в формах називного і родового відмінків:

- 1) Тверда мозкова оболонка;
- 2) Кістка лобна і кістка вилична.

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) Короткий розгинач мізинця;
- 2) Медіальна поверхня лівої легені.

ВАРІАНТ IV

I. Написати в формах називного і родового відмінків:

- 1) Великий вертел і малий вертел;
- 2) М'яз, що призводить і м'яз, що відводить

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) Поздовжня дуга стопи
- 2) Перетинчаста стінка трахеї

Словниковий диктант за лексичним мінімумом § 85, 88, 89(10 хвилин)

2. Пояснення нового матеріалу (30 хвилин)

Характерні закінчення іменників жіночого роду III відміни

Nom.Sing	Gen.Sing.:	Приклад
-o: -io	- ion + is	<i>articulatio, onis f</i> (сустав)
-go	- gin + is	<i>cartilago, ginis f</i> (хрящ)
-do	- din + is	<i>valetudo, dinis f</i> (здоров'я)
-s (окрім -os): -as-	at + is	<i>immunitas, atis f</i> (імунітет)
- is	- is	<i>auris, is f</i> (рівноскладові) (вухо)
- is	- id + is	<i>iris, idis f</i> (нерівноскладові)
- es	- is	<i>pubes, is f</i> (равноскладові) (лобок)
- us	- ud + is	<i>incus, udis f</i> (наковальня)
- us	- ut + is	<i>salus, utis f</i> (здоров'я, благополуччя)
- ns	- nt + is	<i>frons, frontis f</i> (лоб)
- rs	- rt + is	<i>mors, mortis f</i> (смерть)
На -x (окрім -ex) - ix	- ic + is	<i>cervix, icis f</i> (шея)
- ax	- ac + is	<i>rax, pacis f</i> (мир)
- ux	- uc + is	<i>nux, nucis f</i> (орех)
- nx	- ng + is	<i>meninx, ngis f</i> (мозгова оболочка)
- lx	- lx + is	<i>calx, calcis f</i> (чашечка)

ВН! ВИЙНЯТКИ З ПРАВИЛ ІМЕННИКІВ III ВІДМІНИ ЖІНОЧОГО РОДУ:

Іменники чоловічого роду

axis, is m – 1) ось 2) II шийний хребець

margo, inis m – край

sanguis, inis m – кров

canalis, is m – канал

tendo, inis m - сухожилля

dens, dentis m – зуб

pons, pontis m – міст

соссух, ygis m - (греч.) куприк

fornix, icis m – звід

larynx, ngis m – (греч.) гортань

pharynx, ngis m – глотка

thorax, acis m - (греч.) грудна клітина

Іменники середнього роду:

pancreas, atis – (греч.) піджелудочная железа

vas, vasis n - сосуд

Виконання тренувальних вправ: (10 хвилин)

§ 90 впр.4 усно; 5 письмово.

§ 92 впр. 1 усно; впр. 2 індивідуально письмово, утворити форму Gen. sing.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) повідомлення домашнього завдання

Засвоїти матеріал § 91, 93.

§ 92 впр.3, 4, письмово за варіантами; впр. 5 письмово.

Вивчити лексику § 95, 96

Виставлення оцінок. Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №10

Тема заняття Іменники середнього роду III відміни. Родові закінчення. Узгодження прикметників 2 груп з іменниками середнього роду. - 2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

2. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми прикметник: рід, число, відмінки, ступені порівняння
- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми іменник: рід, число, відмінок, іменники чоловічого, жіночого роду III відміни та їх родових закінчень
- Актуалізація знань з теми групи іменників, закінчення іменників у Nom. sing та Gen. sing усіх груп.
- Вивчення іменників середнього роду III відміни та їх родових закінчень.
- Вивчення правил узгодження прикметників 2 груп з іменниками середнього роду.
- Збагачення активного словника студентів

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5 хвилин)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25-30 хвилин)

2. Пояснення нового матеріалу (20 хвилин)

3. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хвилин)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5 хвилин)

- привітання *Salvete, studentes – Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Перевірка домашнього завдання (40 хвилин)

1.1. Усне опитування: повторення граматичних категорій іменника, прикметника - рід, число, відмінок, повторення вивченого матеріалу з теми іменники чоловічого, жіночого роду III відміни та їх родових закінчень. (5 хвилин)

1.2. Перевірка дз – письмові вправи. Студенти читають переклад один за одним, разом з викладачем обговорюють помилки, пояснюють їх. § 92 впр.3, 4, письмово за варіантами; впр. 5 письмово (20 хвилин)

1.3 Самостійна робота з теми «Іменники жіночого роду III відміни» (10 хвилин)

ВАРІАНТ I

I. Написати в формах називного і родового відмінків:

- 1) ниркова лоханка
- 2) великий піднебінний канал.

II. Перекладіть анатомічні терміни.

- 1) звід глотки;
- 2) капсула кришталика;
- 3) правий край серця

ВАРІАНТ II

I. Написати в формах називного і родового відмінків:

- 1) оптична вісь (opticus, a, um);
- 2) поверхнева судина.

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) основа ниркової піраміди;
- 2) запалення коловушної залози
- 3) передня область коліна.

ВАРІАНТ III

I. Написати в формах називного і родового відмінків:

- 1) Пальцеве вдавнення
- 2) Верхній край.

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) Латеральний хрящ носа
- 2) Бугристість кубовидної кістки
- 3) Вирізка підшлункової залози.

ВАРІАНТ IV

I. Написати в формах називного і родового відмінків:

- 1) Дельтовидна бугристість
- 2) Малий таз.

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) Порожнина середнього вуха
- 2) Канал шийки матки
- 3) Війчастий край райдужки.

1.4. Словниковий диктант за лексичним мінімумом § 95, 96 (5 хвилин)

2. Пояснення нового матеріалу (35 хвилин)

До середнього роду III відміни відносяться слова з наступними закінченнями:

<i>Nom.sing</i>	<i>Gen.sing</i>	<i>Приклад</i>	<i>Переклад</i>
<i>-us -</i>	<i>or+ is</i>	<i>corpus, oris n</i>	<i>тіло</i>
<i>-us -</i>	<i>- er + is</i>	<i>glomus, eris n</i>	<i>клубок</i>
<i>-us -</i>	<i>- ur + is</i>	<i>crus, cruris n</i>	<i>голінь; ніжка</i>
<i>- en</i>	<i>- in + is</i>	<i>foramen, inis n</i>	<i>отвір</i>
<i>- ar</i>	<i>- ar + is</i>	<i>calcar, aris n</i>	<i>шпора</i>
<i>- ma</i>	<i>- at + is</i>	<i>trauma, atis n</i>	<i>пошкодження</i>
<i>- ut</i>	<i>- it + is</i>	<i>caput, itis n</i>	<i>голова</i>
<i>- ur</i>	<i>- or + is</i>	<i>femur, oris n</i>	<i>стегно</i>
<i>- al</i>	<i>- al + is</i>	<i>animal, alis n</i>	<i>тварина</i>
<i>- e</i>	<i>- is</i>	<i>rete, is n</i>	<i>сітка</i>
<i>- c</i>	<i>- ct + is</i>	<i>lac, lactis n</i>	<i>молоко</i>

NB! 1. Слова на *-us* зустрічаються не тільки в середньому роді, але і в жіночому. Відрізняються вони тільки по *Gen.sing.*: основа іменників середнього роду закінчується на *-r*; основа іменників жіночого роду- на *-t* или *-d*:

Incus, udis f (наковальня) *tempus, oris n* (висок; час)

Senectus, utis f (старість) *glomus, eris n* (клубок)

Вийнятки за родом:

Ren, renis m почка
Lien, lienis m селезінка

Виконання тренувальних вправ:

§ 97 впр. 1 письмово за варіантами.

§ 99 впр. 1 усно; впр. 3 індивідуально письмово, утворити форму Gen. sing.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) повідомлення домашнього завдання

Засвоїти матеріал § 98.

§ 99 впр. 3 письмово.

§ 101 впр. 1 письмово.

Вивчити лексику § 102, 103.

Виставлення оцінок. Valete, studentes! – Vale, magistra!

Змістовий модуль 4. Форми множини в анатомічних термінах

ЗАНЯТТЯ №11

Тема заняття Форми називного відмінку множини. Відмінкові закінчення іменників та прикметників. - 2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

2. Стельмащук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми прикметник: рід, число, відмінки, ступені порівняння

- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми іменник: рід, число, відмінок, іменники чоловічого, жіночого, середнього роду III відміни та їх родових закінчень

- Актуалізація знань з теми групи прикметників, закінчення прикметників та іменників у Nom. sing та Gen. sing усіх груп.
- Вивчення форм називного відмінку множини іменників, прикметників та їх відмінкових закінчень.
- Вивчення правил узгодження прикметників 2 груп з іменниками будь-якої відміни у формі називного відмінку множини.
- Збагачення активного словника студентів

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5 хвилин)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25-30 хвилин)

2. Пояснення нового матеріалу (35 хвилин)

3. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хвилин)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

Вступна частина - організаційний момент (5 хвилин)

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

Основна частина

1. Перевірка домашнього завдання (40 хвилин)

1.1 Усне опитування: повторення граматичних категорій іменника, прикметника - рід, число, відмінок, повторення вивченого матеріалу з теми іменники чоловічого, жіночого, середнього роду III відміни та їх родових закінчень. (5 хвилин)

1.2 Перевірка дз – письмові вправи. Студенти читають переклад один за одним, разом з викладачем обговорюють помилки, пояснюють їх. § 99 впр. 3 письмово, § 101 впр. 1 письмово (20 хвилин)

1.3 Самостійна робота з теми «Іменники середнього роду III відміни» (10 хвилин)

ВАРІАНТ I

I. Написати в формі називного відмінку:

- 1) Велика голова, кругла голова
- 2) Кам'яниста частина, мала частина.

II. Перекладіть анатомічні терміни.

- 1) Артерія правої нирки; звід глотки.
- 2) *Mucosa oris*; *crus mediale cartilaginis alaris majoris*.

ВАРІАНТ II

I. Написати в формі називного відмінку :

- 1) Під'язикова кістка, латеральна кістка;
- 2) Правий край, вісцеральний край.

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) Верхня частина дванадцятипалої кишки; отвори піднебінних відростків.
- 2) *Canalis tendinis musculi flexoris carpi radialis; nucleus et cortex lentis.*

ВАРІАНТ III

I. Написати в формі називного відмінку:

- 1) Куприковий клубок, аортальний клубок;
- 2) Передня область, п'яткова область.

II. Перекласти анатомічні терміни:

- 1) Правий край матки; латеральна артерія стегна.
- 2) *Labyrinthus osseus auris internae; arcus tendineus fasciae pelvis.*

1.4. Словниковий диктант за лексичним мінімумом § 102, 103 с.111-112.(5 хвилин)

Пояснення нового матеріалу

1. Будь-які відмінкові закінчення, в тому числі і закінчення Називного. відмінка множини(*Nom.plur.*), завжди приєднуються до основи.

2. Для утворення словоформ . відмінка множини(*Nom.plur.*) різних відмін треба дотримуватися наступних правил

- Якщо іменник відноситься до середнього роду., то він відмінюється у відповідності з правилом середнього роду, яке свідчить: всі слова середнього роду - і іменники, і прикметники всіх ступенів порівняння) незалежно від того, до якого склоненню вони належать, закінчуються в Називному відмінку множини(*Nom.plur.*), ч. на -a.

- Це відноситься тільки до слів середнього роду, наприклад: *ligamenta lata* - широкі зв'язки, *сruga ossea* - кісткові ніжки, *ossa temporalia* - скроневі кістки, *cornua majora* - великі роги.

Закінчення слів чоловічого і жіночого роду у Називному відмінку множини(*Nom.plur.*), легше запам'ятовувати з урахуванням кожної окремої відміни. При цьому необхідно запам'ятати такі відповідності: іменники I, II, IV відмін мають в Називному відмінку множини(*Nom.plur.*), точно таке ж закінчення, Родовому відмінку однини(*Gen.sing.*), Таке ж відповідність спостерігається і у прикметників 1-ї групи, адже вони відмінюються, як іменники I і II відмін, наприклад:

Відміна	Закінчення	Приклад
I	<i>-ae</i>	<i>costae latae</i>
II	<i>-i</i>	<i>sulci lati</i>
IV	<i>-us</i>	<i>arcus</i>

Іменники III та V відміни, а також прикметники III відміни та прикметники в вищому ступені(вони теж належать до III відміни) мають в Називному відмінку множини Однакове закінчення –*es*

Відміна	Закінчення <i>Nom. Pluralis</i>	Приклад
III(іменники)	<i>m</i>	<i>pulmones</i>
	<i>f</i>	<i>regiones</i>
III(прикметники)	<i>m</i>	<i>craniales</i>
	<i>f</i>	<i>craniales</i>
III(вищий ступінь)	<i>m</i>	<i>majores</i>
	<i>f</i>	<i>majores</i>
V(іменники)	<i>m, f</i>	<i>facies</i>

Загальна таблиця

<i>Відміна</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>I</i>		<i>-ae</i>	
<i>II</i>	<i>-i</i>		
<i>III</i>	<i>-es</i>	<i>-es</i>	<i>-a(ia)</i>
<i>IV</i>	<i>-us</i>		<i>-ua</i>
<i>V</i>		<i>-es</i>	

Виконання тренувальних вправ:

§ 105 впр. 1,2 письмово.

§ 109 впр. 2,3 письмово; впр. 4 індивідуально письмово.

§ 112 впр. 2 письмово

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) повідомлення домашнього завдання

Засвоїти матеріал § 104, 106.

§ 105 впр. 3, 4 письмово.

§ 112 впр. 3, 4 письмово.

Вивчити лексику § 114.

Виставлення оцінок. *Valete, studentes! – Vale, magistra!*

ЗАНЯТТЯ №12

Тема заняття: Родовий відмінок множини іменників I-V відміни. Особливості іменників III відміни

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

2. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. *Lingua Latina* / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми «називний відмінок»

- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми іменник: рід, число, відмінок, іменники чоловічого, жіночого роду III відміни та їх родових закінчень
- Актуалізація знань з теми групи іменників, закінчення іменників у Nom. sing та Gen. sing усіх груп.
- Вивчення родового відмінку іменників I-V відміни.
- Вивчення правил узгодження прикметників 2 груп з іменниками у називному та родовому відмінку множини
- Збагачення активного словника студентів

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5 хвилин)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання, самостійна робота (25-30 хвилин)

2. Пояснення нового матеріалу (20 хвилин)

3. Виконання тренувальних вправ з теми (35 хвилин)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 3 хв

- привітання *Salvete, studentes – Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Перевірка домашнього завдання

1.1 Усне опитування: повторення граматичних категорій іменника, прикметника - рід, число, відмінок, повторення вивченого матеріалу з теми «називний відмінок іменників». 5-7 хв

1.2. Перевірка домашнього завдання – письмові вправи. Студенти читають переклад один за одним, разом з викладачем обговорюють помилки, пояснюють їх.. 25 хв

1.3 Самостійна робота з теми «Називний відмінок іменників» 10 хв (за посібником)

2. Пояснення нового матеріалу

Родовий відмінок множини (Genetivus Pluralis)

Щоб навчитися швидко і безпомилково утворювати терміни у формі родового відмінку множини необхідно вміти:

1. визначити за словникової формі іменника його приналежність до певної відміни;
2. виділити основу ;
3. дізнатися рід по характерних закінченнях називного відмінку
4. встановити з словникової формі , до 1 - ї або 2 - й групі належить прикметник
5. встановити , по якій з трьох відмін (I - II або III) відмінюється даний прикметник ,
6. узгодити з іменником у роді , числі і відмінку.

Закінчення родового відмінка множини (Genetivus pluralis)

<i>Відміна</i>	<i>Закінчення Gen. Plur</i>	<i>Приклад</i>
<i>I</i>	<i>-arum</i>	<i>costarum latarum</i>
<i>II</i>	<i>-orum</i>	<i>sulcorum latorum</i>
<i>III</i>	<i>-um(*ium)</i>	<i>marginum(*dentium)</i>
<i>IV</i>	<i>-uum</i>	<i>arcuum</i>
<i>V</i>	<i>-erum</i>	<i>facierum</i>

***Закінчення- um мають:**

1) нерівноскладові іменники всіх трьох родів , основа яких закінчується на один приголосний: tendinum (m) , regionum (f) , foraminum (n) ;

2) прикметники в порівняльному ступені всіх трьох родів (у них основа теж на один приголосний) : majorum (m , f , n) .

***Закінчення- ium мають:**

1) всі інші іменники з основою більше ніж на один приголосний ; рівноскладовим на - es , - is ; іменники середнього роду . на - e,- al , - ar : dentium (m) , partium (f) , ossium (n) , animalium , avium , retium ;

2) прикметники 2 -ї групи всіх трьох родів : brevi - um (m , f , n) .

Примітки .

1 . Іменник vas , vasis (n) - посудина однині. відмінюється за III відміною , а у множині. - по II; Gen. pl . - Vasorum .

2 . У терміну os ilium (клубова кістка) використана форма родового відмінка множини. від іменника ile , - is (n) (нижня частина живота) ; називний множини. - ilia (клубова область). Отже , неправильно змінювати форму ilium на ilii (ossis ilii) .

3 . Іменник fauces , - ium - зів вживається тільки в мн . ч.

4 . Іменники грецького походження larynx , pharynx , meninx , phalanx закінчуються в називному відмінку множини - um .

2. Виконання тренувальних вправ:

§119 впр. I,II,III

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) повідомлення домашнього завдання

Засвоїти матеріал § 116-118.

§ 121 впр. I письмово.

Вивчити лексику § 125

Виставлення оцінок. Valete, studentes! – Vale, magistra!

Змістовий модуль 5. Структурні типи клінічних термінів

ЗАНЯТТЯ №13

Тема заняття **Формулювання клінічних діагнозів. Узгоджене та неузгоджене означення.- 2 год**

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
2. Тітєвська Т. В., Мироничева О. Ю. Практикум з латинської мови та клінічної термінології для самостійної роботи студентів I курсу медичного факультету. Спеціальність: педіатрія. – Запоріжжя: ЗДМУ. – 2011, - 40с.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Ознайомити студентів з особливостями клінічної терміносистеми
- Навчити розрізняти грецькі суфікси, що використовуються для формування клінічних термінів.
- Вивчити способи словотворення клінічних термінів латинської мови

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5 хвилин)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25 -30 хвилин)
2. Пояснення нового матеріалу (40 хвилин)
3. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хвилин)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 3 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (контроль вивченого матеріалу) Засвоїти матеріал § 116-118.

§ 121 впр. I письмово.

Вивчити лексику § 125-викладач усно перевіряє засвоєння лексичного та граматичного матеріалів студентами.

2. Пояснення нового матеріалу

Клінічна термінологія вивчає терміни, що позначають патологічні процеси, способи дослідження і лікування, розділи медичної науки.

Традиційно термінологія нормальної анатомії використовує лат. мову. Клінічна термінологія оснований на грецьких коренях, суфіксах та префіксах.

нирка - nephr

око ophtalm

ріт stomat

Клінічні терміни можуть бути представлені одним, двома чи декількома словами

1. 1 слово – однослівні терміни – ім. у Наз. в. . Наприклад назви хвороб

желтуха - icterus

діабет diabetes, ae, f

язва ulcus, eris n

Однослівні терміни можуть бути складені з декількох грецьких основ

розсічення нирки nephrotomia

розтин черевної порожнини laparotomia

операція з видалення очного яблука ophtalmectomia

розтин черевної та грудної порожнини laparothoracotomia

1. складені терміни – складені з кількох основ, що називаються терміноелементи

2. Двослівні.

Ім. в Наз.в. + узгоджене означення (прикметник)

хронічна виразка ulcus (n) chronicum

гострий карієс caries (f) acuta

серозний менінгіт meningitis (f) serosa

Ім. в Наз.в + неузгоджене означення (Ім. у Род.в)

рак матки cancer uteri

анемія вагітних anaemia gravidarum (gravida, ae f беременная)

3. Багатослівні терміни: ім.. + ім.. + прикм або ім..+прикм.+ім.

Напр.: дисгормональна аденома простати – adenoma (a) prostatae dyshormonale

травматична перфорація ока – perforatio oculi traumatica

Словотвір. Будова слова.

Іменник може складатися зі значущих частин (тобто тих частин, які здійснюють вплив на значення слова) префікс, корінь, суфікс і закінчення, де закінчення - засіб словозміни (за відмінками, числами, родами). Ядро значення заключено у корені. Префікси та суфікси – словотворчі афікси: прикріплений - affixus

vertebra – vertebralis - intervertebralis

Розчленування слова на значущі частини називається морфемним аналізом або аналізом за складом слова.

Терміноелемент – будь-яка частина похідного слова, яка використовується для створення нових слів та яка зберігає своє значення.

hepaticotomia – hepar, atis, n – hepar +ic+o+tomia – розтин - гепатэктомія, видалення частини печінки

hepaticostomia – накладення стоми, соустя між органами hepaticostomia; гепатико- + грец. stoma -отвір) — хірургічна операція накладення зовнішнього свища печінкового протоку.

Способи словотворення :

афіксні

безафіксні

шляхом приєднання префіксів чи суфіксів

шляхом складання 2 чи

більше основ – де О – еднальний інтерфікс (окрім тих випадків, колись перша основа закінчується на голосний або другий починається з голосного)

Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу § 133 впр. 3, 4, 6 – 8 усно; впр. 9 письмово.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) повідомлення домашнього завдання

Засвоїти матеріал § 132.

§ 135 впр. письмово.

Робота з Енциклопедичним словником медичних термінів під ред. Петровського Б.В.

Вивчити лексику § 134.

ЗАНЯТТЯ №14-15

Тема заняття Грецькі та латинські суфікси в клінічній термінології. Порівняння з українськими. Грецькі суфікси з клінічним значенням у термінах.- 4 год.

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

2. Тітєвська Т. В., Мироничева О. Ю. Практикум з латинської мови та клінічної термінології для самостійної роботи студентів I курсу медичного факультету. Спеціальність: педіатрія. – Запоріжжя: ЗДМУ. – 2011, - 40с.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Ознайомити студентів з особливостями клінічної терміносистеми
- Навчити розрізняти грецькі суфікси, що використовуються для формування клінічних термінів.
- Вивчити способи словотворення клінічних термінів латинської мови

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5 хвилин)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання, виконання самостійної роботи (25-30 хвилин)
 2. Пояснення нового матеріалу (20 хвилин)
 3. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хвилин)
- III. Заключна частина** – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5 хвилин)

- привітання *Salvete, studentes – Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Перевірка домашнього завдання Засвоїти матеріал § 132. § 135 впр. письмово.

Робота з Енциклопедичним словником медичних термінів під ред. Петровського Б.В.

2. Виконання самостійної роботи (контроль вивченого матеріалу § 134)

3. Пояснення нового матеріалу

<i>Латинський або грецький суфікс</i>	<i>Значення та орфографія українською</i>	<i>Приклад</i>
<i>-ISMUS/I, M/</i>	<i>-ІЗМ, Незапальний процес, назви синдромів</i>	<i>botulismus, I m ботулізм, отруєння ковбасою nanismus, I m – нанізм, синдром, що характеризується вкрай малим зрістом</i>
<i>-ITIS/IDIS, F/</i>	<i>-ИТ, запалення</i>	<i>appendicitis, idis f – апендіцит, запалення апендіксу</i>
<i>-OMA/ATIS N/</i>	<i>-ОМА, пухлина</i>	<i>sarcoma, atis n – саркома, злаякісна пухлина</i>
<i>-OSIS/IS F/</i>	<i>-ОЗ, незапальне захворювання постійного характеру, часто пов'язане з перевищенням норми</i>	<i>sclerosis, is f. – склероз, затвердіння leucocytosis, is f – лейкоцитоз, збільшення кількості лейкоцитів в крові</i>
<i>-IASIS, IS F</i>	<i>-ІАЗ, назви хвороб незапального характеру, ознаки хвороб</i>	<i>Distichiasis, is f – дистіхіаз, розміщення вій в два ряди</i>
<i>-TIO(ONIS F)</i>	<i>-ЦІЯ, Процес дії</i>	<i>Curatio, onis f – курація, лікування</i>

!NB! Назви злаякісних пухлин (tumor malignus – злаякісна пухлина, neoplasma malignum – злаякісне новоутворення) будуються декількома способами:

А) НЕУЗГОДЖЕНЕ ОЗНАЧЕННЯ. За допомогою **CANCER ,CRI M** (лат.) – рак, злаякісна пухлина та назви органу чи тканини, що вражений. Наприклад:

Cancer caeci – рак сліпої кишки

Б) НЕУЗГОДЖЕНЕ ОЗНАЧЕННЯ .За допомогою **CARCINOMA , ATIS N** (гр.) – рак, злоякісна пухлина та назви органу чи тканини, що вражений. В російській та українській професіональних медичних термінологіях використовують транслітероване «карцінома».

Наприклад:

Carcinoma stromatis hepatis - рак (карцинома) строми печінки

Г) СКЛАДАННЯ ГРЕЦЬКИХ ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТІВ. Кінцевий терміноелемент - **CARCINOMA (ATIS,N)**,перед яким стоїть грецький терміноелемент, що позначає уражений орган чи тканину. Наприклад:

nephrocarcinoma – рак нирки (гр. **nephr**-нирка)

2. СКЛАДЕНІ (БАГАТОСЛОВНІ) ЛАТИНСЬКІ КЛІНІЧНІ терміни будуються з допомогою іменників в називному і родовому відмінку однини та множини,та узгоджених з ними прикметників, порядок слів в яких відповідає загальному правилу латинської медичної термінології - на першому місці – іменник в називному відмінку , а потім всі інші слова (іменники в родовому та прикметники):

1. icterus neonatorum – жовтяниця новонароджених
2. asthma bronchiale – бронхіальна астма
3. caries profunda – глибокий карієс
4. tumour caeci – пухлина сліпої кишки
5. sclerosis endocardii diffusa – дифузний склероз ендокарда
6. oedemata membrorum inferiorum – набряки нижніх кінцівок

! NB! Порівняльна таблиця латинських(грецьких) та українських(російських) суфіксів прикметників :

Латинський або грецький суфікс	Значення та орфографія російською	Значення та орфографія українською	Приклад
-ALIS,E	Принадлежность -альний	Належність -альний	<u>bronchialis,e</u> - <u>бронхіальний</u> (той, що відноситься до бронху)
-ARIS,E	Принадлежность -арний	Належність -арний	<u>auricularis,e</u> - <u>аурікулярний</u> (той, що відноситься до вуха)
-GENUS,A,UM (GENES,IS)	Вызывающий сто- либо, вызванний чем- либо -генный	Той, що викликає(може бути викликаним) -генний	<u>Cancerogenes,is</u> - <u>канцерогенний</u> (який викликає розвиток ракової пухлини)
-ICUS,A,UM	Принадлежность -ический	Належність -ичний	<u>traumaticus,a,um-</u> <u>травматичний</u> (той, що відноситься до травми)
-ILIS,E	Пассивная возможность -ильный	Пасивна можливість -ильний	<u>operabilis,e</u> - <u>операбельний</u> , той, що може бути оперованим

-PRIVUS,A,UM	Вследствие отсутствия чего- либо -привный	Той, що викликаний відсутністю -привний	<i>Thyreoprivus,a,um</i> тіреопривний - за рахунок відсутності щитовидної залози
-OSUS,A,UM	Многочисленность -озный	Численність -озний	<i>squamosus,a,um</i> сквамозний -той, що має багато лусочок

3. СКЛАДНІ КЛІНІЧНІ ТЕРМІНИ – це терміни, що мають декілька твірних основ, більшою часткою грецького походження. Складення – найпродуктивніший шлях формування клінічних термінів.

Dysmorphopsia – **dys**/розлад/ + **morph**/форма/ + **opsia** /зір/
 Otorhinolaryngologia – **ot**/вухо/ + **rhin**/ніс/ + **laryng**/горло/ + **logia**/наука/
 Myocarditis – **myo**/ м'яз/ + **card**/серце) + **itis**/запалення/
 -Робота з картками на закріплення нового матеріалу.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) повідомлення домашнього завдання

Вивчити порівняльні таблиці латинських та українських суфіксів.

§ 152 впр. 2, 5 письмово.

Вивчити лексику § 134, Лексичний мінімум 1.

ЗАНЯТТЯ №16

Тема заняття: Грецькі та латинські префікси в клінічній термінології. 2 год.

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Подобщ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

2. Тітєвська Т. В., Мироничева О. Ю. Практикум з латинської мови та клінічної термінології для самостійної роботи студентів I курсу медичного факультету. Спеціальність: педіатрія. – Запоріжжя: ЗДМУ. – 2011, - 40с.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Метазаняття:

Практична:

- Навчити розрізняти грецькі префікси з клінічним значенням.

- Вивчити основні грецькі префікси, що вживаються для формування клінічних термінів та закріпити навички їх вживання під час виконання тренувальних вправ.
- Повторити способи словотворення клінічних термінів латинської мови та значення суфіксів, що вживаються для формулювання клінічних діагнозів.

Розвиваюча:

- Розвитокпам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплюватиінтерес до вивченняіноземноїмови (зокрема до латинськоїмови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5 хвилин)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25-30 хвилин)

2. Пояснення нового матеріалу (20 хвилин)

3. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хвилин)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 3 хв

- привітання *Salvete, studentes – Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Повторення вивченого матеріалу. Перевірка домашнього завдання.

2. Усне опитування теоретичного матеріалу с. 132-141, матеріалу конспекту.

1. Особливості клінічної термінології
2. Терміноелемент
3. Структура терміну
4. Назвати основні суфікси та їх значення

Проведення диктанту для перевірки засвоєної лексики с. 148-149 (пар. 134)

Перевірка домашнього завдання - вивчити порівняльні таблиці латинських та українських суфіксів.

§ 152 впр. 2, 5 письмово- Викладач виправляє помилки і студенти обговорюють правильний варіант.

2. Пояснення нового матеріалу

ПРОСТІ (ПОХІДНІ) ПРЕФІКСАЛЬНІ ТА СУФІКСАЛЬНІ, тобто побудовані за допомогою префіксів та суфіксів. Ми маємо розглянути найбільш вживані префікси грецького походження та суфікси грецького та латинського походження, за рахунок яких побудовано велику кількість клінічних простих термінів.

! NB! Запам'ятайте найбільш вживані грецькі префікси:

<i>Грецький префікс</i>	<i>Значення префіксу (укр. мова)</i>	<i>Приклад</i>
<i>A-, AN-</i>	<i>відсутність (не, без)</i>	<i>atrophia, ae f – відсутність трофіки . NB!</i>

		Запам'ятайте : <i>asphyxia, ae f</i> (a + <i>sphygmos</i> пульс) . асфіксія- ядуха, важкий розлад дихання та кровообігу до повної їх зупинки як наслідок нестачи чи відсутності кісню.
ANA-	відновлення	<i>anamnesis, is, f</i> – анамнез – сукупність довідок, що отримуються при медичному огляді шляхом опитання самого обстежуваного або знаючих його осіб. <i>anabiosis, is, f</i> – анабіоз – оживлення, стан організму, що характеризується зворотнім практично повним закінченням життєдіяльності при відсутності видимих зовнішніх проявів життя.
AUTO-	сам, само	<i>autoplastica, ae, f</i> – автопластика – метод відновлюваної хірургії власними тканинами <i>autointoxicatio, onis, f</i> – аутоінтоксикація – отруєння утворюваними в ньому отруйними речовинами
CATA-	напрямок дії зверху вниз	<i>catamnesis, is, f</i> – катамнез – історія стану хворого після закінчення лікування або виписки його із лікарні <i>cataracta, ae, f</i> – катаракта – (грец. водоспад) – часткове або повне помутніння речовини або капсули кришталику
DYS-	порушення функції, розлад	<i>Dysenteria, ae f</i> (<i>dys+enteron</i> – кишечник) – інфекційне захворювання, пов'язане із розладом кишечнику – дизентерія
ENDO-	всередині	<i>endocarditis, idis, f</i> – ендокардит, запалення ендокарду <i>endogenus, a, in</i> – ендогенний, що виникає всередині організму
EPI-	над	<i>epidermolysis, is, f</i> – епідермоліз – відшарування епідермісу <i>epidemia, ae, f</i> – епідемія – рівень захворювань певною інфекційною хворобою, суттєво перевищуючий зазвичай реєструєму кількість хворих
EU-	хороший, правильний	<i>euproteinaemia, ae, f</i> – еупротейнемія – нормальний стан основних груп білків в плазмі крові <i>eupnoe, es, f</i> – еупное – хороше, нормальне дихання <i>eurhythmia, ae, f</i> – еуритмія – правильний ритм
HYPER-	підвищення норми, надмірне	<i>Hyperaemia, ae, f</i> (<i>hyper + haema</i> - кров) – місцеве перепоповнення кров'ю
HYPO-	зменшення норми	<i>Hypoxia, ae, f</i> (<i>hypo + oxi</i> - кислий) – гіпоксія, киснева недостатність в тканинах
MESO-	середній (в назвах брижок)	<i>Mesogastrium, i n</i> – брижа шлунку
META-	переміщення	<i>Metastasis, is, f</i> (<i>metastasis</i> - стан) – метастаз – переміщення хворобливого початку по крові та лімфі в інші місця
MONO-	один	<i>Monoplegia, ae f</i> - параліч однієї кінцівки, одного м'яза або однієї групи м'язів
OLIG-	мало	<i>oliguria, ae, f</i> – олігурія – незначне виділення сечі <i>oligophrenia, ae, f</i> – олігофренія – слабкий розум, психічна (головним чином, розумова) недорозвиненість

PARA-	1. схожість	<i>1) paratyphus, i, m (para + typhus - тиф) – паратиф – хвороба, викликана паратифозними бактеріями (типу А, В, С), схожі з легкою формою черевного тифу.</i>
PARA-	2. коло, рядом	<i>2) parametritis, idis, f – параметрит, запалення навколوماتочної сполучної тканини</i>
PERI-	навколо, з усіх сторін	<i>perineuritis, idis, f – периневрит, запалення сполучної оболонки нерву</i>
POLY-	багато	<i>polydactilia, ae, f – полідактилія, багатопалість, аномалія розвитку: шість та більше пальців на руці або нозі NB! policlinica (від грец. polis – місто + klinike – мистецтво лікування) – поліклініка -багатопрофільна лікувально-профілактична установа, що оказує медичну допомогу приходящим хворим та на дому.</i>
SYN-[sym]	з'єднання, зв'язок	<i>syndactilia, ae, f – зрощення пальців syndromit, i, m – сукупність симптомів, поєднаних загальним патогенезом</i>

Виконання тренувальних вправ:

Вправа 1

Побудуйте клінічні терміни за допомогою грецьких суфіксів::

- 1) запалення: рота (гр.stomat-); язика (гр.gloss-); нирки (гр.nephr); підшлункової залози; апендіксу; мигдалика (лат.tonsilla,ae f)
- 2) незапальний процес: хрящу /гр.chondr-;/ кістки /гр.oste-;/ волокна (лат.fibr-); губи (гр.cheil-); шкіри (гр.dermat-)
- 3) пухлина: шлунку(гр.gastr-); жиру (гр.lip-); нерву(гр.neur-); хрящу (гр.chondr-); м'язу (гр.mu-)
- 4) ракова пухлина: січового міхура (гр.cyst-); жовчного міхура (гр.cholecyst-), шкіри (гр.dermat-)

Вправа 2.

Перекладіть на рідну мову:

А) педіатричні терміни - діагнози:

Sepsis neonatorum, meloena neonatorum, icterus physiologicus neonatorum, icterus catarrhalis seu hepatitis epidemica, erythema nodosum, erythema toxicum, erythema mycoticum, oedema congenitum, oedema angioneuroticum, oedema renale, rubeola scarlatinosa, morbilli congeniti, variola vera, variola haemorrhagica, tussis humida, tussis convulsiva, tussis sicca, angina alimentaria, angina catarrhalis, angina fibrinosa secundaria (primaria), angina tonsillae lingualis, angina laryngea, angina diphtherica, angina scarlatinosa.

Б) Інші діагнози:

Cysta apicalis dentium, morbus infectiosus, hepar cystosum, ileus paralyticus, pneumonia serosa fibrinosa, colica gastrica, pneumonia crouposa, icterus hepatogenus, hernia cerebri occipitalis, abscessus hepatis ascaridosus, eczema vesiculosum, section venae seu venaesectio, extractio dentis, contractura vesicae urinae, contractura articulationis acquisita, inflammatio serosa, inflammatio vesiculosa, perforatio palati duri, perforatio perinei, hernia hiatus oesophagei, paralysis spastica, eczema squamosum, cancer ventriculi.

Виконання тренувальних вправ с. 184 - 187

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

- а) підведення підсумків, виставлення оцінок
- б) повідомлення домашнього завдання
- с. 173 – 182 вивчити теор. матеріал, підготувати конспект § 161 впр. 1 письмово, Засвоїти матеріал § 153, 154. § 165 впр. 5 письмово.

Вивчити лексику Лексичного мінімуму 3, підготуватися до підсумкового модульного контролю (рішення типових задач та тестів).

Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №17-18

Тема заняття: Рішення типових задач. Підсумковий контроль модуля 1.- 4год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
2. Тітєвська Т. В., Мироничева О. Ю. Практикум з латинської мови та клінічної термінології для самостійної роботи студентів I курсу медичного факультету. Спеціальність: педіатрія. – Запоріжжя: ЗДМУ. – 2011, - 40с.
3. Комплект тестів для ПМК.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з тем іменник, прикметник, ступені порівняння прикметників, III відміна іменників, множина іменників та прикметників.
- Актуалізація знань з теми структура медичного терміну у латинській мові.
- Повторити способи словотворення клінічних термінів латинської мови та значення суфіксів, що вживаються для формулювання клінічних діагнозів.
- Повторити основні грецькі префікси, суфікси, що вживаються для формування клінічних термінів та закріпити навички їх вживання

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (3хвилини)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25 хвилин)
2. Написання підсумкової контрольної роботи з теми «Анатомічна термінологія» (45 хвилин)
3. Виконання контрольних тестів (45 хвилин)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (10 хвилин)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes – Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Повторення вивченого матеріалу. Перевірка домашнього завдання.

- 1.1. с. 173 – 182 вивчити теор. матеріал, підготувати конспект § 161 впр. 1 письмово, Засвоїти матеріал § 153, 154. § 165 впр. 5 письмово.

1.2. Написання підсумкової контрольної роботи з теми «Анатомічна термінологія»

ВАРІАНТ 1

I. Перекладіть анатомічні терміни:

1. *venae medianae anteriores medullae spinalis*;
2. *processus temporalis ossis zygomatici*;
3. *vasa vasorum*;
4. *ligamenta articulationis mandibularis*;
5. *tractus pyramidales*.

II. Напишіть у формах Називного та Родового відмінках однини та множини:

1. *caput, itis n (longus, a, um; brevis, e)*;
2. *mater, tris f (pius, a, um; durus, a, um)*;
3. *canalis, is m (posterior, ius; externus, a, um; lateralis, e)*;
4. *nervus, i m (petrosus, a, um; cranialis, e)*;
5. *rete, is n (dorsalis, e; venosus, a, um)*.

III. Перекладіть анатомічні терміни на латинську мову:

1. передній горбик шийних хребців;
2. бугристість дистальної фаланги стопи;
3. міжкостисті м'язи грудної клітки;
4. волокна кришталіка;
5. вертельні сумки середнього сідничного м'яза;
6. кістки черепа;
7. борозна сухожилля довгого малогомілкового м'яза.

ВАРІАНТ 2

I. Перекладіть анатомічні терміни:

1. cisterna chiasmatis;
2. recessus omentalis superior;
3. dura mater encephali;
4. paries vestibularis ductus cochlearis;
5. trunci lumbales (dexter et sinister).

II. Напишіть у формах Називного та Родового відмінках однини та множини:

1. commissura, ae f (lateralis, e; posterior, ius);
2. facies, ei f (lunatus, a, um; renalis, e);
3. recessus, us m (inferior, ius; omentalis, e);
4. margo, inis m (liber, era, erum; occultus, a, um);
5. foramen, inis n (vertebralis, e; mastoideus, a, um).

III. Перекладіть анатомічні терміни на латинську мову:

1. хрящі носа;
2. нижня фасція діафрагми таза;
3. поперекові ганглії;
4. латеральний утримувач надколінника;
5. суглоби з'єднань кісток;
6. міжм'язові сумки сідничних м'язів;
7. стовпи зводу.

ВАРІАНТ 3

I. Перекладіть анатомічні терміни:

1. cavernae corporis spongiosi;
2. nucleus tractus mesencephalici nervi trigemini;
3. fissura ligamenti teretis;
4. pars cervicalis systematis autonomici;
5. retinacula cutis.

II. Напишіть у формах Називного та Родового відмінках однини та множини:

1. vena, ae f (posterior, ius; internus, a, um);
2. angulus, i m (venosus, a, um; occipitalis, e);
3. recessus, us m (posterior, ius; ileocaecalis, e);
4. corpus, oris n (luteus, a, um; medullaris, e);
5. tendo, inis m (calcaneus, a, um; medialis, e).

III. Перекладіть анатомічні терміни на латинську мову:

1. міжфалангові суглоби стопи;
2. вертельні сумки середнього сідничного м'яза;
3. каверни печеристих тіл;
4. язичне сплетіння лімфатичної системи;
5. складки райдужки;
6. довгі м'язи, що піднімають ребра;
7. канал променевого нерва.

1.3. Виконання тестів підсумкового модульного контролю за варіантами.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) повідомлення домашнього завдання:
повторити вивчений матеріал, с. 148-149 (пар. 134)
виконати письмово с. 150 (б, в).

Valete, studentes! – Vale, magistra!

Модуль 2. Клініко-фармацевтична термінологія.

Змістовий модуль 1. Клінічні терміни – складені слова. Грецькі теміоементи

ЗАНЯТТЯ №1

Тема заняття: Словотворення засобом складення. Грецькі теміоементи – назви органів, частин тіла, тканин. Розділ I, частина I. - 2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
2. Тітєвська Т. В., Мироничева О. Ю. Практикум з латинської мови та клінічної термінології для самостійної роботи студентів I курсу медичного факультету. Спеціальність: педіатрія. – Запоріжжя: ЗДМУ. – 2011, - 40с.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Навчити основним засобам словотворення дублетних та одиночних ТЕ.
- Вивчити структурні особливості клінічних термінів.
- Вміти аналізувати формальну та змістовну (семантичну) сторони складних слів.
- Навчити диференційно застосовувати греко-латинські дублети.
- Повторити способи словотворення клінічних термінів латинської мови та значення суфіксів, що вживаються для формулювання клінічних діагнозів.
- Повторити основні грецькі префікси, що вживаються для формування клінічних термінів та закріпити навички їх вживання під час виконання тренувальних вправ.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (3хвилини)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25-30 хвилин)

2. Пояснення нового матеріалу (15 хвилин)

3. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хвилин)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (10 хвилин)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 3 хв

- привітання *Salvete, studentes – Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Повторення вивченого матеріалу. Перевірка домашнього завдання.

1.1. Усне опитування теоретичного матеріалу с. 132-146, матеріалу конспекту.

Особливості клінічної термінології

Терміноелемент

Структура терміну

Назвати основні суфікси та їх значення

Назвати основні префікси та їх значення

1.2. Проведення диктанту для перевірки засвоєної лексики с. 148-149 (пар. 134)

1.3. Перевірка домашнього завдання - с. 150 (б, в)

2. Пояснення нового матеріалу: **Словотворення засобом складення. Грецькі терміноелементи – назви органів, частин тіла, тканин** – теоретичний матеріал за підручником с. 151-162

№ п/п	Грецькі ТЕ	Латинські слова	Значення російською мовою	Значення українською мовою
1.	kephalo-, cephalo-, cephalia (kephale)	caput, it is n	голова	голова
2.	somato-, -soma (soma, atos)	corpus, oris n	тело	тіло
3.	osteo- (osteon)	os, ossis n	кость	кістка
4.	acro-, -acria (akron)	membrum, i n	дистальный отдел части тела, конечность; заостренный	дистальний відділ частини тіла, кінцівка; загострений
5.	stetho- (stethos)	pectus, oris n	грудь	груди
		thorax, acis m (греч.)	грудная клетка	грудна клітина
6.	spondylo- (spondylos)	vertebra, ae f	позвонок	хребець
7.	cardio-, -cardium (kardia)	cor, cordis n	сердце	серце

8.	cardio-, -cardium (kardia)	ostium cardiacum (PNA)	кардия, кардиальное отверстие	кардія, кардіальний отвір
9.	arthro- (arthron)	articulatio, onis f	сустав	суглоб
10.	stomato- (stoma, stomatos)	os, oris n	рот	рот
11.	glosso-, glossia (glossa)	lingua, ae f	язык	язик
12.	rhino- (rhis, rhinos)	nasus, i m	нос	ніс
13.	odonto-, odontia (odus, odontos)	dens, dentis m	зуб	зуб
14.	cheiro-, chiro-, -cheiria, -chiria (cheir)	manus, us f	рука	рука
15.	podo-, -podia (pus, podos)	pes, pedis m	стопа, нога	ступня, нога
16.	gono- (gony)	genu, us n	колени	коліно
17.	r(h)achi- (rhachis)	columna vertebralis	позвоночный столб	хребетний стовбур
18.	cheilo-, -cheilia (cheilos)	labium, i n	губа	губа
19.	urano- (uranos)	palatum, i n (durum)	небо (твердое)	піднебіння (тверде)
20.	ul-, ulo- (ulon)	gingiva, ae f	десна	ясна
21.	melo- (melon)	bucca, ae f	щека	щока
22.	gnatho-, -gnathia (gnathos)	maxilla, ae f	челюсть, верхняя челюсть	щелепа, верхня щелепа
23.	-genia (genys, genyos)	mandibula, ae f	челюсть нижняя	нижня щелепа
24.	-genia (geneion)	mentum, i n	подбородок	підборіддя

Грецькі ТЕ, які позначають вчення, науку, метод діагностичного обстеження, лікування, страждання, захворювання

№ п/п	Грецькі ТЕ	Значення російською мовою	Значення українською мовою
я1.	-logia (logos слово, мова, поняття, наука)	наука, раздел научной дисциплины	наука, розділ наукової дисципліни
2.	-logo- (див. -logia)	относящийся к нарушениям речи	відносно.....до порушень мови
3.	-scopia (skoreo - дивитись, роздивлятись, спостерігати, досліджувати)	инструментальный осмотр, наблюдение, исследование	інструментальний огляд, спостереження, дослідження
4.	-metria, -metr- (metreo вимірювати; metron - міра)	измерение, измеряющий, определяющий (по размеру, величине)	вимірювання, вимірюючий, визначаючий (по розміру, величині)
5.	-graphia (grapho - відобразити)	рентгенография; процесс записывания, изображения; графическая регистрация	рентгенографія; процес записування, зображення; графічна реєстрація сигналів

		сигналов	
6.	-gramma (gramma – щось відображене, зафіксоване, відображення)	рентгеновский снимок; изображение, результат регистрации	рентгенівський знімок; зображення, результату реєстрації
7.	-therapia (therapeia – догляд, лікування)	лечение (нехирургическое)	лікування (не хірургічне)
8.	nosos- (nosos- хвороба)	болезнь	хвороба
9.	patho-, -pathia (pathos почуття, переживання; страждання, хвороба)	страдание, заболевание; настроение	страждання, захворювання; настрої
10.	alg-, -algia, -algisia (algos - біль; algisia – відчуття болю, біль) -odynia (odyne біль)	болезненная чувствительность; боль	хвороблива чутливість; біль

! NB!

1. Клінічні терміни, що означають «вроджена чи придбана відсутність органу чи частини тіла» будуються за правилом:

Префікс “**a-, an-**” + основа грецької назви органу чи частини тіла + закінчення “**-ia**”

Наприклад: acheiria – відсутність верхньої кінцівки

apodia – відсутність нижньої кінцівки

acerphalia – відсутність частини голови

2. Терміноелемент – **-scopia** означає “методи внутрішнього обстеження за допомогою спеціальних інструментів” Назви цих інструментів будуються за допомогою терміноелементу – **scopus, i m** /інструмент для обстеження/. Наприклад: endoscopia – обстеження внутрішніх шарів трубчастих органів за допомогою ендоскопів (endoscopi), gastroscopia – внутрішнє обстеження порожнини шлунку за допомогою гастроскопу (gastroscopus).

3. Грецький терміноелемент –**stoma** (отвір) може означати:

a/ –**stoma** – фістула, зроблена хірургом (результат хірургічної операції)

b/–**anastomosis** – штучне сполучення між порожніми органами, судинами, отворами в людському тілі.

Наприклад: gastrostoma – штучна фістула шлунку; gastroduodenostoma – штучне оперативне сполучення шлунку та дванадцятипалої кишки

4. Українській суфікс –«ивний» відповідає латинському **-ivus,a, um** Наприклад: вегетативний – vegetativus,aum – той, що стосується вегетативних функцій або вегетативної нервової системи.

Виконання тренувальних вправ на закріплення нового матеріалу § 145 впр. 1 письмово; впр. 2 усно.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) подача домашнього завдання

Засвоїти матеріал § 128 – 130, 136 – 141.

§ 145 впр. 3 письмово; впр. 4 усно.

Вивчити матеріал § 143,144

Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №2

Тема заняття: Словотворення засобом складення. Терміноелементи – назви внутрішніх органів. Розділ II, частина I. - 2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
2. Тітєвська Т. В., Мироничева О. Ю. Практикум з латинської мови та клінічної термінології для самостійної роботи студентів I курсу медичного факультету. Спеціальність: педіатрія. – Запоріжжя: ЗДМУ. – 2011, - 40с.
3. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Навчити основним засобам словотворення терміноелементів- назв внутрішніх органів.
- Повторити структурні особливості клінічних термінів.
- Вміти аналізувати формальну та змістовну (семантичну) сторони терміноелементів.
- Навчити диференційно застосовувати греко-латинські дублети.
- Повторити способи словотворення клінічних термінів латинської мови та значення суфіксів, що вживаються для формулювання клінічних діагнозів.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (3хвилини)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25-30 хвилин)
2. Проведення словникового диктанту та самостійної роботи (15 хвилин)
3. Пояснення нового матеріалу (15 хвилин)
4. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хвилин)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (10 хвилин)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 3 хв.

- привітання *Salvete, studentes – Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Повторення вивченого матеріалу. Перевірка домашнього завдання.

1.1. Усне опитування теоретичного матеріалу с. 151-162, матеріалу конспекту.

-Словотворення засобом складення

-Терміоелемент

-Греко-латинські дублети

-Особливості словотворення (інтерфікс, фонетико-графічна варіантність основ)

-Структурні типи клінічних термінів, грецькі терміоеlementи в структурі клінічних термінів

1.2. Перевірка домашнього завдання - § 145 впр. 3 письмово; впр. 4 усно.

1. 3. Проведення словникового диктанту для перевірки засвоєної лексики с. 161-162 (пар. 143,144)

Проведення контрольної роботи за вивченою темою «**Клінічна термінологія. Грецькі терміоеlementи в клінічних термінах**» (15 хвилин)

ВАРІАНТ I

I. Створити термін із заданим значенням:

- 1) біль в гомілці
- 2) відсутність голови
- 3) незапальне захворювання хребта

II. Розібрати терміни за складом, пояснити значення:

- 1) *gastroduodenoscopus*
- 2) *enterocolitis*
- 3) *stethometria*

III. Перекласти клінічні терміни:

- 1) хронічний алкоголізм
- 2) ульцерозний гастрит
- 3) набряк нижньої кінцівки

ВАРІАНТ II

I. Створити термін із заданим значенням:

- 1) загальне захворювання кісток і суглобів
- 2) відсутність язика
- 3) графічне дослідження нижньої щелепи

II. Розібрати терміни за складом, пояснити значення:

- 1.) *rhinitis*
- 2.) *acralgia*
- 3.) *pathologia*

III. Перекласти клінічні терміни:

- 1) фокальна пневмонія, крупозна пневмонія
- 2) токсичний зоб
- 3) рак губи

ВАРІАНТ III

I. Створити термін із заданим значенням:

- 1) вимір голови

2) результати графічного дослідження головного мозку

3) запалення рота

II. Розібрати терміни за складом, пояснити значення:

1) melocarcinoma

2) cheilodynia

3) gonarthropathia

III. Перекласти клінічні терміни:

1) гастродуоденальна гастроскопія

2) гіпергідроз кінцівок

3) венозна пульсація печінки

2. Пояснення нового матеріалу: **Словотворення засобом складення. Терміноелементи – назви внутрішніх органів** – теоретичний матеріал за підручником с. 167-170 пар. 149-151

№ п/п	Грецькі ТЕ	Латинські слова	Значення російською мовою	Значення українською мовою
1.	splanchno- (splanchna pl.)	viscera pl	внутренние органы (внутренности)	внутрішні органи
2.	gastro-, -gastria (gaster, gastros)	ventriculus, i m	желудок	шлунок
3.	entero- (enteron, entera pl)	intestinum, i n intestina pl	кишка, кишечник	кишка, кишечник
		intestinum tenue	тонкая кишка	тонка кишка
4.	laparo- (lapara)	abdomen, inis n venter, ntris m	живот, чрево, брюхо	живіт, черев
5.	procto- (proctos)	anus, i m	задний проход	задній прохід
	procto- (proctos)	rectum, n	прямая кишка	пряма кишка
6.	pneumo-, pneumono-, (pneumon)	pulmo, onis m	легкое	легеня
7.	nephro- (nephros)	ren, renis m	почка	нирка
8.	spleno- (splen)	lien, enis m	селезенка	селезінка
9.	pyelo- (pyelos)	pelvis renalis	почечная лоханка	ниркова миска
10.	cysto- (kystis)	vesica, ae f vesica urinaria	пузырь; мешок мочевой пузырь	Пузир, міхур, сечовий міхур
11.	cholecysto- (chole жовч + kystis міхур)	vesica fellea s. v. biliaris	желчный пузырь	жовчний міхур
12.	choleodocho- (chole жовч + doche посудина, місткість)	ductus choledochus	общий желчный проток	загальний жовчний протік
13.	metro-, -metra, - metrium (metra)	uterus, i m	матка	матка
	hystero- (hystera)			
14.	omphalo- (omphalos)	umbilicus, i m	пупок	пупок

	omphalo- (omphalos)	funiculus umbilicalis	пуповина	пуповина
15.	typhlo- (typhlon)	c(a)ecum, i n	слепая кишка	сліпа кишка
16.	cholango- (angeion сосуд)	ductus biliferi	желчные протоки (проточки)	жовчні протоки (проточники)
17.	dacryocysto- (dakryon слеза + kystis)	saccus lacrimalis	слезный мешок	слізний мішок
18.	colpo- (kolpos)	vagina, ae f	влагалище	піхва
19.	oophoro- (oophoron)	ovarium, i n	яичник	яєчник
20.	oo- (oon яйцо)	ovum, i n	яйцо	яйце
21.	salpingo- (salpinx, salpingos -труба; маточна труба)	tuba uterina	маточная труба	маточна труба
	salpingo- (salpinx, salpingos -труба; слухова труба)	tuba auditiva	слуховая труба	слухова труба
22.	trachelo- (trachelos)	cervix, icis f (uteri)	шейка матки	шийка матки
23.	orchi-, orchidi-, -orchidia, -orchia (orchis; orchidion)	testis, is m	мужская половая железа, яичко	чоловіча статева залоза, яєчко

! N.B.!

1. Назви шарів матки :

Endometrium, i n – внутрішній шар матки

Perimetrium, i n – шар навкруги матки

Myometrium, i n – м'язовий шар матки

Parameytrium, i n – целюлярний шар біля матки

2. Назви шарів серця:

Epicardium, i n – верхівка серця

Pericardium, i n – серцева сумка

Endocardium, i n – внутрішній шар серця

Myocardium, i n – серцевий м'яз

3. Деякі назви внутрішніх органів:

a/ назви статевих жіночих органів:

colp– – матка

oophor– – яєчник

salping– – маткова труба

trachel– – шийка матки

b/ назви органів з терміноелементом””cyst””:

cyst- – січковий міхур

cholecyst– – жовчний міхур

dacryocyst– – слезовий мішок

c/ назви органів, що є однакові у анатомічній та клінічній термінологіях(в дужках – основи , що приймають участь в створенні клінічних термінів):

pylorus, i m (pylor–)

trachea, ae f (trache–)

hepar, atis n (hepat

peritoneum, i n (periton–)

duodenum, i n (duoden–)

colon, i n (col–)

gaster, tris f (gastr–)
oesophagus, i m (oesophag–)
larynx, ngis m (laryng–)
pharynx, ngis m (pharyng–)

ileum, i n (ile–)
urethra, ae f (urethr–)
ureter, eris m (ureter–)
thorax, acis m (thorac–)

Грецькі ТЕ, які позначають патологічні зміни органів і тканин, терапевтичні та хірургічні прийоми

№ п/п	Грецькі ТЕ	Значення російською мовою	Значення українською мовою
1.	-iatria, -iater (iatreia; iatros)	врачевание, лечение больших групп больных; врач	лікування, лікування великих груп хворих, лікар
2.	-ectasia, -ectasis (ektasis)	растяжение, расширение, эктазия полого органа	розтягнення, розширення, ектазія статевого органу
3.	-ptosis (ptosis)	опущение, смещение органа к низу	опущення, зміщення органу вниз
4.	steno-, -stenosis (stenos)	узкий, тесный, сужение, стеноз	вужький, тісний, звуження, стеноз
5.	sclero-, -sclerosis (skleros)	1. твердый, уплотненный, уплотнение, склероз, затверждение; 2. относящийся к склере (белочной оболочке глаза)	1. твердый, ущільнений, ущільнення, склероз, затвердіння. 2. відносно до склери (білкова оболонка ока)
6.	-malacia (malakos м'який; malakia - м'якість)	ненормальная мягкость, размягченность, малация	ненормальна м'якість, пом'якшення, малація
7.	-lysis, -lyt- (lysis)	1. растворение, разрушение, расплавление, рассасывание. 2. хирургическая операция, освобождение органа – рассечение сращений, спаек, рубцов	1. розчинення, порушення, розплавлення, розсмоктування. 2. хірургічна операція, звільнення органу – розсічення зрощень, спаєк, рубців
8.	-plastica (plastike мистецтво ліплення, скульптури, от plasso ліпити, робити скульптуру)	восстановительная пластическая хирургическая операция, пластика	відновлююча пластична хірургічна операція, пластика
9.	-tomia (tome)	хирургическая операция рассечения, вскрытия какого-либо органа, ткани	хірургічна операція розсічення, розріз будь-якого органу, тканини
10.	tomo- (tomos - відрізок, пластина, шар)	относящийся к слою; послойно (в рентгенографии)	відносно слою; пошарово (в рентгенографії)
11.	-ectomy (ektome)	хирургическая операция удаления, иссечения какого-либо органа или ткани, эктомия	хірургічна операція видалення, висічення будь-якого органу або тканини, ектомія
12.	-stomia (stoma, stomatos -	хирургическая операция	хірургічна операція

	отвір)	наложения искусственного отверстия (стомы), свища или анастомоза соустья (между органами)	накладення штучного отвору (стоми), свищу або анастомоза соустья (між органами)
13.	-pexia (pexis прикріплення)	хирургическая операция прикрепления какого-либо внутреннего органа, фиксация	хірургічна операція прикріплення будь-якого внутрішнього органу, фіксація
14.	-r(h)aphia (rhaphe - шов)	хирургическая операция наложения шва	хірургічна операція накладання шву
15.	-schisis (греч. schisis розколювання)	расщепление органа	розщеплення органу
16.	-rhexis (rhexis)	разрыв, разрушение органа	розрив, порушення органу
17.	-desis (desis)	хирургическая операция по созданию неподвижности, укреплению положения органа	хірургічна операція з утворення нерухомості, укріпленню положення органу
18.	-eurysis (eurys - широкий)	прием расширения органа - ейриз	прийом розширення органа - ейріз
19.	-eurynter (euryno - розширювати)	инструмент для этой процедуры – ейринтер	інструмент для цієї процедури – ейрінтер
20.	-clasia (klasis - ламання, розбивання; руйнування)	хирургическая операция по разрушению части тела, органа	хірургічна операція з порушення частини тіла, органа
21.	-centesis (kentesis - укол, прокол)	прокол, пункция	прокол, пункція
22.	-privus (лат. -позбавлений чого-небудь)	-привный – обусловленный отсутствием или удалением органа	прівний – обумовлений відсутністю або видаленням органу

! N.B.!

1. Відрізняйте значення терміноелементів **-ectasia**(патологічний процес розширення органу, наприклад : gastrectasia – розширення шлунку) та **-eurysis** (штучне розширення будь-якого порожнього органу спеціальним інструментом, який називається **-eurynter**, наприклад. metreurysis– штучне розширення матки за допомогою метрейрінтеру /metreurynter/ для стимуляції пологів)

2. Пам'ятайте, що терміноелемент **-schisis** означає вроджені вади ембріонального розвитку (cranioschisis – вроджене розщеплення черепних кісток, розщеплений черепу)

3. Зверніть увагу на те, що можливо використовувати в значенні «прокол, пункція» не тільки грецький терміноелемент **-centesis** (в складних термінах), а також латинське слово **punctio,onis f** (з латинською назвою органу чи тканини в формі родового відмінку) для позначення українського – пункція, прокол. Наприклад, українське «прокол, пункція яєчника» може перекладатися як: латинське – punctio ovarii або грецьке – oophorocentesis.

Виконання тренувальних вправ на закріплення нового матеріалу § 152 впр. 1 усно, 2, 3 письмово

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) подача домашнього завдання

Засвоїти матеріал § 149.

§ 152 впр. 4, 6 письмово.

Вивчити матеріал § 150,151

Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №3

Тема заняття: Словотворення засобом складення. Грецькі терміоеlementи – назви органів та тканин. Розділ III, частина I.-2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

2. Тітієвська Т. В., Мироничева О. Ю. Практикум з латинської мови та клінічної термінології для самостійної роботи студентів I курсу медичного факультету. Спеціальність: педіатрія. – Запоріжжя: ЗДМУ. – 2011, - 40с.

3. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Знати грецькі терміоеlementи.
- Вміти формулювати дефініції клінічних термінів з точки зору їх термінологічного складу, аналізувати та утворювати складні терміни із заданим значенням
- Навчити основним засобам словотворення дублетних та одиночних ТЕ.
- Вивчити структурні особливості клінічних термінів.
- Вміти аналізувати формальну та змістовну (семантичну) сторони складних слів.
- Навчити диференційно застосовувати греко-латинські дублети.
- Повторити способи словотворення клінічних термінів латинської мови та значення суфіксів, що вживаються для формулювання клінічних діагнозів.

- Повторити основні грецькі префікси, що вживаються для формування клінічних термінів та закріпити навички їх вживання під час виконання тренувальних вправ.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25 хв)
2. Пояснення нового матеріалу (30 хв)
3. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хв)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 3 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Повторення вивченого матеріалу.

1.1. Перевірка домашнього завдання. Засвоїти матеріал § 149. § 152 впр. 4, 6 письмово - 25 хвилин

Вправа 4.

Сформулюйте значення клінічних термінів, аналізуючи терміноелементи, що їх утворюють:

Splanchnologia, gastroenterologia, intestinoplastica, ileocoloplastica, laparotomia, laparothoracotomia, gastrectasia, vagotomia, spondylotomia, enteroptosis, proctospasmus, hydrotherapia, pneumonopexia, stenocardia, ileosigmoidostomia, pylorostenosis, choledochoplastica, phthisiatria /гр. phthisis – туберкульоз/, choledochostomia, colostoma, colostomia, acroparalysis, choledochogastrotomia, splenoptosis, hysteroscopia, tomographia, nephrotomographia, nephrostomia, splenitis, hepaticoduodenostomia, splenorrhaphia, osteomalacia, chondromalacia, splanchnoptosis, metroplastica, pancreatotomia, pancreatocholangiorenographia, thoracolaparotomia, thoracogastroschisis, salpingolysis, patellodesis, renoprivus, dacryocystographia, colporrhaphia, rhachischis, sapingectomy, trachelotomia, rachiotomia, cranioschisis, dacryocystostenosis, laparocentesis, cardiorrhesis, cholangioma, spondyloschisis, urethritis, hysterocecicotomia, ureterographia, ureterotomia, orchipexia, trachelotomia, salpingostomia, cholangitis, colpopexia, thyreoprivus, ovariprivus, metreurynter, thoracocentesis, arthrodesis, cholangioma, spondyloschisis, diverticulectomia.

Вправа 6.

Утворіть терміни із заданим значенням:

А. Біль в області хребта, фіксація (блукаючої) нирки, опущення нирки, видалення матки, череворотин, утворення наружного свищу на нирці, розтин (паренхіми) нирки, фіксація ободової кишки, розтин ободової кишки, накладання свищу на ободову кишку, зубна пухлина, спазм товстої кишки, видалення передміхурової залози, фіксація (блукаючої) селезінки, біль в області прямої кишки, фіксація прямої кишки,

розм'якшення: кістки, хряща, головного мозку; пластична операція на гортані, розширення легень, травма зуба, ускладнений карієс.

Б. Запалення: піхви, сигмовидної кишки, пазухи; пластика піхви і промежини, розрив піхви, розтин пупка, запалення слізного мішка, рентгенографія маточних труб, запалення маточних труб і яєчника, створення оперативним шляхом отвору в маточній трубі, розширення піхви, порушення кістки, інструмент для розширення прямої кишки, розщеплення хребта.

1.2. Усне опитування теоретичного матеріалу § 150, 151 стр. 168-170, матеріалу конспекту.

1.3. Проведення диктанту для перевірки засвоєної лексики с. 168-170 (пар. 150-151)

2. Пояснення нового матеріалу: Словотворення засобом складення. Грецькі терміноелементи – назви органів та тканин. – 30 хвилин

Греко-латинські дублетні позначення тканин, органів, секретів, виділень, статі, віку.

№ п/п	Грецькі ТЕ	Латинські слова	Значення російською мовою	Значення українською мовою
1.	haemo-, haemato-, aemia (haima, atos)	sanguis, inis m	кровь	кров
2.	histo-, histio- (histos, histion)	textus, us m	ткань	тканина
3.	myo-, mysium (mys, myos)	musculus, i m	мышца, мышечный	м'яз, м'язовий
4.	cyto-, -cytus (kytos судина, порожнина)	cellula, ae f	клетка	клітина
5.	chondro- (chondros)	cartilago, inis f	хрящ, хрящевой	хрящ, хрящовий
6.	-cele (kele здуття, вибухання)	hernia, ae f	грыжа, вздутие, выбухание	грижа, здуття, вибухання
7.	neuro-, neuro- (neuron - жила, сухожилля, волокно, нерв)	nervus, i m	нерв, нервная система	нерв, нервова система
8.	adeno- (aden залоза)	1. glandula, ae f 2. nodus lymphaticus (lymphonodus)	1. железа, железистый эпителий 2. лимфоузел, аденоиды	1. залоза, залозний епітелій 2. лімфовузол, аденоїди
9.	angio- (angeion)	vas, vasis n vasculum, i n	сосуд (преимущественно кровеносный)	судина (преважно кровоносний)
10.	blasto-, blastus (blastos зародок)	germen, inis n	зачаток; бласт – зародышевая клетка или ранняя эмбриональная стадия	зачаток, бласт – зародкова клітина або рання ембріональна стадія
11.	phlebo- (phleps, phlebos жила, вена)	vena, ae f	вена	вена
12.	teno- (tenon)	tendo, inis m	сухожилие	сухожилля

13.	dermo-, dermato-, -derma (derma, atos)	cutis, is f	кожа	шкіра
14.	uro-, -uresis-, -uria (uron)	urina, ae f urinarius, a, um	моча мочевої	сеча, сечовий
15.	chole-, -cholia (chole)	fel, fellis n; bilis, is f	желчь; желчный	жовч, жовчогінний
16.	chylo-, -chylia (chylos сік, млечный сік)	lymphā, ae f	относящийся к лимфе	що відноситься до лімфи
17.	pyo (pyon)	pus, puris n	гной	гній
18.	hidro- (hidros)	sudor, oris m	пот	піт
19.	hydro- (hydor, hydatos - вода, рідина)	aqua, ae f	1. вода; 2. жидкость; в сочетании с наименованиями органа или болезни – скопление серозной жидкости, жидкого содержимого	1. вода; 2. рідина, у сукупності із найменуванням органу чи хвороби – накопичення серозної рідини,
20.	toxo-, toxico-, toxi- (toxon - лук, стріла; toxicon - отрута)	venenum, i n	яд, ядовитый, токсический	отрута, отруйный, токсичный
21.	litho-, -lithiasis (lithos)	calculus, i m	наличие конкрементов, камня	наявність конкрементів, каміння
22.	onco- (onkos 1. об'єм, маса; 2. здуття; onkoma пухлина)	tumor, oris m	1. опухоль 2. объем	1. пухлина 2. об'єм
23.	carcino- (karkinos- рак; karkinoma - роз'ідаючий, виразка, рак)	cancer, cri m	рак, раковая опухоль	рак, ракова пухлина
24.	myelo-, -myelia (myelos - кістковий мозок)	medulla spinalis medulla ossium	спинной мозг или костный мозг	спинний мозок або кістковий мозок
25.	masto- (mastos - грудь, сосок)	mamma, ae f	женская грудь, молочная железа	жіноча грудь, молочна залоза
26.	oto-, -otia (us, otos)	auris, is f	ухо	вухо
27.	ophthalmo-, ophthalmia (ophthalmos)	oculus, i m	глаз	око
28.	sphygmo-, -sphygmia	pulsus, us m	пульс	пульс
29.	gyno-, gynaeco- (gyne, gynaikos)	femina, ae f femininus, a um	женщина, женский	жінка, жіночий
30.	andro-, -andria (aner, andros)	mas, maris m masculus, a, um vir, i m	мужчина, мужской	чоловік, чоловічий
31.	paedio-, paedo- (pais, paidos, paedion)	infans, ntis m, f puer, eri m	ребенок, дитя, детский	дитина, дитя, дитячий
32.	-paedia (paideia виховання)		методы лечения	методи лікування

33.	gery-, gero-, geronto- (geron, gerontos)	senex, senis m senilis, e	старик, старческий	старик, старечий
34.	topo- (topos)	locus, i m	место	місце
35.	pharmaco- (pharmakon)	medicamentum, i n	лекарство	ліки
36.	tricho-, -trichia (thrix, trichos)	capillus, i m	волосы	волосся
37.	onycho-, -onychia (onyx, onychos)	unguis, is m	ноготь	нігті
38.	dacryo- (dakryon)	lacrima, ae f	слеза	сльоза
39.	sialo-, -sialia (sialon)	saliva, ae f	слюна, слюнный	слина, слинный
40.	copro- (kopros)	faeces, ium f (pl) stercus, oris n	кал	кал
41.	galacto- (gala, galaktos)	lac, lactis n	молоко, молочный	молоко, молочный
42.	lipo- (lipos)	adeps, ipis m	жир, жирный, жировой	жир, жирный, жировий
43.	-op-, -opt-, optico-, - opia,-opsia (ops, opos)	visus, us m visio, onis f зрение, способность зрения	глаз, зрение, зрительное восприятие, зрительный	око, зір, зорове сприйняття, зоровий
44.	phaco-, -phakia (phakos чечевица)	lens, lentis f чечевица	хрусталик	кришталік
45.	blepharo- (blepharon)	palpebra, ae f	веко	віко
46.	kerato- (keras, atos pir)	cornea, ae f	роговица, ороговение	роговиця, ороговіння
47.	phono-, -phonia (phone)	vox, vocis f sonus, i m	звук, голос	звук, голос

! NB!

1. Грецькі терміноелементи – назви залоз:

- lymphangi– лімфатичний вузол, залоза
- hidraden– пітна залоза
- sialaden– слюнні залози
- parot– привушна залоза
- mast– молочна залоза
- pancreat– підшлункова залоза
- prostat– простата, передміхурова залоза
- thyr– щитовидна залоза
- thym– тимусова залоза

2. Терміноелемент **-paedi-** на початку складного клінічного терміну має значення “дитина”, а кінцевий терміноелемент **-paedia** означає “корекція фізичних вад, методи лікування”. Наприклад, paediatrics – наука про дитячі хвороби; logopaedia – корегування недоліків помилок органів мови.

3. Терміни зі значенням «наявність якоїсь речовини в порожнині органу» є складними словами, що будуються за схемою:

НАЗВА РЕЧОВИНИ + НАЗВА ОРГАНУ (ГРЕЦЬКА АБО ЛАТИНСКА)

Наприклад: гній в порожнині матки – pyometra; кров і речовина в піхві – haematopyocolpos etc.

Виконання тренувальних вправ на закріплення нового матеріалу § 160 впр. 1 А (1 - 3) письмово **Вправа 1**

Сформулюйте значення клінічних термінів, аналізуючи терміноелементи, що їх утворюють:

А. 1. Haemolysis, haemotherapia, haemostasis, empyema, haemangioma, haemangiomatosis, haemarthrosis, haematologia, haematoma (скупчення крові в тканинах), haematonephrosis, azotaemia, cholaemia, uraemia, haematuria, urohaematoma, urethritis, ureteritis, vasoresectio, vasotomia, ectopia, vasoconstrictio, myoma, myoblastus, thymocytus, myoblastoma, perimysium, endomysium, acrohidrosis.

2. Myocardium, myometrium, carcinosarcoma, cytopenia, hydraemia, lymphocytus, lympho(cyto)penia,hydrarthrosis,lymphorrhoea,chondroblastus,chondroblastoma, chondrogenesis, herniorrhaphia, perivasculitis,epicranium, epipharynx, gastrocele, meningocele, anaemia, toxaemia, myasthenia.

3. Neurosis, neuritis, neuroma, neurolysis, angioneurosis, adenotomia, lymphadenitis, lymphangiitis, hyperaemia, lymphadenoma, lymphangiadenographia, hidradenitis, anhidrosis, aesthesiologia.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) подача домашнього завдання

Засвоїти матеріал § 160 впр. 1 А (4 - 7), Б письмово.

Вивчити матеріал § 158,159.

Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №4

Тема заняття: Словотворення засобом складення. Грецькі терміноелементи – назви органів та тканин. Розділ III, частина II. -2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

2. Тітєвська Т. В., Мироничева О. Ю. Практикум з латинської мови та клінічної термінології для самостійної роботи студентів I курсу медичного факультету. Спеціальність: педіатрія. – Запоріжжя: ЗДМУ. – 2011, - 40с.

3. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинського язика. *Lingua Latina* / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Знати грецькі терміоеlementи.
- Вміти формулювати дефініції клінічних термінів з точки зору їх термінологічного складу, аналізувати та утворювати складні терміни із заданим значенням
- Навчити основним засобам словотворення дублетних та одиночних ТЕ.
- Вивчити структурні особливості клінічних термінів.
- Вміти аналізувати формальну та змістовну (семантичну) сторони складних слів.
- Навчити диференційно застосовувати греко-латинські дублети.
- Повторити способи словотворення клінічних термінів латинської мови та значення суфіксів, основні грецькі префікси, що вживаються для формулювання клінічних діагнозів.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25 хв)
2. Пояснення нового матеріалу (30 хв)
3. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хв)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Повторення вивченого матеріалу. Перевірка домашнього завдання. Засвоїти матеріал § 160 впр. 1 А (4 - 7), Б письмово.- 25 хвилин

Вправа 1 А .

4. *Angiectasia, phlebectasia, anaesthesia, hypaesthesia, phlebosclerosis, erythroblastus, ovocytus, dermatosis, dermographia, mesoderma, periderma, dermatitis, dermatostomatitis, sphygmographia, ureterolysis, pneumolysis, pneumomalacia, lithotomia, lithiasis, cholelithiasis, urolithiasis, bronchololithus, broncholithiasis, dysfunctio, chylothorax, chyluria, chylocele.*

5. *Pyodermia, pyaemia, pyorrhoea, pyothorax, pyuria, pyometra, dyscrinia, secretio, incretio, endocrinologia, haemorrhagia, gastrorrhagia, odontorrhagia, oncogenesis, oncogramma (об'єм).*

6. *Synostosis, myelopathia, aplasia, hyperplasia, dysplasia, metaplasia, myelodysplasia, mesoduodenum, myelosis, osteomyelitis, mastoptosis, hydrocephalus, otoneurologia, otitis, ophthalmologia, cholekinesis, hypopituitarismus, ductus bilifer, vesica biliaris s. vesica fellea, gynaecologia, paediatra, logopaedia, chondrocytus, haemocyti, gerontologia, hydrophilia, hydrophobia, geriatria.*

7. Apnoë, hypopnoë, pneumocephalia, tenorrhaphia, aërohaemotherapia, pneumographia, respiratio, inspiratio, pneumarthrosis, sphygmogramma, atrophia, dystrophia, hypertrophia, hypotrophia, vagotropus (a, um), anoxia, hypoxia, haemophilia, aërophagia, ophthal-morheographia.

Б. 1. Anergia, synergia, asynergia, hypergia, chirurgia, chondrodysplasia, tenodesis, atrichia, anonychia, anychorhexis, dacryoadenitis, dacryolithus, s. calculus lacrimalis, hyperdynamia, hypodynamia, amnesia, sialadenitis, sialorrhoea, coprostasis, galactostasis, epoothoron, lipoma, dysmorphosis, pyoophoritis, pyosalpinx, pyoovarium, morphologia, phacomalacia, blepharitis, keratoma (на коже), keratosis (на коже), keratitis (о глазе), asthenopia, biopsia.

2. Cardioplegia, ophthalmoplegia, hypertrichia, aphonia, sphygmophonia, aethiologia, aethiopathogenesis, phrenicotomia, schizophrenia (schizo раскалывать), paraphrenia, phacoma, phacomatosis, lipodystrophia, dacryocystographia, dacryocystorhinostomia, hydrorrhachis, mesovarium, lipaemia, haemopoësis.

1.2. Усне опитування теоретичного матеріалу § 150, 151 стр. 168-170 (повторення та закріплення матеріалу) § 158 стр. 187-189, матеріалу конспекту.

1.3. Проведення словникового диктанту для перевірки засвоєної лексики та самостійної роботи за вивченою темою с. 168-170 (пар. 150-151) та с.187-189 (пар. 158)

2. Пояснення нового матеріалу: Словотворення засобом складення. Грецькі терміноелементи – назви органів та тканин. Розділ III, частина II. – 30 хвилин

Одиночні ТЕ, що позначають функціональні та патологічні стани, процеси

№ п/п	Грецькі ТЕ	Значення російською мовою	Значення українською мовою
1.	bio- (bios)	жизнь, жизненные процессы	життя, життєві процеси
2.	pnoue, -pnoea (pnoue, pnoia)	дыхание	дихання
3.	geno-, -genesis, -genesia, -genia (genos род, рождение, genesis происхождение, развитие) (развитие)	рождение, порождение, происхождение, развитие, генез	народження, породження, походження, розвиток, генез
4.	aesthesio-, -aesthesia (aisthesis)	чувство, ощущение, чувствительность	почуття, відчуження, чутливість
5.	astheno- (asthenes слабый от a- + sthenos сила; astheneia бессилие, слабость)	слабость, ослабление, астения	слабість, ослаблення., астения
6.	spiro- (лат. spiro, spiratum дуть, дышать, выдыхать)	относящийся к дыханию, дыхательный	що відноситься до дихання, дихальний
7.	pneumo-, pneumato- (pneuma, atos дуновение, дыхание, воздух)	воздух, газ, находящийся в органе	повітря, газ, що знаходиться в органі
8.	aëro- (aër, aëros; лат. aër, aëris воздух)	воздух, воздушный	повітря, повітряний
9.	-kinesia, kinemato-, kinemo-, kineto- (kinesis)	относящийся к движению	відносний до руху
10.	-crin-, -crinia (krino отделять, выделять, решать)	отделение, выделение, секреция	відділення, виділення, секреція

11.	-penia (penia бедность, нужда)	недостаток, уменьшение количества, главным образом кровяных телец	нестача, зменшення кількості, головним чином кров'яних тілець
12.	-cytosis (гист. cytus клетка + osis)	повышение содержания количества клеток в сравнении с нормой	підвищення місткості кількості клітин в порівнянні з нормою
13.	-rhoea (rhoia и rhoe течение, истечение от rheo течь)	течение, истечение секрета или жидкости	витікання, витікання секрету або рідини
14.	-rhagia (rhagos разорванный, прорванный; haimorrhagia кровотечение)	кровотечение из какого-либо органа	кровотеча з будь-якого органу
15.	-stasis (stasis стояние, застой, задержка)	застой, естественная остановка, стаз	застій, природна зупинка, стаз
16.	tono- , -tonia (tonos; лат. tonus)	напряжение, тонус	напруження, тонус
17.	-plasia (plasis ваяние, формирование)	образование, развитие ткани, клеток, органов	утворення, розвиток тканини, кліток, органів
18.	-tensio (лат. tensio напряжение)	гидростатическое давление	гідростатичний тиск
19.	-tropho- , -trophia (trophe питание)	относящийся к питанию или зависящий от него, от кровоснабжения органов и тканей	відносний до харчування або залежний від нього, від кровопостачання органів та тканин
20.	oxy- , -oxia (oxys острый, кислый; лат. oxugenium кислород)	1. окисленный 2. относящийся к кислороду	1. окислений 2. що відноситься до кисню
21.	phago- , -phagia (phagein їсти, поїдати, пожирать)	1. процесс еды, глотание 2. поедающий, поглощающий	1. процес харчування, ковтання 2. з'їдаючий, поглинаючий
22.	philo- , -philia (phileo - любить; philia - любовь, нахил, схильність)	любовь, склонность, предрасположение к чему-либо	любов, схильність, схильність до чого-небудь
23.	phobo- , -phobia (phobos - страх, боязнь)	боязнь, болезненное отвращение к чему-либо	боязнь, хворобливе відвернення від чого-небудь
24.	tropo- , -tropia (tropos или trope - поворот, спрямованість, спосіб дії)	направление, направленность, действующий на что-либо	направлення, направленість, впливаючий на що-небудь
25.	psycho- , -psychia (psyche душа, свідомість)	относящийся к душевным, духовным свойствам, к психике	що відноситься до душевних, духовних властивостей психіки
26.	-plegia (plege - удар, ураження)	удар, паралич	удар, параліч
27.	aetio- (aitia - причина)	относящийся к причине болезни	відносний до причини хвороби
28.	athero- (athere - кашка)	отложение жира, жироподобных веществ, напр. в стенке артерий	відкладення жиру, жироподібних речовин, напр. в стінках артерій
29.	morpho- , -morph (morphē - вид, форма, утворення)	вид, форма, строение чего-либо	вид, форма, будова будь-чого

30.	ergo-, -ergia, -urgia (ergon діло, работа, діяльність)	1. относящийся к работе, действию; 2. деятельность; 3. реактивность	1. що відноситься до роботи; 2. діяльність; 3. реактивність
31.	dynamo-, -dynamia (dynamis)	сила, усилие	сила, зусилля
32.	-gnosis, -gnosia (gnosis)	1. знание, наука; 2. способность узнавать, знать	1. знання, наука; 2. здатність пізнавати, знати
33.	-po(i)esis, -po(i)et- (poiesis выработка, образование)	выработка чего-либо (крови, мочи)	виработка чого-небудь (крові, сечі)
34.	-mnesia (mnesis - пам'ять, пригадування)	относящийся к памяти, к способности вспоминать	що відноситься до пам'яті, до здатності згадувати
35.	-phreno, -phrenia (phren средоточие душевных свойств; душа, ум, разум)	относящийся к уму, психическим свойствам человека	що відноситься до розуму, психічним властивостям людини
36.	phrenico- (nervus phrenicus діафрагмальний нерв)	относящийся к диафрагме	що відноситься до діафрагми

NB!

1. Назви фізіологічних функцій:

- рное – дихання
- phagia – глотання
- osmia - нюх, органи нюху
- acusia – слух
- phonia – голос
- opsia, -opia – зір
- mnesia – пам'ять
- geusia – смак

2. Зверніть увагу на те, що можливо використовувати в значенні «параліч» не тільки грецький терміоелемент **-plegia**, а також латинський термін **paralysis, is f** (з латинською назвою органу чи частини тіла). Наприклад: переклад терміну «параліч очного нерва, ока» може бути:

а/. ophthalmoplegia

б/. paralysis nervi optici

3. Терміоеlementи, які означають “кров”

а/ **haema-, haemat-** (haematoma – кривава пухлина)

б/ **-aemia** – патологічний стан крові (hyperkaliaemia – перебільшення кількості калію в крові)

в/ **-penia** – зменшення кількості кров'яних тілець

(thrombopenia – зменшення кількості тромбоцитів у крові)

г/ **-cytosis** – збільшення кількості кров'яних тілець

(erythrocytosis – збільшення кількості еритроцитів у крові)

4. Терміоеlement **-uria** означає:

а/ патологічний стан сечі (haematuria – присутність крові в сечі)

б/ стан діурезу (dysuria – ненормальний діурез, боляче мочевиділення)

Виконання тренувальних вправ на закріплення нового матеріалу- Робота з картками. § 160 впр. 2 А письмово, 3, 4.

Вправа 2.

Утворіть латинською мовою терміни із заданим значенням:

А.

- 1) кровотеча: маточна, прямої кишки, вуха, молочної залози
- 2) порушення: нюху, голосу, ковтання, тонуса, пам'яті
- 3) відсутність: сечовиділення, слуху, зору, харчування, дихання
- 4) параліч: ока, серця, ноги, руки, м'язу
- 5) витікання: лімфи, молока, слюни, сльози
- 6) застій: жовчі, калу, крові
- 7) гній та кров в яєчнику
- 8) опущення: повіки, нирки, піхви
- 9) жовчокам'яна, сечокам'яна хвороба
- 10) наука: про жіночі хвороби, старість, ліки, очі, нерви
- 11) запалення: слюної залози, роговиці, біля вени, навколо серця

Вправа 3.

Утворіть латинські назви запалень:

молочної залози, підшлункової залози, наружної оболонки вен, внутрішньої оболонки вен, (тканин) навколо

Вправа 4.

Напишіть латинською мовою в повній словниковій формі назви органів:

воротар, печінка, дванадцятипала кишка, шлуночок, стравохід, гортань, глотка, дихальне горло, брюшина.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) подача домашнього завдання

§ 160 впр. 2 Б письмово.

Повторити матеріал § 158, вивчити §159

Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №5

Тема заняття: Словотворення засобом складення. Грецькі терміноелементи – назви функцій організму. Розділ III, частина II. -2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
2. Тітєвська Т. В., Мироничева О. Ю. Практикум з латинської мови та клінічної термінології для самостійної роботи студентів I курсу медичного факультету. Спеціальність: педіатрія. – Запоріжжя: ЗДМУ. – 2011, - 40с.
3. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-

- психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. *Lingua Latina* / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- **Знати** грецькі терміоеlementи.
- **Вміти** формулювати дефініції клінічних термінів з точки зору їх термінологічного складу, аналізувати та утворювати складні терміни із заданим значенням
- Повторити основні засоби словотворення дублетних та одиночних ТЕ, що позначають функціональні та патологічні стани, процеси, назви органів, частин тіла, тканин, секретів, виділень, статі, віку.
- Вивчити структурні особливості клінічних термінів.
- Вміти аналізувати формальну та змістовну (семантичну) сторони складних слів.
- Навчити диференційно застосовувати греко-латинські дублети.
- Повторити способи словотворення клінічних термінів латинської мови та значення суфіксів, основні грецькі префікси, що вживаються для формулювання клінічних діагнозів.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25 хв)
2. Проведення словникового диктанту, самостійної роботи за вивченою темою (30 хв)
3. Виконання тренувальних вправ з теми (25 хв)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Повторення вивченого матеріалу. Перевірка домашнього завдання. Засвоїти § 160 впр. 2 Б письмово.- 25 хвилин

В. Пухлина, що виходить з потових залоз; пухлина, що виходить із тканини вилючкової залози; наявність в сечі гемоглобіну, вміст в крові (складових частин) жовчі, конкремент в судині, (доброякісна) пухлина з жирової тканини, ускладнення ковтання, накопичення гною та крові в (порожнині) перикарду, наявність гною в черевній (порожнині), м'язова

слабкість, наука про (захворювання системи) кров, патологія клітин, запалення шкіри, розлад розвитку, брижейка тонкої кишки, запалення лімфатичних судин, запалення лімфатичного вузла, лікування кров'ю.

Підвищення кількості лімфоцитів, застій жовчі, застій лімфи, затримка (току) крові, розлад руху, руйнування клітин, маточна кровотеча, руйнування тканин, позаклітинний, розлад харчування, відсутність чутливості, порушення чутливості, спазм судин, зниження тиску, накопичення повітря і крові в перикарді, зменшене (послаблене) дихання.

1.1. Усне опитування теоретичного матеріалу § 150, 151 стр. 168-170 (повторення та закріплення матеріалу) § 158-159 стр. 187-191, матеріалу конспекту.

1.2. Проведення словникового диктанту для перевірки засвоєної лексики та самостійної роботи за вивченою темою с. 168-170 (пар. 150-151) с.187-191 (пар. 158-159) – 30 хвилин.

ВАРІАНТ I

I. Складіть терміни з таким значенням:

відсутність ока; наука про жіночі хвороби; запалення потових залоз; відсутність волосся; опущення віка;

II. Розберіть терміни за складом, поясніть:

trichoclasia; paediatra; phleboscclerosis; leucocytosis; dysphagia;

III. Перекладіть клінічні діагнози: карциноматозний перитоніт, екстракція корінного зуба, вроджена анопія, хронічна постгеморагічна анемія, дифузний склероз ендокарда.

ВАРІАНТ II

I. Складіть терміни з таким значенням:

рак молочної залози; грижа спинного мозку; опущення віка; порушення ковтання; боязнь крові;

II. Розберіть терміни за складом, поясніть:

ruoophoritis; tenorrhaphia; onychomalacia; myomatosis; aplasia;

III. Перекладіть клінічні діагнози:

гострий бактеріальний ендокардит; перфорація матки; асептичний некроз кістки; міжреберна невралгія; пілороантральна резекція шлунка

ВАРІАНТ III

I. Складіть терміни з таким значенням.

розм'якшення хряща; незапальне захворювання шкіри; ущільнення вуха; підвищене харчування; кровотеча носа;

II. Розберіть терміни за складом, поясніть:

symblepharon; sphygmographia; cholangiolithotomia; polyphagia; biopsia;

III. Перекладіть клінічні діагнози:

поперечний перелом плечової кістки; одонтогенний періостит верхньої щелепи; паростальна остеома; емболія легеневої артерії; грануломатозний лімфоматоз.

1.3. Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу- Робота за посібником МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ТА КЛІНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ с. 33-34 впр. 5,6,7.

Вправа 5. Перекладіть діагнози латинською мовою, звертайте увагу на правила узгодження щодо прикметників 1-2 груп з іменниками 1- 5 відмін:

А. Абсцес ретровезикальний, новоутворення ниркової миски, дерматози, гастректомія кризьплевральна, туберкульозний тонзиліт, абсцес заглотковий, сенільний психоз, гепатична жовтуха, серцево-легенева недостатність, інфекційний мононуклеоз, хронічний

тонзиліт, ренальна анурія, глаукома посттравматична, флеботромбоз лівої голени, рак шлуночку, гострий гематогенний остеомієліт, первинний підгострий септичний ендокардит, ендоканіт і артеріт гілок аорти, атеросклероз мозкових артерій, зовнішня кефалогематома; катаральний омфаліт; лікування гострого пієлонефриту (катарального стоматиту, астматичного бронхіту, вродженого гепатиту); токсико-алергічний міокардит; гострий алергічний риніт; гематуричний нефрит; мікотичний стоматит.

Б. Абсцес субарахноїдальний, внутрішньоартеріальна анестезія, рефлюкс пієлоретроперитонеальний, внутрішньоматочна інфекція, гіпоплазія кісткового мозку, внутрішньовенна ін'єкція, підшкірна ін'єкція.

С. Травматична киста ніжної (верхньої) щелепи, грануломатозний хронічний лімфаденіт, актиномікотичний лімфаденіт, остеомієліт верхньої щелепи новонароджених

Вправа 6.

Перекладіть деякі назви діагнозів:

Остаточний(термінальний) діагноз, клінічний діагноз, функціональний діагноз, етіологічний діагноз, нозологічний діагноз, патогенетичний діагноз, прямий діагноз, посмертний(постмортальний) діагноз.

Вправа 7.

Поясніть значення прикметників в термінах, що характеризують анестезію:

інфраорбітальна, букальна, мандибулярна, ментальна, лінгвальна, палатинальна, паравертебральна, пресакральна, ретробульбарна (очне яблуко), епібульбарна (очне яблуко), спинальна, епідуральна, ендоневральна, периневральна.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) подача домашнього завдання

§ 161 впр. 2 письмово за підручником, с. 34 впр. 8 за посібником

Повторити матеріал § 158,159

Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №6

Тема заняття: Словотворення засобом складення. Грецькі терміноелементи – назви патологічних процесів. Розділ III, частина III.-2 год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

2. Тітєвська Т. В., Мироничева О. Ю. Практикум з латинської мови та клінічної термінології для самостійної роботи студентів I курсу медичного факультету. Спеціальність: педіатрія. – Запоріжжя: ЗДМУ. – 2011, - 40с.

3. Стельмащук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинського язика. *Lingua Latina* / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- **Знати** грецькі терміноелементи.
- **Вміти** формулювати дефініції клінічних термінів з точки зору їх термінологічного складу, аналізувати та утворювати складні терміни із заданим значенням
- Повторити основні засоби словотворення дублетних та одиночних ТЕ, що позначають функціональні та патологічні стани, процеси, назви органів, частин тіла, тканин, секретів, виділень, статі, віку, фізичні властивості, якості, відношення та інші ознаки
- Вивчити структурні особливості клінічних термінів.
- Вміти аналізувати формальну та змістовну (семантичну) сторони складних слів.
- Навчити диференційно застосовувати греко-латинські дублети.
- Повторити способи словотворення клінічних термінів латинської мови та значення суфіксів, основні грецькі префікси, що вживаються для формулювання клінічних діагнозів.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (25 хв)
2. Проведення словникового диктанту, самостійної роботи за вивченою темою (30 хв)
3. Пояснення нового матеріалу (25 хв)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Повторення вивченого матеріалу. Перевірка домашнього завдання. § 161 впр. 2 письмово за підручником, с. 34 впр. 8 за посібником. - 25 хвилин

Вправа 8 Перекладіть клінічні діагнози на рідну мову:

Gingivitis gravidarum, granulema subcutaneum odontogenum, caries acuta profunda, hypoplasia enameli, caries simplex, hyperaesthesia dentium, hyperaemia pulpaе, pulpitis acuta diffusa, pulpitis chronica gangraenosa, periodontitis apicalis, calculus dentalis, calculus supragingivalis, stomatitis ulcerosa, cheilitis superficialis.

1.1. Усне опитування теоретичного матеріалу § 150, 151 стр. 168-170 (повторення та закріплення матеріалу) § 158-159 стр. 187-191, матеріалу конспекту.

1.2. Проведення словникового диктанту для перевірки засвоєної лексики та самостійної роботи за вивченою темою с.187-191 (пар. 158-159) – 30 хвилин.

ВАРІАНТ I

1. життя, життєві процеси
2. дихання
3. народження, породження, походження, розвиток, генез
4. почуття, відчуття, чутливість
5. слабкість, ослаблення, астения
6. відноситься до дихання, дихальний
7. повітря, газ, що знаходиться в органі
8. повітря, повітряний
9. відноситься до руху
10. відділення, виділення, секреція
11. витікання секрету або рідини
12. кровотеча з будь-якого органу
13. застій, природна зупинка, стаз
14. напруга, тонус
15. розвиток тканини, клітин, органів
16. відноситься до харчування або залежний від цього, від кровопостачання органів і тканин.

I. Складіть терміни з таким значенням:

параліч серця; схильність до води; запалення рогової; грижа мозкових оболонок; розвиток тканин.

II. Розберіть терміни за складом, поясніть:

paraphrenia; gastrorrhagia; gynaecophobia; agnosia; empyema.

III. Перекладіть клінічні діагнози:

сенільна кератома; гострий некроз підшлункової залози; обтурація легкого; езофагогенний абсцес мозку; артеріовенозна ангиома.

ВАРІАНТ II

1. відноситься до кисню
2. процес їжі, ковтання
3. поїдає, поглинаючий
4. любов, схильність, нахил до чого-небудь
5. боязнь, хвороблива відраза до чого-небудь
6. відноситься до душевних, духовним властивостям, до психіки
7. удар, параліч
8. відкладення жиру, жироподібних речовин, напр. в стінці артерій
9. вид, форма, будова чого-небудь
10. відноситься до роботи, дії; 2. діяльність;
11. реактивність
12. сила, зусилля
13. знання, наука; 2. здатність впізнавати, знати
14. вироблення чого-небудь (крові, сечі)
15. відноситься до пам'яті, до здатності згадувати

16. відноситься до розуму, психічних властивостей людини.

I. Складіть терміни з таким значенням:

запалення навколо вени; сечокам'яна хвороба; відсутність дихання; газ в порожнині суглоба; незапальне захворювання судин і нервів.

II. Розберіть терміни за складом, поясніть:

dyskinesia; coprostasis; galactorrhoea; asthenopia; ectopia.

III. Перекладіть клінічні діагнози:

серозна аденофіброма; субмандібулярний аденіт; гематогенний холангіт; флеботромбоз правої гомілки; перитонеальний абсцес.

2. Пояснення нового матеріалу.
(25хвилин)

Одиночні ТЕ, що позначають різні фізичні властивості, якості, відношення та інші ознаки

№ п/п	Грецькі ТЕ	Значення російською мовою	Значення українською мовою
1.	auto- (autos сам)	1. сам, тот же самый, свой, собственный; 2. автоматический	1. сам, той самий, свій, власний
2.	allo- (allos другий, інший)	другой, иной, измененный, необычный	другий, інший, змінений, незвичайний
3.	hetero- (heteros другий, різний)	один из двух, другой, непохожий; соответствует русск. разно-	один з двох, другий, несхожий; відповідає рос. різно-
4.	homeo-, homo- (homoios подібний; homos той же самий)	сходный, одинаковый, тождественный	схожий, однаковий, тотожний
5.	iso- (isos рівний)	равный, соразмерный, одинаковый	рівний, розмірний, однаковий
6.	aniso- (anisos нерівний: an- + isos)	неравный, несоответствующий	нерівний, нерозмірний
7.	neo- (neos молодий, новий)	новый, молодой; вновь созданный или возникший	новий, молодий; заново створений
8.	tele-, teleo-, telo- (tele далеко; telos кінець; teleos завершений)	1. отдаленный (в пространстве и во времени) 2. окончание, завершение	1. віддалений (у просторі та часі) 2. скінчення, завершення
9.	pseudo- (pseudos мнимий)	ложный, мнимый; соответствует русским ложно-, лже-	невірний, мнимий;
10.	ortho- (orthos прямий, вертикально направлений; правильный)	1. прямой, вертикально направленный; 2. правильный, соответствующий нормальному положению	1. прямий, вертикально направлений; 2. правильний, відповідає нормальному положенню
11.	xero- (xeros)	сухой	сухий
12.	cryo- (kryos холод, мороз)	относящийся к холоду, к низкой температуре, к замерзанию	що відноситься до холоду, до низької температури, до замерзання
13.	thermo-, -thermia (therme тепло, теплота; thermos теплий)	теплый; относящийся к температуре	теплий; що відноситься до температури
14.	pyr-, pyro-, pyreto- (pyr вогонь, жар; pyretos жар, лихоманливий стан)	жар; лихорадочное состояние	жар; лихоманливий стан
15.	macro- (makros великий)	большой, крупный	великий, крупний
16.	micro- (mikros малий)	малый, маленький	малий, маленький
17.	megalo-, megalia (megas, megalos великий)	большой, увеличенный	великий, збільшений

18.	oligo- (oligos малий, незначний)	малый, незначительный, недостаточный	малий, незначний, недостатний
19.	poly- (poly, от polys багато, множина)	много, множество; больше чем в норме	багато, множина; більше ніж в нормі
20.	pan-, panto- (pan, pantos все)	все, весь, целиком	все, весь, цілком
21.	brachy- (brachys короткий)	короткий, укороченний	короткий, скорочений
22.	brady- (bradys повільний)	медленный, замедленный	повільний, уповільнений
23.	tachy-, tacho- (tachys швидкий; tachos швидкість)	быстрый, скорый, частый	швидкий, частий
24.	chromo-, chromato-, chromia (chroma, chromatosis колір, окрас)	1. цвет, окраска; 2. относящийся к хрому	1. колір, окрас; 2. що відноситься до хрому
25.	leuco- (leukos білий)	1. белый; 2. относящийся к лейкоцитам	1. білий; 2. що відноситься до лейкоцитів
26.	erythro- (erythros червоний)	1. красный; 2. относящийся к эритроцитам	1. червоний; 2. що відноситься до еритроцитів
27.	cyano- (kyanos темно-синій)	1. темно-синий, синюшный; 2. относящийся к синильной кислоте	1. темно-синій, синюшний; 2. що відноситься до синильної кислоти
28.	melano- (melas, melanos чорний)	1. темный, черный; 2. содержащий меланин	1. темний, чорний; 2. що містить меланін
29.	glyco-, gluco- (glykys солодкий)	сладкий, наличие сахара, глюкоза	солодкий, наявність цукру, глюкоза
30.	pachy- (pachys щільний)	плотный, уплотненный, твердый	щільний, ущільнений, твердий
31.	lepto- (leptos тонкий, слабкий)	нечто тонкое, слабое, нежное; узкое	дещо тонке, слабке, ніжне; вузьке
32.	dolicho- (dolichos)	длинный, удлинненный	довгий, подовжений
33.	bary-, baro- (barys важкий, baros важкість)	1. тяжелый, тяжесть, вес; 2. атмосферное давление	1. важкий, важкість, вага; 2. атмосферний тиск
34.	bathy-, batho- (bathys глибокий, bathos глибина)	глубокий, глубина	глибокий, глибина
35.	platy- (platys)	плоский, уплощенный, широкий	плоский, сплющений, широкий
36.	hemi- (греч.), semi- (лат.)	полу-, половинный; односторонний	напів-, половинний, односторонній
37.	chloro- (chloros зелений)	1. зеленый; 2. содержащий хлор	1. зелений; 2. що містить хлор
38.	xantho-	желтый	жовтий
39.	polio- (polios сірий)	1. серый; 2. относящийся к серому веществу головного мозга	1. сірий; 2. що відноситься до сірої речовини головного мозку
40.	necro- (nekros мертвий, труп)	омертвление, относящийся к трупу	омертвляння, що відноситься до трупу

NB!

1. Назви кольорів (chroma-,chromat- - колір):

melan – чорний
leuc – білий
erythr– червоний
chlor – зелений
cyan – блакитний
xanth – жовтий
polio – сірий
iod — фіолетовий

2. Грецькі терміноелементи - антоніми :

а/ brady – повільний (bradycardia)
tachy – швидкий (tachycardia)
б/ macro–(megal–) – збільшення (macrocephalia)
micro – мала величина (microcephalia)
в/ brachy – скорочення (brachycephalia)
dolicho – довгий (dolichocephalia)
г/ pachy – тяжкий pachymeninx – dura mater)
lepto – ніжний (leptomeninges – pia mater)
д/ rug – гарячий, вогонь (Antipyreticum)
thermo – теплий (thermoplegia)
cryo – холодний (cryothalamicgia)
е/ hemi – половина (hemiparesis)
pan–, panto – як ціле (panophthalmitis)
ж/ xer – сухий (xerophthalmia)
hydr – вода (hydrophobia)

3. Назви мозкових оболонок - грецькі терміноелементи:

mening– мозкові оболонки
leptomening – м'яка мозкова оболонка (pia mater)
pachymening – тверда мозкова оболонка (dura mater)
arachnoid – павутиноподібна мозкова оболонка (arachnoidea)

3. Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу- Робота за посібником МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ТА КЛІНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ с. 37-38 впр. 1, 2.

Вправа 1.

Сформулюйте значення клінічних термінів, аналізуючи терміноелементи, що їх утворюють:

А. Xenotransplantatio, xerodermia, xerophilus, telepathia, orthopaedia, pseudostenosis, orthopnoë, cryoretinoplegia, cryothalamicgia, thermoplegia, brachyphalangia, sclerodermia, necrobiosis (зворотній процес фізіологічного отмирання тканин, навідрізу від некрозу), melanodermia, leucodermia, hyperglykaemia, glucosuria, melanoma, melanomatosis, cyanodermia, cyanosis, cyanuria, dyschromatopsia, chromatophorus, acroanaesthesia.

Б. Hemiparesis, platycephalia, bathyaesthesia (відчуття глибоких частин тіла - м'язів, суглобів, сухожиллів), xanthodermia, chloropsia, poliomyelitis, anonychia, chlorodontia, hemispherium

С.Brachygnathia, adentia seu anodontia, xerocheilia, xerostomia, agnathia, cheilorhagia, retrogenia, progenia, retrognathia, prognathia, cheilognathopalatoschisis, sialadenectasia, pseudohypodontia.

Вправа 2

Утворіть терміни із заданим значенням:

- А.1) пухлина:зелена, біла, м'язи;
- 2) розлад дихання, часте дихання , уповільнене дихання;
- 3) пласка, маленька, довга, велика, коротка голова;
- 4) боязкість нового, мертвого, червоного;
- 5) лікування теплом, холодом, атмосферним тиском;
- б) чорна сеча, розростання чорної пухлини.

В.Наука про старіння, видалення молочної залози, біль в області молочної залози, заглугування повітря, знижений вміст інсуліну в крові, знижений вміст калію в крові, запалення всіх артерій, розлад сечовипускання, односторонній парез, порушення чутливості, підвищена чутливість, порушення дихання (задишка), розлад харчування, підвищений гідростатичний тиск, малі розміри селезінки, збільшення печінки, сухість губ, розширення сліпої кишки, знижений вміст кисню в крові, прискорення серцевих скорочень, недостатній вміст еритроцитів в крові, рентгенологічне обстеження жовчного міхура, огляд сечового міхура, опущення матки, маточна кровотеча, повне видалення матки, незначне виділення сечі, надмірне виділення сечі, підвищений вміст лейкоцитів в крові, малі розміри нижньої щелепи, малі розміри верхньої щелепи.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) подача домашнього завдання

§ 163 впр. 2 усно; впр. 4 письмово.

Вивчити матеріал § 162.

Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №7

Тема заняття: Словотворення засобом складення. Грецькі терміноелементи – назви ознак предметів. Розділ III, частина IV. 2 год.

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

- 1.Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
2. Тітєвська Т. В., Мироничева О. Ю. Практикум з латинської мови та клінічної термінології для самостійної роботи студентів I курсу медичного факультету. Спеціальність: педіатрія. – Запоріжжя: ЗДМУ. – 2011, - 40с.
3. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А.Учебник латинського языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Знати грецькі терміноелементи.
- Вміти формулювати дефініції клінічних термінів з точки зору їх термінологічного складу, аналізувати та утворювати складні терміни із заданим значенням
- Повторити основні засоби словотворення дублетних та одиночних ТЕ, що позначають функціональні та патологічні стани, процеси, назви органів, частин тіла, тканин, секретів, виділень, статі, віку, назви ознак предметів.
- Знати структурні особливості клінічних термінів.
- Вміти аналізувати формальну та змістовну (семантичну) сторони складних слів.
- Навчити диференційно застосовувати греко-латинські дублети.
- Знати способи словотворення клінічних термінів латинської мови та значення суфіксів, основні грецькі префікси, що вживаються для формулювання клінічних діагнозів.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (35 хв)

2. Проведення контрольної роботи за вивченою темою (45 хв)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes – Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Повторення вивченого матеріалу. Перевірка домашнього завдання. § 163 впр. 2 усно; впр. 4 письмово, повторення матеріалу § 158, 159, вивчити матеріал § 162. 25 хвилин

1.1. Усне опитування теоретичного матеріалу § 150, 151 стр. 168-170 (повторення та закріплення матеріалу) § 158-159, 162 стр. 187-191, матеріалу конспекту.

1.2. Проведення підсумкової контрольної роботи з теми: **Клінічна термінологія** за вивченою темою (пар. 143-144, 150-151, 158-159, 162)

ВАРІАНТ 1

I. Перекладіть клінічні терміни на російську мову:

1. *caries dentium profunda*;
2. *pyelonephritis calculosa dextrolateralis*;
3. *dyskinesia intestinorum spastica*;
4. *asthma bronchiale atopicum*;
5. *gastritis superficialis chronica*.

II. Утворіть терміни з заданим значенням:

1. підвищений: рух, харчування, тиск, розвиток;
2. опущення: віка, матки, нирки, внутрішніх органів;
3. видалення: матки, жовчного міхура, яєчка, вени;
4. розрив: судини, серця, нігтя, селезінки;
5. кровотеча: носа, піхви, шлунка, зуба.

III. Розберіть терміни за складом, поясніть:

1. bradysystolia;	6. xerophthalmia;
2. ileosigmoidostomia;	7. myectomy;
3. cytomegalia;	8. osteoarthropathia;
4. lymphangiadenographia;	9. metaplasia;
5. haemorrhachis;	10. lithotomia.

IV. Переладіть клінічні терміни на латинську мову:

1. емболія легеневої артерії;
2. дифузний склероз нервової системи;
3. екстракція корінного зуба;
4. гостре респіраторне захворювання;
5. двостороннє гіпостатична запалення легенів.

ВАРІАНТ 2

I. Перекладіть клінічні терміни на російську мову:

1. pharyngitis granulosa hypertrophica chronica;
2. heterochromia iridis primaria;
3. angioretinopathia oculi dextri diabetica;
4. highmoritis rhinogena purulenta acuta;
5. luxatio ossis pedis sinistri.

II. Утворіть терміни з заданим значенням:

1. сухий: рот, язик, око, губа;
2. витікання: гною, молока, лімфи, слини;
3. ущільнення: шкіри, легенів, нирки, серця;
4. загальне захворювання: серцевого м'яза, судин, нирки, молочної залози;
5. слабкість: м'язів, нервів, мови, психіки.

III. Розберіть терміни за складом, поясніть:

1. pseudoleukaemia;	6. bathyaesthesia;
2. glossoplegia;	7. hypertrichosis;
3. myelomalacia;	8. dysosmia;
4. pancarditis;	9. sphygmophonia;
5. cryotherapy;	10. pachymeningitis.

IV. Переладіть клінічні терміни на латинську мову:

1. пілороантральна резекція шлунка;
2. алкоголічний поліневрит;
3. хронічна атрофія м'язів;
4. одонтогенная підшкірна гранульома;
5. придбана контрактура суглоба.

ВАРІАНТ 3

I. Перекладіть клінічні терміни на російську мову:

1. icterus infectiosus acutus;
2. angina pectoris;
3. insultus partis dextrae capitis et paralysis partis sinistrae corporis;
4. ulcus curvaturae minoris gastris;
5. xanthochromia liquoris cerebrospinalis congestiva.

II. Утворіть терміни з заданим значенням:

1. малі розміри: верхньої щелепи, голови, ноги, нижньої щелепи;
2. розлад: нюху, кишечника, сечовипускання, жовчовиділення;
3. розсічення: живота, колінного суглоба, грудної клітки, підшлункової залози;
4. вимір: голови, тіла, клітин, атмосферного тиску;
5. запалення: привушної залози, навколо зуба, всередині вени, усього серця.

III. Розберіть терміни за складом, поясніть:

1. alloveroplastika;	6. autopyotherapia;
2. dyschromatopsia;	7. hydroyoureter;
3. glossoptosis;	8. lymphopenia;
4. cryochirurgia;	9. haematoma;
5. leptomeningitis;	10. anhidrosis.

IV. Переладіть клінічні терміни на латинську мову:

1. хронічний латеральний міосклероз;
2. травматичний кератит правого ока;
3. простий лусковий блефарит;
4. глікогенна дистрофія печінки;
5. дитячий мозковий параліч.

ВАРІАНТ 4

I. Перекладіть клінічні терміни на російську мову:

1. syndromum thrombosis arteriae cerebelli inferioris posterioris;
2. catarrhus tractus respiratorii;
3. insufficientia circulationis sanguinis chronica;
4. sanatio cavitatis oris;
5. oedema cerebri acutum.

II. Утворіть терміни з заданим значенням:

1. обумовлений відсутністю: нирки, щитовидної залози, яєчника, жовчного міхура;
2. біль: сечового міхура, нерва, м'яза, суглоба;
3. утворення каменів: жовчокам'яна хвороба, сечокам'яна хвороба, розсічення каменів;
4. накладення шва на: шийку матки, селезінку, промежину, грижу;
5. утворення: крові, сечі; розвиток: тканин, пухлини.

III. Розберіть терміни за складом, поясніть:

1. nephrolithus;	6. paraphrenia;
2. oligopnoë;	7. hypermnesia;
3. thoracodynia;	8. histolysis;
4. neoarthrosis;	9. gastromalacia;
5. thyreotoxicosis;	10. lipodystrophia.

IV. Переладіть клінічні терміни на латинську мову:

1. грижа білої лінії живота;
2. геморагічна ксантохромія спинномозкової рідини;
3. тромбоз вен правої гомілки;
4. розрив верхньощелепного нерва;
5. кишечнопечечний рефлюкс.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) подача домашнього завдання

§ 165 впр. 7 письмово.

Повторити матеріал § 162.

Valete, studentes! – Vale, magistra!

Змістовий модуль 2. Назви лікарських форм та фармацевтичних препаратів

ЗАНЯТТЯ №8

Тема заняття: Назви лікарських форм та рослинної сировини. Порядок слів у фармацевтичному терміні. 2 год.

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Закріпити знання з теми грецькі терміноелементи.
- Закріпити вміння формулювати дефініції клінічних термінів з точки зору їх термінологічного складу, аналізувати та утворювати складні терміни із заданим значенням.

- Знати генеральні фармацевтичні терміни, способи словотворення та типові структури найменувань лікарських засобів та препаратів.
- Вміти з'єднувати особливості написання найменувань та, частково, значень із зазначеними в їх склад регулярними частотними відрізками.
- Знати назви найуживаніших лікарських форм.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Перевірка домашнього завдання, повторення та систематизація вивченого матеріалу (25хв),
2. Введення нового матеріалу Фармацевтична термінологія (40 хв)
3. Виконання тренувальних вправ (15 хв)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

Перевірка домашнього завдання § 165 впр. 7 письмово, повторити матеріал § 162, обговорення помилок з контрольної роботи з теми клінічна термінологія.

Пояснення нового матеріалу: Введення в фармацевтичну термінологію. Назви лікарських форм та рослинної сировини. Порядок слів у фармацевтичному терміні.

Фармацевтична термінологія –

термінологія, яка застосовується в ФАРМАЦІЇ (від грецького “pharmakon” – «ліки») – отраслі наукових знань, присвячені виробництву, стандартизації, дослідженню, зберіганню та випуску лікарських засобів,

Практично усі назви лікарських засобів є іменниками II відміни середнього роду на -um(-ium) та завжди пишуться з великої літери; напр. *Amidopyrinum*, *Validolum*.

при транслітерації

-враховуйте орфографію грецьких коренів;

які застосовуються для діагностики, профілактики та лікуванню хвороб. На протязі багатьох століть в європейській медицині у назвах лікарських засобів традиційно використовується латинська мова.

-зверніть увагу на особливості транслітерації лікарських засобів, які закінчуються на –фарм, -ій, а;

Класифікація назв лікарських форм:

тверді	Лікарські форми м'які	рідкі
tabuletta, ae, f	unguentum, i, n	tinctura, ae, f
tabuletta obducta, ae, f	linimentum, i, n	infusum, i, n
tabuletta enterosolubilis	suppositorium rectale	decoctum, i, n
pilula, ae, f	suppositorium vaginale	solutio, onis, f
capsula, ae, f	pasta, ae, f	emulsum, i, n
capsula gelatinosa, ae, f	emplastrum, i, n	suspension, onis, f
capsula amylacea (oblata), ae, f		sirupus, i, m
capsula gelodurata, ae, f		gutta, ae, f
membranula (lamella)		mixtura, ae, f
ophthalmica, ae, f		
pulvis, eris, m		aërosolum, i, n
dragees		extractum, i, n
granulum, i, n		
species, erum, f		

Правила використання великих і малих літер в латинській фармацевтичній термінології.

З прописної (великої) літери в фармацевтичному найменуванні і в рецепті пишуться:

- 1) назви лікарських засобів і речовин (Analginum, i n – анальгін; Saccharum, i n – цукор);
- 2) назви лікарських рослин (Chamomilla, ae f – ромашка);
- 3) назви хімічних елементів (Calcium, i n – кальцій);
- 4) рецептурні дієслівні формулювання (Misce - Змішай);
- 5) початкове слово кожного нового рецептурного рядка;
- 6) початкове слово в назвах ліків на етикетках в аптечній торгівлі.

З маленької літери пишуться:

- 1) назви лікарських форм (tabuletta, ae f – таблетка; oleum, i n – масло);
- 2) назви частин рослин (herba, ae f – трава);
- 3) назви аніонів солей (sulfas, ātis m – сульфат);
- 4) прикметники (Mentha piperita – м'ята перцева).

Іменники вода (aqua, ae f), кислота (acidum, i n), спирт (spiritus, us m), ефір (aether, ěris m), вітамін (vitaminum, i n), вугілля (carbo, ōnis m), глина (bolus, i f) пишуться з великої літери, якщо стоять на початку назви конкретної речовини, тобто у складі терміна:

Aqua destillata — дистильована вода;

Acidum sulfuricum — сірчана кислота;

Vitaminum A — вітамін А.

-Назви препаратів, які включають в свій склад зазначення лікарської форми.

Найменування лікарської речовини чи рослини ставиться в родовий відмінок однини та пишеться з великої літери, напр. **Solutio Imizini** розчин імізіна, **Tabulettae Analgini** таблетки анальгіна, **Unguentum Streptocidi**-мазь стрептоцидова.

Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу § 176 впр. 4 письмово.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) подача домашнього завдання Засвоїти матеріал § 167-170, 172 – 173.
§ 176 впр. 6 письмово.
Вивчити лексику § 174, 177.
Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №9

Тема заняття: Назви ліків, особливості вживання грецьких морфем з важкою орфографією. Назви комбінованих препаратів. Фармакологічні групи. 2 год.

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Знати генеральні фармацевтичні терміни, способи словотворення та типові структури найменувань лікарських засобів та препаратів.
- Вміти з'єднувати особливості написання найменувань та, частково, значень із зазначеними в їх склад регулярними частотними відрізками.
- Знати найуживаніші назви твердих, м'яких, рідких лікарських форм у словниковій формі.
- Знати поняття терміна “тривіальна назва”.
- Навчити особливості транслітерації лікарських засобів латинською мовою.
- Вивчити назви основних комбінованих препаратів та фармакологічні групи.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Перевірка домашнього завдання, повторення та систематизація вивченого матеріалу (25хв),

2. Словниковий диктант (15 хв)

3. Пояснення нового матеріалу (40 хв)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

Перевірка домашнього завдання: повторення вивченого матеріалу – Засвоїти матеріал § 167-170, 172 – 173, § 176 впр. 6 письмово.

Перевірка засвоєної лексики § 174, 177 с.214-217, с. 220.-словниковий диктант.

Пояснення нового матеріалу:

-Частотні відрізки –пояснення матеріалу за підручником с.211-213

Тривіальні найменування лікарських засобів та їх запис латинською та українською мовами- (пояснення матеріалу за підручником)

Для зручності застосування в рецептах, на етикетках, в аптечній торгівлі використовуються тривіальні, тобто умовні назви лікарських засобів і речовин. (. Від лат *trivialis*, е- буденний, звичайний). Тривіальні найменування, на відміну від наукових, не містять точної хімічної інформації, проте зручні і доступні завдяки своїй стислості. наприклад:

тривіальне найменування

наукове найменування

Етакридін

лактат 2-етокси-6,9-діаміноакридін

Фенацетин

1-етокси-4-ацетамінобензол

Тривіальні найменування лікарських засобів не перекладаються, а транслітеруються, тобто російські назви відрізняються від латинських тільки транскрипцією і відсутністю закінчення *-um* або *-ium*. Більшість латинських найменувань лікарських засобів являють собою іменники середнього роду II відміни із закінченням *-um* і наголосом на предостанньому складі:

корвалол

атропін

дикаин

Corvalōlum, i n

Atropīnum, i n

Dicaīnum, i n

Українським назвам на *-ій*, відповідають латинські іменники на *-ium*:

калій

камфоній

хлороформ

Kalium, i n

Camphonium, i n

Chloroformium, i n

Назви лікарських засобів жіночого роду із закінченням -а транслітеруються, як правило, без змін українською і латинською мовами:

камфора – Camphōra, ae f

Однак терміни, що закінчуються українською на -за, передаються на латинську мову іменниками середнього роду на -um:

глюкоза – Glucōsum, i n

Назви зарубіжних препаратів наводяться в прийнятій за кордоном англо-американської транскрипції - із закінченням -e або без нього (Nifedipine, Neomycin), які можна умовно латинізувати із закінченням -um. У родовому відмінку подібні найменування приймають закінчення -i:

Nifedipīn(um), i n – ніфедипін

Neomycīn(um), i n – неоміцин

Виняток становлять слова на -а, які в родовому відмінку змінюються на -ae:

Nom. sing.: No-spa – но-шпа

Gen. sing.: No-spae – но-шпи

Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу § 176 впр. 1 усно, впр. 2 письмово.

III. Заключна частина заняття: (5хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) подача домашнього завдання: засвоїти матеріал § 171, впр. 2,3,4, повторити § 174, 177 с.214-217, Вивчити таблиці частотних відрізків с. 211-213.

Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №10

Тема заняття: Дієслово – загальні відомості. Наказовий спосіб. Вживання дієслів у рецептах. 2 год.

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Знати генеральні фармацевтичні терміни, способи словотворення та типові структури найменувань лікарських засобів та препаратів.
- Вміти з'єднувати особливості написання найменувань та, частково, значень із зазначеними в їх склад регулярними частотними відрізками.
- Знати найуживаніші назви твердих, м'яких, рідких лікарських форм у словниковій формі.
- Знати поняття терміна “тривіальна назва”.
- Навчити особливості транслітерації лікарських засобів латинською мовою.
- Знати граматичні категорії дієслова, словникову форму дієслова.
- Знати наказовий спосіб дієслів. Вживання наказового способу в рецептах. Дійсний спосіб теперішнього часу активного і пасивного станів.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Перевірка домашнього завдання, повторення та систематизація вивченого матеріалу (25 хв),
2. Словниковий диктант (15 хв)
3. Пояснення нового матеріалу (40 хв)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Перевірка домашнього завдання: повторення вивченого матеріалу – Засвоїти матеріал §171, впр. 2,3,4, повторити § 174, 177 с.214-217, Вивчити таблиці частотних відрізків с. 211-213. § 176 впр. 6 письмово.
2. Перевірка засвоєної лексики § 174, 177 с.214-217, с. 220, с. 211-213-словниковий диктант. 15 хв.
3. Пояснення нового матеріалу за підручником:

Дієслово – загальні відомості. Наказовий спосіб. Вживання дієслів у рецептах.

Рецепт (*rescriptum* - «узятє» від *rescrio*, -ere - «взяти», «брати») - це письмовий припис лікаря фармацевту, складене за визначеною формою, про виготовлення, видачу та спосіб прийому ліків.

У рецептурі дієслово вживається тільки в теперішньому часі (Praesens) у формах пасивного (passivum) і дійсного (activum) залогу, а також у наступних способах: дійсному (indicativus), наказовому (imperativus) і умовному (conjunctivus). У рецептах використовуються тільки два останніх.

Латинські дієслова відмінюються.

I спряжение	-a
II спряжение	-e
III спряжение	согласный звук, реже -u
IV спряжение	-i

NB! В I, II, IV дієвідмінах основи закінчуються на голосний, а в III - найчастіше на приголосний.

Інфінітив - невизначена форма. Щоб правильно виділити основу і визначити по її кінцевому звуку, до якого з чотирьох дієвідмін належить дієслово, необхідно пам'ятати інфінітив цього дієслова. Інфінітив - вихідна форма дієслова; вона не змінюється по особах, числах і нахилам. Ознака інфінітива у всіх дієвідмінах - закінчення -re. В I, II і IV дієвідмінах воно приєднується безпосередньо до основи, а в III - за допомогою з'єднувального голосного -e-.

I спряжение	sterilisa-re	стерилізувати
II спряжение	miscere	смішувати
III спряжение	solv-e-re	растворять
IV спряжение	fini-re	заканчують

Основа дієслова практично визначається з форми інфінітива шляхом відділення закінчення -re у дієслів I, II, IV дієвідмін і -ere - у дієслів III дієвідміни.

Спряжение	Инфинитив	Основа
I	sterilizare	sterilisa-
II	miscere	miscere-
III	solvere	solv-
IV	finire	fini-

На відміну від звичайних повних словників латинської мови в навчальних словниках для студентів-медиків дієслово дається у скороченій словникової формі: повна форма 1-ї особи однини теперішнього часу дійсного способу дійсного застави (закінчення -o), потім вказується закінчення інфінітива -re разом з попередньою голосною, тобто три останні букви інфінітива. Наприкінці словникової форми цифрою зазначається відмінювання, наприклад:

steriliso, are, I	стерилізувати
miscero, ere, II	смішувати
solvō, ere, III	растворять
finio, ire, IV	заканчують

Наказовий спосіб

У рецептах звернення лікаря до фармацевта про виготовлення ліків має характер наказу, спонукання до певної дії. Таке значення дієслова виражається наказовим або умовним способом.

Як і в російській мові, наказ звернено до 2-го особи. У рецепті використовується тільки форма 2-ї особи однини імперативу. Ця форма повністю збігається з основою у дієслів I, II і IV дієвідмін, у дієслів III дієвідміни до основи приєднується -e. Практично для утворення імперативу треба відкинути закінчення інфінітива -te у дієслів всіх дієвідмін, наприклад:

I	sterilisa	простерилизуй!
II	miscere	смішай!
III	solve	раствори!
IV	fini	закончи!

Наказовий спосіб у формі 2-ї особи множини утворюється шляхом приєднання закінчення -te: у дієслів I, II, IV дієвідміни - безпосередньо до основи, у дієслів III дієвідміни - за допомогою з'єднувального голосного -i - (- ITE).

Умовний спосіб

Значення. У рецептурі використовується тільки одне з багатьох значень латинського умовного способу - наказ, спонукання до дії. На російську мову форми кон'юнктива з таким значенням переводяться дієсловом у поєднанні зі словом нехай або невизначеною формою дієслова, наприклад: нехай буде змішано або змішати.

Утворення. Кон'юнктив утворюється шляхом зміни основи: в I відмінюванні -a замінюється на -e, в II, III і IV - до основи додається -a. До зміненої основи приєднуються особисті закінчення дієслів.

Значение глагола	Словарная форма глагола	Основа	Измененная основа
Обозначать	signo, are I	signa-	signe-
Смешивать	misceo, ere II	miscere-	miscea-
Повторять	repeto, ere III	repet-	repete-
Заканчивать	finio, ire IV	fini-	finia-

Утворення основи кон'юнктиву

Латинські дієслова мають 3 особи; в медичній термінології використовується тільки третя особа. Особисті закінчення дієслів у 3-му особі наведені в таблиці.

Залог	Singularis	Pluralis
Activum	-t	-nt
Passivum	-tur	-ntur

Приклади відмінювання дієслів у кон'юнктиві дійсного і пасивного станів.

Спряження	основа кон'юктива	Singularis	Pluralis
Activum			
I	signe-	signet пусть он обозначит	signent пусть они обозначат,
II	miscea-	misceat пусть он смешает	misceant пусть они смешают
III	repeat-	repetat пусть он повторит, повторить!	repetant пусть они повторят, повторить!
IV	finia-	finiat пусть он закончит, закончить!	finiant пусть они закончат, закончить!
Passivum			
I	signe-	signetur пусть будет обозначено	signentur пусть будут обозначены
II	miscea-	misceatur пусть будет смешано	misceantur пусть будут смешаны

Дієслово *fiō, fieri* в рецептурних формулюваннях

Якщо в рецепті прописано кілька інгредієнтів, яким повинна бути додана якась певна лікарська форма, лікар звертається до фармацевта зі стандартним формулюванням: «Змішай, щоб вийшла (. Мазь, емульсія і т д.)». У кожному такому формулюванні використовується у формі кон'юктива дієслово *fiō, fieri* - «виходити», «утворюватися».

Модель рецептурного формулювання з дієсловом *fiō, fieri* – «виходити», «утворюватися»: ***misce (ut) fiat*** + назва лікарської форми в **Nom. sing.**

Misce, ut fiat pulvis. – Змішай, щоб вийшов порошок.

Саме дієслово і назва лікарської форми ставляться в однину при виписуванні порошків, мазей, паст, лініментів, емульсій, супозиторіїв і в множині - при виписуванні зборів. Слово *species, -erum (F)* у значенні «збір», що відноситься до V відміни, вживається тільки у множині **Pluralis**: ***Misce, fiant species.***

Зразок рецепту з формулюванням ***fiō, fieri***

I. Перекласти рецептурні формули:

1. Змішай, нехай утвориться мазь.
2. Змішай, нехай утвориться збір.

II. Перекласти рецепт. Написати слова з *Designatio materiae* у словниковій формі.

Візьми: Кофеїну 0,1

Цукру 0,2

Змішай, нехай утвориться порошок.

Видай такі дози числом 10

Познач: По 1 порошку 2 рази на день.

Еталон відповіді

- I. 1. Misce, fiat unguentum.
2. Misce, fiant species.
- II. D.m.: Coffeinum, i n кофеїн
Saccharum, i n цукор
Recipe: Coffeini 0,1
Sacchari 0,2
Misce, fiat pulvis.
Da tales doses numero 10
Signa: По 1 порошку 2 рази на день.

Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу § 183 впр. 1, 2 усно; впр. 3 письмово.

III. Заключна частина заняття: (5хвилин)

- а) підведення підсумків, виставлення оцінок
б) подача домашнього завдання Засвоїти матеріал § 178 – 182.
§ 183 впр. 4, 5 письмово.
Вивчити лексику § 186.
Valete, studentes! – Vale, magistra!

Змістовий модуль 3. Структура рецепта

ЗАНЯТТЯ №11

Тема заняття: Рецепт та його структура. Додаткові написи на рецепті. 2 год.

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Знати генеральні фармацевтичні терміни, способи словотворення та типові структури найменувань лікарських засобів та препаратів.
- Ознайомитися з документом, який називається “рецепт”;
- Знати будову та зміст кожної частини рецепта, розуміти її значення в структурі рецепта;
- Сприймати свідомо граматичну будову рецептурного рядка;

- Розуміти сучасні способи виписування рецепта;
- Знати основні правила виписування простих та складних рецептів латинською мовою (прописна, рядкова літера, послідовність виписування інгредієнтів).
- Вміти виписувати рецепти латинською мовою.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Перевірка домашнього завдання, повторення та систематизація вивченого матеріалу (25хв),
2. Словниковий диктант (15 хв)
3. Пояснення нового матеріалу (40 хв)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Перевірка домашнього завдання: повторення вивченого матеріалу – Засвоїти метріал § 178 – 182 с. 221-226 .Дієслово – загальні відомості. Наказовий спосіб. Вживання дієслів у рецептах.

1.1. Перевірка письмового завдання § 183 впр. 4, 5 письмово.

2. Перевірка засвоєної лексики -словниковий диктант § 186 с.228-229.

3. Пояснення нового матеріалу: (за підручником)

Рецепт – це письмове звернення лікаря в аптеку з проханням про виготовлення, видачу та спосіб вживання ліків.

Наприклад: *Recipe: Tincturae Convallariae 15 ml*

Da.

Signa: По 15 крапель 3 рази на добу.

Структура рецепта

Inscriptio – штамп лікувального закладу

Datum-дата виписування рецепту

Nomen aegroti-прізвище, ініціали хворого

Aetas aegroti-вік хворого

Nomen medici-прізвище та ініціали лікаря

Invocatio-традиційне звернення до лікаря

Designatio materialium-позначення речовин з вказанням їх кількості

Praescriptio-«пропись» на латинській мові

Signatura-«позначення» , яке складається зі слова Signa познач чи Signetur позначити **Subscriptio et sigillum personale medici** –підпис лікаря, яка скріплена особистим друком.

- запам'ятайте схеми граматичної залежності рецептурного рядка:
 - розгорнутого припису
 - скороченого припису;
- при виписуванні таблеток, драже, супозиторіїв, очних плівок скороченим приписом назви лікарських форм вказуються в Acc. plur.:
 - Recipe: Tabulettas... obductas
 - Recipe: Dragees...
 - Recipe: Suppositoria...
- при розгорнутому приписі таблетки і драже вказуються в Acc. plur., а супозиторії- в Nom. sing.:
 - Da tales doses N.... in tabulettis (obductis).
 - Da tales doses N.... in dragees.
 - Misce, fiat suppositorium rectale (vaginale)
- схема сучасних приписів:

<p>розгорнутий (традиційний)</p> <p>інгредієнти в Gen. Sing.</p> <p>дозування</p> <p>рецептурні формули: Misce, fiat suppositorium rectale. Da tales doses N ...in tabulettis.</p>	<p>скорочений</p> <p>лікарська форма в Acc. plur. лікарська речовина в Gen. sing.</p> <p>кількість ліків в 1 таблетці</p> <p>кількість ліків на курс лікування</p>
--	--
- запам'ятайте керування прийменників (Accusativus, Ablativus, подвійне керування).

Структура рецептурного рядка

Основний зміст рецепта представлено в designatio materialium. Зі звернення Recipe починається латинська частина рецепта, побудована за правилами латинської граматики.

Кожний лікарський засіб виписують на окремому рецептурній рядку і з великої літери. З великої літери пишуть також назви лікарських речовин і рослин всередині рядка.

Назви лікарських речовин або препаратів граматично залежать від їх дози (кількості) і ставляться у родовому відмінку.

Правила пропису рецептів

<p>Recipe: Solutionis Iodi spirituosae 5% 2 ml</p> <p>Tannini 3,0</p> <p>Glycerini 10,0</p> <p>Misce. Da</p> <p>Signa: для змазування ясен</p>	<p>Візьми: спиртового розчину йоду 5% 2 мл</p> <p>Таніна 3,0</p> <p>Гліцерина 10,0</p> <p>Змішай. Видай</p> <p>Познач: для змазування ясен</p>
<p>Recipe: Iodoformii 2,5</p> <p>Vaselini ad 25,0</p> <p>Misce fiat unguentum</p> <p>Signa: мазь</p>	<p>Візьми: Йодоформа 2,5</p> <p>Вазеліна до 25,0</p> <p>Змішай, нехай утвориться мазь</p> <p>Познач: мазь</p>

Кількість твердих або сипучих лікарських речовин виписують в грамах, причому слово «грам» опускають, а цифра позначається десятковою дріб'ю, наприклад:
Recipe: Unguenti Zinci 30,0

Recipe: Anaesthesini 0,3

Recipe: Extracti Belladonnae 0,015.

Кількість рідких лікарських засобів вказують в об'ємних одиницях - в мілілітрах, рідше в грамах, наприклад:

Recipe: Olei Vaselini 30 ml (30,0)

Recipe: Extracti Crataegi fluidi 20 ml

Recipe: Solutionis Acidi borici 2% – 1,5 ml.

Якщо прописують рідкий лікарський засіб в кількості менше 1 мл, то він дозується в краплях: слово крапля (краплі) ставлять у знахідний відмінок однини (guttam) або множини (guttas); кількість крапель позначають римською цифрою. наприклад:

Recipe: Solutionis Adrenalini hydrochloridi 0,1% guttam I

Recipe: Olei Menthae piperitae guttas V.

При прописуванні антибіотиків дозування зазвичай вказується в біологічних одиницях дії (ОД), наприклад:

Recipe: Benzylpenicillini-natrii 250000 ОД.

Якщо два або кілька лікарських засобів прописують поспіль в однаковій кількості, то дозу вказують тільки один раз при останньому з них, а перед цифрою ставлять слово ana (порівну), наприклад:

Recipe: Amidopyrini

Analgini ana 0,25

Da tales doses numero 12 in tabulettis

Signa: По 1 таблетке при головному болю.

Якщо пропис не умістився на одному рядку, то його продовжують на наступному, відступивши від початку рядку так, щоб позначення дози знаходилося праворуч.

Існує два сособи прописування деяких лікарських препаратів:

Розгорнутий спосіб прописування лікарського препарату передбачає перелік всіх вхідних в нього інгредієнтів (лат *ingrediens*, *-ntis* - «вхідний») із зазначенням кількості кожного з них. Такий пропис часто закінчується формулюванням - *Misce, fiat*.

Наприклад:

Recipe: Xeroformii 1,0

Zinci oxydi 5,0

Lanolini

Vaselini ana 10,0

Misce, fiat unguentum

Da.

Signa: Наносити на уражені ділянки шкіри.

При **скороченому способі** прописування препарату в одному рецептурному рядку вказують лікарську форму, діючу лікарську речовину і дозу або кількість на курс лікування. наприклад:

Recipe: Unguenti Xeroformii 3% 10,0

Detur

Signetur: Очна мазь.

Переважає скорочений спосіб виписування рецептів, так як більшість лікарських препаратів стандартні і надходять в аптечну мережу в готовому вигляді.

Додаткові написи на рецептах

При необхідності термінового виготовлення і відпуску ліків пишеться зверху праворуч *Cito!* - Швидко! або *Statim!* - негайно! (Особливо при отруєнні). Надпис підкреслюють і в кінці її ставлять знак оклику.

Для тривалого курсу лікування зверху праворуч можна написати *Repete!* - Повтори! *Repete bis!* *Repete ter!* - Повтори двічі! Повтори тричі!

Скорочення в рецептах

При виписуванні рецептів медики користуються загальноприйнятими скороченнями. Зазвичай скорочуються стандартні рецептурні формули, назви лікарських форм і частин рослин. Скорочене позначення близьких за найменуванням інгредієнтів, що не дозволяє встановити, який саме лікарський засіб прописано, не допускається.

Скорочення	Повний запис	Значення
Aa	Ana	по, порівну
ac., acid.	Acidum	кислота
ad us. ext.	ad usum externum	для зовнішнього застосування
ad us. int.	ad usum internum	для внутрішнього застосування
aq. destill.	aqua destillata	вода дистильована
comp., cps.,cpt	compositus,a,aum	складний
concent	concentratus, a, um	концентрований
cort	cortex	кора
D.	Da. (Detur.)	Видай. (Нехай буде видано.)
dec., dct.	decoctum	відвар
dep.	depuratus	очищений
dil.	dilutus, a, um.	розведений
D.t.d.	Da (Detur) tales doses	Видай. (Нехай будуть видані) такі дози
em., emuls.	emulsum	емульсія
empl.	emplastrum	пластир
extr.	extractum	екстракт
fl.	flos	квітка
fluid.	fluidus, a, um.	рідкий
fol.	folium	лист
fr.	fructus	плід
gran.	granulum	гранула
gtt.	guttam	крапель

gtts.	guttas	краплі
hb.	herba	трава
in amp.	in ampullis	в ампулах
in caps	in capsulis	в капсулах
in tab.	in tabulettis	в таблетках
in vitr. nigr.	in vitro nigro	в темній склянці
inf.	infusum	настій
linim.	linimentum	лінімент
liq.	liquor	рідина
M.	Misce. (Misceatur.)	Змішай. (Нехай буде змішано)
M.f.	Misce, fiat (fiant)	Змішай, нехай утвориться (утворяться)
mixt.	mixtura	мікстура
mucil.	mucilago	слиз
N.	numero	числом
obd.	obductus, a, um	покритий оболонкою
ol.	oleum	масло
past.	pasta	паста
praec., pct.	praecipitatus, a, um	обкладений
pro inject.	pro injectionibus	для ін'єкцій
pulv.	pulvis	порошок
q.s.	quantum satis	скільки потрібно
r., rad.	radix	корінь
Rp.:	Recipe	Візьми
rectif.	rectificatus, a, um	очищений
rhitz.	rhizoma	кореневище
S.	Signa. (Signetur.)	Познач. (Нехай буде позначено)
sem.	semen	насіння
sicc.	siccus, a, um	сухий
simpl.	simplex	простий
sir.	sirupus	сироп
sol.	solutio	розчин
sp., spec.	species	збір
spir.	spiritus	спирт
Steril.!	Sterilisa! (Sterilisetur!)	Простерилізуйте! (Нехай буде
supp.	suppositorium	простерилізовано) супозиторій; свічка
susp.	suspensio	суспензія
tab.	tabuletta	таблетка
t-ra, tinct., tct.	tinctura	настойка
ung.	unguentum	мазь

Дієслівні форми в рецепті

При виписуванні рецепта використовуються лаконічні дієслівні формули в наказовому способі. Кількість цих формул невелика, вони стандартні і їх потрібно запам'ятати.

Recipe	Візьми
Misce	Змішай
Sterilisa!	Простерилізуй!
Da	Видай
Da tales doses	Видай такі дози
numero...	числом...
Signa	Познач

Крім форм наказового способу можуть бути використані форми латинського умовного способу пасивного залогу, які мають практично те ж значення.

Misceatur Sterilisetur!	Нехай буде змішано (Змішати) Нехай буде простерилізовано! (Простерилізувати!)
Detur Dentur tales doses numero...	Нехай буде видано (Видати) Нехай будуть видані такі дози числом...(Видати такі дози числом...)
Signetur	Нехай буде позначено. (Позначити)

Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу § 187 впр. 2 письмово.
§ 198 впр. 3, 4 письмово

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

- а) підведення підсумків, виставлення оцінок
- б) подача домашнього завдання Засвоїти матеріали § 193 – 197.
§ 198 впр. 5 письмово.
§ 201 впр. 3 письмово. Вивчити лексику § 200.
Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №12

Тема заняття: Вживання прийменників у рецептах. Граматичні структури з прийменниками. 2 год.

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
2. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В.. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А. Учебник латинського языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Знати генеральні фармацевтичні терміни, способи словотворення та типові структури найменувань лікарських засобів та препаратів, структуру та написання рецептів.

- Знати та вміти використовувати прийменники у рецептах.
- Знати граматичні структури з латинськими прийменниками.
- Знати найбільш вживані прийменники з Acc. та Abl.
- Засвоїти керування прийменників (Accusativus, Ablativus, подвійне керування).

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Перевірка домашнього завдання, повторення та систематизація вивченого матеріалу (25хв),
2. Словниковий диктант та проведення самостійної роботи (15 хв)
3. Пояснення нового матеріалу (40 хв)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1.Перевірка домашнього завдання: повторення вивченого матеріалу – Засвоїти матеріали § 193 – 197.

§ 198 впр. 5 письмово.

§ 201 впр. 3 письмово. Вивчити лексику § 200, повторити лексику § 186.

2.Перевірка засвоєної лексики § 186 с.228-229, § 200 -словниковий диктант та самостійна робота № 20 за посібником . 15 хв.

3.Пояснення нового матеріалу (за підручником):

1. Знахідний відмінок (Accusativus).

Accusativus -це відмінок прямого доповнення; який відповідає на питання «кого?» і «що?» Для зручності спочатку окремо запам'ятовуються закінчення цього відмінка, які мають іменники і прикметники середнього роду, а потім закінчення іменників і прикметників чоловічого і жіночого родів.

Правила середнього роду

1. Закінчення Acc. sing. співпадає з закінченням Nom. sing. даного слова: наприклад *linimentum compositum, semen dulce*.

2. Закінчення Acc. pl. співпадає з закінченням Nom. pl. Та незалежно від відміни завжди -а(-ia): наприклад, *linimenta composita, semina dulcia*.

Закінчення **-ia** мають лише іменники сер. р. на **-e, -al, -ar** (III відміна) та всі прикметники 2-ї групи (III відміна).

Чоловічий та жіночий рід. Іменники та прикметники чоловічого та жіночого родів в **Acc. sing.** мають спільний кінцевий елемент **-m**, а в **Acc. pl.** – **-s**;

Закінчення **-im** в **Acc. sing.** мають грецькі іменники на **-sis** типу *dosis, is* (f) та деякі латинські іменники: *pertussis, is* (f).

2. Аблятив (Ablativus)

Ablativus- це відмінок, відповідний орудному відмінку; відповідає на питання «ким?», «чим?». Крім того, він виконує функції деяких інших відмінків.

Закінчення аблятива наведені в таблиці

Спряження	Singularis	Pluralis
I	-a	-is
II	-o	-is
III	-e (-i)	-ibus
IV	-u	-ibus
V	-e	-ebus

Закінчення **-i** в **Abl. sing.** приймають:

- 1) іменники на **-e, -al, -ar**;
- 2) прикметники 2-ї групи;
- 3) рівноскладні іменники грецького походження на **-sis** типа *dosis*.

3. Прийменники

1. Прийменники, що вживаються у знахідному відмінку.

Ad	до, при, для	ad 20,0 — до 20,0 ad usum internum — для внутрішнього употреблення ad decubitus — при пролежнях
Contra	проти	contra tussim — проти кашля
Inter	між	inter costas — між ребрами
Post	після	post mortem — після смерті, помертньо

2. Прийменники, що вживаються у аблятиві.

Cum	с	cum extracto — с екстрактом
Ex	из	ex aqua — из воды
Pro	для	pro injectionibus — для инъекцій

3. Прийменники, що вживаються або у знахідному відмінку, або у аблятиві.

Прийменники **in – в, на** и **sub – під** керують двома відмінками залежно від поставленого питання. Питання «куди?», «У що?» Потребують знахідного відмінка, питання «де?», «У чому?» - Аблятива.

Приклади вживання прийменників з подвійним керуванням

в склянку	куда?	in vitrum (Acc.)
в склянке	где?	in vitro (Abl.)
под язык	куда?	sub linguam (Acc.)
под языком	где?	sub lingua (Abl.)

Найбільш вживані рецептурні формулювання і професійні вираження із прийменниками

<i>ex tempore</i>	по мірі вимоги
<i>in ampullis</i>	в ампулах
<i>in capsulis</i>	в капсулах
<i>in tabulettis</i>	в таблетках
<i>in tabulettis obductis</i>	в таблетках, вкритих оболонкою
<i>in vitro</i>	в пробірці, в лабораторних умовах
<i>in vitro nigro</i>	в темній склянці
<i>in vivo</i>	на живому організмі
<i>in sacculo</i>	в пакетику
<i>in scatula</i>	в коробочці
<i>per inhalationem</i>	за допомогою інгаляції
<i>per os</i>	через рот, перорально
<i>per rectum</i>	через пряму кишку
<i>per se</i>	в чистому вигляді
<i>pro auctore (pro me)</i>	для автора (для мене) (термін вживається замість прізвища лікаря, якщо він прописує рецепт для себе)
<i>pro die</i>	на день, добова доза на один прийом
<i>pro dosi</i>	разова доза
<i>pro infantibus</i>	для дітей
<i>pro inhalatione</i>	для інгаляції
<i>pro injectionibus</i>	для ін'єкцій
<i>pro narcosi</i>	для наркозу
<i>pro rentgeno</i>	для рентгену

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) подача домашнього завдання Засвоїти матеріал § 188 – 190.

§ 198 впр. 2 письмово.

§ 201 впр. 2 письмово.

Вивчити лексику § 191 Valete, studentes! – Vale, magistra!

Змістовий модуль 4. Хімічна номенклатура

ЗАНЯТТЯ №13

Тема заняття: Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів. 2 год.

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

2. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В.. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Знати генеральні фармацевтичні терміни, способи словотворення та типові структури найменувань лікарських засобів та препаратів, структуру та написання рецептів.
- Уміти транслітерувати українські назви хімічних елементів латинською мовою;
- Уміти перекладати назви хімічних елементів латинською мовою;
- Знати алгоритм утворення назв кислот латинською мовою;
- Уміти використовувати алгоритм утворення назв оксидів, пероксидів;
- Знати особливості утворення назв закисів латинською мовою;
- Уміти знаходити частотні відрізки в українських назвах хімічних елементів і грамотно транслітерувати їх латинською мовою.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови)

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Перевірка домашнього завдання, повторення та систематизація вивченого матеріалу (15хв),

2. Словниковий диктант та проведення самостійної роботи (25 хв)

3. Пояснення нового матеріалу (40 хв)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1.Перевірка домашнього завдання: повторення вивченого матеріалу Засвоїти матеріал § 188 – 190.

§ 198 впр. 2 письмово.

§ 201 впр. 2 письмово.

2.Перевірка засвоєної лексики § 191 с.233-234, словниковий диктант та самостійна робота № 21 за посібником .

3.Пояснення нового матеріалу (за підручником)

Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, оксидів.

Всі латинські назви хімічних елементів–іменники сер. р. II відміни, окрім двох: *Sulfur, -uris (n)* (III відміна) – сірка, *Phosphorus, -i (m)* (м. р.) – фосфор. Хімічні символи походять від латинських назв елементів і відображають їх орфографічні особливості:

Ca – *Calcium*,

K – *Kalium*,

P – *Phosphorus*,

Fe – *Ferrum* та ін.

Слід запам'ятати орфографію наступних частотних відрізків з хімічним значенням:

hydr- (грец. *hydor* – «вода»), відображає наявність водороду, води або гідроксильної групи:*hydrocortisonum, -i (n)* – гідрокортисон;

hydrochloridum, -i (n) – гідрохлорид;

ox(y)- (грец. *oxys* – «кислий»), позначає наявність кислороду:

oxylinum, -i (n) – оксилін;

oxolinum, -i (n) – оксолін;

peroxydum, -i (n) – пероксид.

2. Назви кислот

Латинські назви кислот складаються з іменника **acidum, -i (n)** – «кислота» та узгодженого з ним прикметника 1-ї групи. До основи найменування кислотоутворюючого елемента додається суфікс **-ic-um** або **-os-um**.

Суфікс -ic- вказує на максимальний ступінь окислення і відповідає в українських прикметниках суфіксам -н- (а), -єв- (а) або ов (а), **наприклад:** *acidum sulfur-ic-um* – сірчана кислота; *acidum barbitur-ic-um* – барбітурова кислота; *acidum fol-ic-um* – фолієва кислота.

Суфікс -os – вказує на низьку ступінь окислення і відповідає українському прикметнику з суфіксом -ист-(а); **наприклад:** acidum sulfur-os-um – сірчиста кислота; acidum nitros-um – азотиста кислота.

3. Назви оксидів

Назви оксидів складаються з двох слів: перше - найменування елемента (катіона) у род. відм. (неузгоджене означення), друге - групове найменування оксиду (аніон) у наз. відм. (відмінюється). Відрізок -оху- вказує на присутність кисню, а приставки уточнюють структуру з'єднання:

oxydum, -i (n) – оксид; **peroxydum, -i (n)** – пероксид; **hydroxydum, -i (n)** – гідроксид.

Приклади

назва

оксидів:

ZnO	zinci oxydum	цинка оксид
H ₂ O ₂	hydrogenii peroxydum	водорода пероксид
Al(OH) ₂	aluminii hydroxydum	алюмінія гідроксид

Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу § 206 впр. 3 усно
Робота з картками.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

- підведення підсумків, виставлення оцінок
- подача домашнього завдання Засвоїти матеріал § 202 – 204.
§ 206 впр. 4 письмово.
§ 209 впр. 3 письмово.
Вивчити лексику стор. 246 – таблиця; § 208.
Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №14

Тема заняття: Принципи будовання назв солей. 2 год.

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

- Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
- Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В.. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

- Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
- Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
- Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинського язика. *Lingua Latina* / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Уміти утворювати назви солей кисневмісних та безкисневих кислот, кислих та основних солей латинською мовою, знати їх словникову форму;
- Уміти використовувати ці назви при виписуванні рецептів;
- Уміти візуально визначати в назві лікарського засобу частотні відрізки;
- Уміти використовувати алгоритм утворення назв оксидів, пероксидів;
- Знати особливості утворення назв закисів латинською мовою;

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Перевірка домашнього завдання, повторення та систематизація вивченого матеріалу (15хв),
2. Словниковий диктант та проведення самостійної роботи (25 хв)
3. Пояснення нового матеріалу (40 хв)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Перевірка домашнього завдання: повторення вивченого матеріалу: Засвоїти матеріал § 202 – 204.

§ 206 впр. 4 письмово.

§ 209 впр. 3 письмово.

Вивчити лексику стор. 246 – таблиця; § 208.

2. Перевірка засвоєної лексики § 208 с.250-251, словниковий диктант та самостійна робота № 22 за посібником .

3. Пояснення нового матеріалу (за підручником):

Принципи утворення назв солей

Назви солей утворюють з двох іменників: найменування катіона, що стоїть на першому місці у род. відм., і найменування аніона, що стоїть на другому місці у назив. відм. Деякі назви ефірів утворені таким же чином.

Найменування аніонів утворюють шляхом приєднання до коренів латинських назв кислот стандартних суфіксів *-as, -is, -idum*.

З суфіксами -as та -is утворюють найменування аніонів в солях кислородних кислот, а з суфіксом -id-um – в солях безкислородних кислот. Найменування аніонів з суфіксами -as, -is – іменники III відміни чол. р., а найменування аніонів з суфіксом -id-um – іменники II відміни сер. р.

Найменування аніонів

Модель словарной формы		Род	Склонение	Примеры на латинском языке	Примеры на русском языке	
Nom	Gen.				суффикс	наименование анионов
-as	-atis	m	III	sulfas, atis m	-ат	сульфат
-is	-itis	m	III	sulfis, itis m	-ит	сульфит
-id-um	-id-i	n	II	sulfidum, i n	-ид	сульфид

Назви аніонів основних солей утворюються з префіксом sub-, а назви аніонів кислих солей – з префіксом hydro-, наприклад: subgallas, -atis (m) – основний галлат; hydrocarbonas, -atis (f) – гидрокарбонат.

Приклади назв солей

Magnii sulfas – сульфат магнія.

Natrii nitris – натрія нітрат.

Platyphyllini hydrotartras – гідротартрат платифіліна.

Bismuthi subnitras – основний нітрат вісмута.

Hydrargyri cyanidum – ціанід ртуті.

Cocaini hydrochloridum – гідрохлорид кокаїну.

Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу

§ 209 впр. 2 письмово.

§ 213 впр. 2 письмово. § 213 впр. 3 письмово.

§ 216 впр. 4 письмово.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) подача домашнього завдання Засвоїти матеріал § 210 – 211.

§ 213 впр. 2, 4, 5, 6 письмово.

Вивчити лексику § 215, 217.

§ 219 впр. 1, 3, 4 письмово.

Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №15

Тема заняття: Назви складних ефірів. Особливості орфографії деяких назв катіонів солей. 2 год.

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
2. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В.. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
4. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. *Lingua Latina* / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Уміти утворювати назви солей кисневмісних та безкисневих кислот, кислих та основних солей латинською мовою, знати їх словникову форму;
- Уміти використовувати ці назви при виписуванні рецептів;
- Уміти візуально визначати в назві лікарського засобу частотні відрізки;
- Уміти використовувати алгоритм утворення назв оксидів, пероксидів;
- Знати особливості утворення назв закисів латинською мовою;
- Знати алгоритм утворення найменувань аніонів в латинських назвах солей;
- Знати особливості утворення назв складних ефірів в латинській термінології.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Перевірка домашнього завдання, повторення та систематизація вивченого матеріалу (15хв),
2. Словниковий диктант та проведення самостійної роботи (25 хв)
3. Пояснення нового матеріалу (40 хв)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Перевірка домашнього завдання: Засвоїти матеріал § 210 – 211.

§ 213 впр. 2, 4, 5, 6 письмово.

Вивчити лексику § 215.

§ 219 впр. 1, 3, 4 письмово.

2. Проведення самостійної роботи за посібником та словникового диктанту за лексичним матеріалом § 215.

3. Пояснення нового матеріалу: (за підручником)

Назви складних ефірів. Частотні відрізки в найменуваннях вуглеводневих радикалів.

1. Найменування вуглеводневих радикалів, утворені з суфіксом *-yl*, зазвичай входять до складу складного слова - назви лікарської речовини, наприклад: *benzylpenicillinum*, *aethylmorphinum*, *acidum acetylsalicylicum*.

2. Слід запам'ятати орфографію наступних частотних відрізків з хімічним значенням, що відображають наявність:

а) **meth**-метильної групи;

б) **aeth**-етильної групи;

в) **phen**-фенільної групи;

г) **benz**-бензольної групи.

3. Дуже рідко назви радикалів виступають як самостійні слова. У такому випадку вони закінчуються на *-ium*, *-ii* (n), наприклад: *Methylii salicylas* – метилсаліцилат (метильний ефір саліцилової кислоти); *Phenylīi salicylas* – фенілсаліцилат (фенільний ефір саліцилової кислоти); *Amylii nitris* – амільнітри (ізоамільний ефір азотної кислоти). Ці назви ефірів латинською мовою складаються з двох слів, а українською - з одного.

Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу

§ 213 впр. 3 письмово.

§ 216 впр. 4 письмово.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) подача домашнього завдання Засвоїти матеріал § 217.

§ 219 впр. 1, 3, 4 письмово.

Valete, studentes! – *Vale, magistra!*

ЗАНЯТТЯ №16

Тема заняття: Структура деяких назв ліків та їх вживання в рецептах. Порядок слів у багатослівному фармацевтичному терміні. 2 год.

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.
2. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В.. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.
1. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.
2. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.
3. Тананушко К.А. Учебник латинского языка. *Lingua Latina* / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Знати структуру назв ліків та їх вживання в рецептах;
- Уміти використовувати ці назви при виписуванні рецептів;
- Уміти візуально визначати в назві лікарського засобу частотні відрізки;
- Знати порядок слів у багатослівному фармацевтичному терміні.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хв)

II. Основна частина:

1. Перевірка домашнього завдання, повторення та систематизація вивченого матеріалу (15хв),
2. Словниковий диктант та проведення самостійної роботи (25 хв)
3. Пояснення нового матеріалу (40 хв)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття, подача домашнього завдання (5 хв)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes* – *Salve, magistra*

- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1.Перевірка домашнього завдання: повторення вивченого матеріалу:

Засвоїти матеріал § 217.

§ 219 впр. 1, 3, 4 письмово.

2. Перевірка засвоєної лексики § 217 , словниковий диктант та самостійна робота № 23 за посібником для самостійних робіт для студентів медичних факультетів. 15 хв.

3.Пояснення нового матеріалу: (за підручником).

Структура деяких назв ліків та їх вживання в рецептах. Порядок слів у багатослівному фармацевтичному терміні.

Виконання тренувальних вправ на закріплення матеріалу: § 219 впр. 5, 6 письмово-за підручником.

Виконання додаткових вправ:

Перекладіть рецепти українською мовою:

1. Rp.: Tabulettas Ephedrīni hydrochlorīdi 0,025 numĕro 10.

Da. Signa: По 1 таблетці 1-2 рази на день

2. Rp.: Tabulettas Dimecolīni 0,025 obductas numĕro 50

Da. Signa. По 1 таблетці 2 рази на день.

3. Rp.: Amidopyrīni 0,25

Coffeīni-natrii benzoātis 0,1

Da tales doses numĕro 10 in tabulettis

Signa: По 1 таблетці 3 рази на день

4. Rp.: Ephedrīni hydrochlorīdi

Dimedrōli ana 0,025

Misce, fiat pulvis

Dentur tales doses numĕro 10

Signa: По 1 порошку 3 рази на день

5. Rp.: Pulvĕris Xeroformii subtilissīmi 10,0

Misce. Da. Signa: Присипка

6. Rp.: Ferri reducti 1,0

Dentur tales doses numĕro 15 in capsūlis gelatinōsis

Signa: По 1 капсулі 3 рази на день після їди

7. Rp.: Corticis Frangūlae

Foliōrum Menthae piperītae

Rhizomātis cum radicībus Valeriānae ana 15,0

Misce, fiant species

Detur in saccūlo chartaceo

Signĕtur: 1 столову ложку заварити склянкою кип'ятку, настояти

20 хв., процідити. Приймати по півсклянки 2 рази на день.

8. Rp.: Speciĕrum antiasthmaticārum 100,0

Da. Signa. Під час приступів бронхіальної астми курити, як цигарку.

9. Rp.: Granulōrum Orāzi 100,0

Da. Signa: По 1 чайній ложці гранул 3 рази на день під час їди.

10. Rp.: Granulōrum Aethazōli-natrii pro infantibus 60,0

Da. Signa: Розчинити гранули в свіжокип'яченій воді, підігрітій до 30-40⁰С, періодично взбовтувати протягом 30 хв.

Дітям у віці 3-4 р. – 15 мл через кожні 4 години.

11. Rp.: Dragee Aminazīni 0,025 numĕro 12

Da. Signa: По 1 драже 2 рази на день

12. Rp.: Membranūlas ophthalmicas cum Neomycīni sulfate 0,0012 numĕro 30.

Da. Signa: Класти в кон'юнктивальний мішок по 1 плівці 2 рази на день.

13. Rp.: Dragee "Hendevītum" numĕro 50

Da. Signa: По 2 драже на день.

14. Rp.: Tabulettas Furadonīni 0,03 enterosolubīles pro infantibus numĕro 20.

Da. Signa: По 1 таблетці 3 рази на день.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

б) подача домашнього завдання Засвоїти матеріал § 222 впр. 2, 4, 5, 6, 7 письмово, підготуватися до контрольної роботи з фармацевтичної термінології та підсумкового модульного контролю, повторити матеріал.

Valete, studentes! – Vale, magistra!

ЗАНЯТТЯ №17-18

Тема заняття: Рішення типових задач. Підсумковий контроль модуля 2.- 4год

Методичне забезпечення заняття:

Основна література

1. Латинский язык и основы медицинской терминологии / Под общ. ред. М.Н. Чернявского. – Мн.: Выш. шк., 1989. – 352 с.

2. Комплект тестів для ПМК.

Додаткова література:

1. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. – 3-е изд. – Гродно: ГрГМУ, 2007. – 143 с.

2. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. – Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. – 128 с.

3. Цисык А. З., Шевченко Г. И. Латинский язык для биологов: Учеб. пособие / А. З. Цисык, Г. И. Шевченко. – Мн.: БГУ, 2008 г. – 132 с.

4. Тананушко К.А. Учебник латинського языка. Lingua Latina / Сост. К.А. Тананушко. – Минск: Харвест, 2007. – 448 с.

Мета заняття:

Практична:

- Повторення та закріплення вивченого матеріалу з теми «Фармацевтична термінологія»
- Актуалізація знань з теми структура та правила написання рецептів, генеральних фармацевтичних термінів.
- Уміти візуально визначати в назві лікарського засобу частотні відрізки;
- Знати порядок слів у багатослівному фармацевтичному терміні.

Розвиваюча:

- Розвиток пам'яті (зорової та слухової);
- Розвиток фонетичних вмінь та навичок
- Розширення лексичного запасу студентів

Виховна:

- Прищеплювати інтерес до вивчення іноземної мови (зокрема до латинської мови);

План заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент (5хвилин)

II. Основна частина:

1. Повторення вивченого матеріалу, перевірка домашнього завдання (35 хвилин)
2. Написання підсумкової контрольної роботи з теми «Фармацевтична термінологія» (45 хвилин)
3. Виконання контрольних тестів (45 хвилин)

III. Заключна частина – підведення підсумків заняття (10 хвилин)

Хід заняття:

I. Вступна частина - організаційний момент – 5 хв

- привітання *Salvete, studentes – Salve, magistra*
- перевірка відсутніх
- фонетична зарядка:

II. Основна частина

1. Повторення вивченого матеріалу. Перевірка домашнього завдання. Засвоїти матеріал § 222 впр. 2, 4, 5, 6, 7 письмово-студенти читають один за одним, викладач здійснює контроль.

2. Написання підсумкової контрольної роботи з теми «Фармацевтична термінологія»

ВАРІАНТ 1

I. Перекласти українською мовою:

1. *Unguentum Zinci*. 2. *Infusum foliōrum Urtīcae*. 3. *Decoctum baccārum Myrtilli*. 4. *Infusum herbae Absinthii*. 5. *Suppositoria cum extracto Opii*. 6. *Tinctūra foliōrum Hyoscyāmi*. 7. *Suppositoria cum Novocaīno*.

II. Перекласти латинською мовою:

1. Настій листків шавлії. 2. Соняшникова олія. 3. Оливкове масло. 4. Персикове масло. 5. Відвар ягід чорниці. 6. Відвар листків ведмежих вушок. 7. Настій трави звіробою. 8. Гліцерінова мазь (мазь гліцерину).

III. Перекласти рецепти:

a) українською мовою:

1. *Resīpe:* *Foliōrum Malvae*
Foliōrum Farfārae aa 25,0
Foliōrum Salviae 30,0
Misce Da.

2. Recіpe: *Signa:* Для полоскання.
 Herbae Herniariae
 Foliōrum Uvae ursi
 Foliōrum Salviae aa 10,0
 Misce Da.
Signa: 1 ст. ложка суміші на склянку кип'ятку.
3. Recіpe: Proseīni 0,01
 Sacchāri 0,2
 Misce, fiat pulvis
 Dentur tales doses numēro 20.
Signētur: По 1 порошку 3 рази на день.
4. Recіpe: Antipyгiни 0,3
 Pantopōni 0,2
 Extracti Belladonnae 0, 01
 Butyri Cacao 1,5
 Misce , fiat suppositorium
 Dentur tales doses numēro 6
Signētur: По 1 свічці перед сном

б) латинською мовою:

1. Візьми: Борної кислоти 0,4 мл
 Ментолу 0,05 мл
 Вазеліну до 10,0
 Змішай щоб утворилась мазь.
 Видай.
 Познач: Зовнішнє.
2. Візьми: Мазі гідрокортизону 0,5% 5,0
 Видай.
 Познач: Зовнішнє.
3. Візьми: Еуфіліну 0,3
 Масла какао 3,0
 Змішай, щоб утворилась свічка.
 Хай будуть видані такі дози числом 10.
 Позначити: По 1 свічці на ніч.
4. Візьми: Настоянки пустирника 30 мл
 Хай буде змішано. Хай буде видано.
 Хай буде позначено: По 30 крапель 3-4 рази на день.
5. Візьми: Соку алое 100мл
 Видай.
 Познач: По 1 чайній ложці 2-3 рази на день.
6. Візьми: Сиропу ревеня 30,0
 Видай.
 Познач: По ст. ложці 3 рази на день.

3. Виконання тестів підсумкового модульного контролю за варіантами.

III. Заключна частина заняття: (5 хвилин)

а) підведення підсумків, виставлення оцінок

Valete, studentes! – Vale, magistra!

Список використаних джерел:

1. Авксентьева А. Г. Латинский язык и основы терминологии / Альбина Георгиевна. — [3-е изд., доп.]. — Ростов-на-Дону : Изд-во "Феникс", 2002. — 288 с.
2. Беляева О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. Беляева, І. Сологор. — К. : ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.
3. Городкова Ю.И. Латинский язык. — М.: Медицина, 1988
4. Закалюжний М. М. Латинська мова і основи медичної термінології : [підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредит.] / М. М. Закалюжний, Г. Б. Паласюк. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. — 424 с
5. Закалюжний М. М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. — К. : Здоров'я, 1993. — 224 с.
6. Закалюжний Т.Т.. Посібник з анатомічної та клінічної термінології. — Київ, 1997.
7. Казаченок Т.Г. Фармацевтический словарь. Латинско-русский. Русско-латинский. — Минск, Высшая школа, 1977.
8. Козовик І. Я. Латинська мова : [підр. для студ. вищ. мед. закл.] / І. Я. Козовик, Л. Д. Шіпайло. — [2-е вид., перероб.]. К. : Вища школа, 1993. - 248 с.
9. Кондратьев Д.К. Латинская фармацевтическая терминология и рецептура. Учебно-методическое пособие для студентов лечебного, педиатрического и медико-психологического факультетов / Д.К. Кондратьев, Е.Н. Хомич, М.И. Бушма. — 3-е изд. — Гродно: ГрГМУ, 2007. — 143 с.
10. Краковецька Г. О. Латинська мова. Рецепттура. Клінічна термінологія : [підруч. для студ. вищ. закл. освіти III–IV рівнів акредит.] / Г. О. Краковецька, В. М. Бобирьов, О. М. Беляєва. — К. : Здоров'я, 1999. — 360 с.
11. Краковецька Г.О., Бобирьов В.М., Беляєва О.М. Латинська мова. Рецепттура. Клінічна термінологія. - К.: Здоров'я, 1999.
12. Латинский язык и основы медицинский терминологии : [учебн. для мед.учебн. завед. III–IV уровней аккред.] / [Смольская Л. Ю., Содомора П. А., Коваль-Гнатив Дз. Ю. и др.] ; под.общей ред. Л. Ю. Смольской. — К. : ВСИ "Медицина", 2011. — 454 с.
13. Латинська мова і основи медичної термінології : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / [Смольська Л. Ю., Кісельова О. Г., Власенко О. Р. та ін.]. К. : Медицина, 2008. - 360 с.
14. Латинська мова і основи медичної термінології. Підручник / Л.Ю. Смольська, О.Г. Кісельова, О.Р. Власенко та ін. - К.: Медицина, 2008.
15. Рудова А.И. Латинский язык и основы терминологии: Учебное пособие / А.И. Рудова. — Оренбург: ГОУ ОГУ, 2003. — 128 с.
16. Світлична Є.І. Латинська мова: Підруч. для студ. вищ. навч. закладів/ Є.І. Світлична, І.О. Толок. — Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2004. — 404 с.
17. Семенченко В.Ф., Зуева Н.И., Зуева И.В. Латинский язык и фармацевтическая терминология: Учебное пособие для вузов. — М.: ГЭОТАР-Медиа, 2008. — 288 с.
18. Стельмашук Н.Н., Титиевская Т.В. Сборник поурочных тематических заданий по лат. языку для студентов мед. факультета, Запорожье, 2001.
19. Тананушко К.А. Учебник латинського языка. *Lingua Latina* / Сост. К.А. Тананушко. — Минск: Харвест, 2007. — 448 с.
20. Тітєвська Т. В., Мироничева О. Ю. Практикум з латинської мови та клінічної термінології для самостійної роботи студентів I курсу медичного факультету. Спеціальність: педіатрія. — Запоріжжя: ЗДМУ. — 2011, - 40с.
21. Тупчий Н. А. Латинская химическая терминология и рецептура : [учеб.-вспомог. пособ. для мед. ин-тов] / Надежда Александровна Тупчий. — Минск : Изд-во "Высшая школа", 1980. — 128 с.
22. Тупчий Н.А. Пособие по медицинской латыни. — М., 1984.
23. Хітрова І.О.. Практикум з латинської мови в таблицях і вправах (для медичного факультету). — Запоріжжя:ЗДМУ, 2010
24. Цисык А. З. Латинский язык язык : [учебн. для студ. учреждений, обеспечив. получ. высш. мед. образ.] / Андрей Зиновьевич Цисык. — [2-е изд, испр. и доп.]. - Минск : ТетраСистемс, 2009. - 448 с.
25. Цисык А.З. Латинский язык. *The Latin Language*: [учеб. пособие] / А.З. Цисык; пер. на англ. яз. А.З. Цисык]. — Минск: БГМУ, 2010. — 212 с.
26. Чернявский М.Н.. Латинский язык и основы медицинской терминологии. — Минск: Высшая школа, 1989.
27. Чернявский М.Н.. Латинский язык и основы фармацевтической терминологии. — М.: Медицина, 1984.
28. Энциклопедический словарь медицинских терминов/ Под ред. Б. В. Петровского, М., 1983 /3 тома/.
29. *Atlas of Human Anatomy Sobotta* / R. Putz, R. Pabst, R. Putz. — 13th edit. Translat. — Munich, Jena: Urban & Fischer, 2001. — Vol. 1: Head, neck, upper Limb. — 2001. — 417p.; Vol. 2: Thorax, abdomen, pelvis, lower Limb. — 2001. — 405p.

Список рекомендованих джерел:

1. Латинська мова і основи медичної термінології - The Latin Language and Medical Terminology Basic / [Л.Ю. Смольська, О.Г. Пилипів, П.А. Содомора та ін]. — [2-е вид.]. — К. : ВСВ «Медицина», 2012. — 400 с.
2. Латинська мова і основи медичної термінології / М. І. Гуцол, І. М. Зобнів, О. В. Рудик, Ю. С. Чопик. — Івано-Франківськ, 2012. — 343с.
3. Лекарственные средства: 5000 наименований препаратов и их форм: Свойства, применение, взаимодействие, противопоказания / Под ред. М.А. Ключева. — 8-е изд., доп. и перераб. — М.: Изд-во “Книжный дом ЛОКУС”, 2000. — 704с.
4. Луцик О.Д., Иванова А.І., Кабак К.С “Гістологічний тлумачний словник”, Львів, 1994.
5. Машковский М.Д. Лекарственные средства. — 150е изд., перераб., испр. и доп. — М.: ООО “Изд-во Новая Волна”, 2005. — 1200с.
6. Ілюстрований медичний словник Дорланда: у двох томах / Голов. ред. Павло Джуль, Борис Зіменковський. — Укр. пер. 29-го американського вид. — Л.: Вид. дім “НАУТІЛУС”, 2003. — Т. 1. — 2003. — С. 1 — 1354; Т. 2. — 2003. — С. 1355—2688.
7. Навчальний словник латинських клінічних термінів. З українськими еквівалентами і тлумаченням / Олена Миколаївна Беляєва. — Полтава : Полтавський літератор, 2010. — 172 с.
8. Наводранова В.Ф. Именное словообразование в латинском языке и его отражение в терминологии. Laterculi vicum Latinarium te terminorum. — М.: Языки славянских культур, 2008. — 322с.
9. Основи лікарської рецептури. Комплекс лексико-граматичних і тестових завдань / В.Г. Синиця, Б.І. Лабінська, З.М. кекух та ін.; за ред. В.Г. Синиці. — Чернівці: БДМУ, 2007. — 231с.
10. Паласюк Г. Б. Латинська мова : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл. III–IV рівнів акредит.] / Г. Б. Паласюк, В. В. Чолач. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. — 344 с.
11. Петрова, Г.В. Ермичева В.И.. Латинская терминология в медицине. — М., 2002.
12. Пропедевтика внутрішніх хвороб: Підручник для студ. вищ. мед. навч. закл. / Ю.І. Децик, Є.М. Нейко, Л.А. Пиріг та ін.; за ред. проф. Ю.І. Децика. — К.: Здоров'я, 1998. — 504с.
13. Тестові завдання для модульного контролю з класичних мов: Навч. посіб. для студ. 1 курсу / Н.В. Бойко, О.Ю. Єрмоїна, О.В. Лазар-Паньків та ін.; за ред. В.М. Шовкового. — К.: ВПЦ “Київський університет”, 2007. — 118с.
14. The Latin Language and Medical Terminology Basics / Edited by Associate Professor, PhD L. Yu. Smolska. - Kyiv: AUS “Medicine”, 2010. — 400 p.

Інформаційні ресурси

1. <http://studentus.net/book/6-latinska-mova>
2. https://vk.com/latina_medica
3. <http://coollib.com/b/251418/read>
4. <http://ukrkniga.org.ua/>
5. <http://linguaeterna.com/vocabula/>
6. <http://intranet.tdmu.edu.ua/>